

7. a. 9675.
ΓΝΩΘΙ ΣΕΑΥΤΟΝ

HOC EST,

ARTICULUS
DE IMAGINE DEI
ET ORIGINALI JUSTITIA.

Quem

EX IMMOTIS SCRIPTURÆ FUNDAMENTIS EXTRACTUM, CERTIS CAPITIBUS
inclusum, & rejectis ac refutatis ἑτεροδόξων opinionibus, veritatis illustrandæ falsitatisque clariùs patefaciendæ causa.

CHRISTO DUCE ET AUSPICE CHRISTO

PRÆSIDE

Reverendo admodum & Clarissimo Viro

DN. JOHANNES HIMMELIO
POMERANO, SS. THEOL. DOCT. ET

Profess. Publ. atque h. t. Magnifico Academiae Jenensis designato
PROFECTORE, Fautore & Promotore suo
ætatem colendo.

*Pro consequendo in SS. Theologiae Doctoratus Gradu
Publicæ συζητήσεως subjicit*

BERNHARDUS DERSCHOW
REGIOM. BORUSSUS.

*Ad diem XXII. Julii horis ante &
pomeridianis.*

J E N Æ

EX TYPOGRAPHÆIO LITHANDRI

ANNO cl^o 13. 13 C XIX.

Coll. diss. A
79, 18

179 (18)

ILLUSTRIBUS, MAGNIFICIS, GENEROSIS, NOBILISSIMIS, AMPLISSIMIS ATQUE PRUDENTISSIMIS

Ducatus Borussiae PROCERIBUS & ORDINIBUS, Patriae Patribus,

Dominis & Meccenatibus suis humilimã mentis devotione perpetim suspiciendis, venerandis.

Anta est HODIE, ILLUSTRES, MAGNIFICI, Generosi, Nobilissimi, Amplissimi atque Prudentissimi Viri, Domini & Meccenates æternum colendissimi, hominum partim a...

Anta est HODIE, ILLUSTRES, MAGNIFICI, Generosi, Nobilissimi, Amplissimi atque Prudentissimi Viri, Domini & Meccenates æternum colendissimi, hominum partim a...

Sächs. Landes-Bibl.

In diff. de Imag Dei rbes. 6. Usus doctri nae de Ima gine Dei & Decalogi

Theologus Joachimus Mörlinus alicubi scripserit, sine doctrina de Imagine Dei nos in Theologia prorsus nihil scire, sed de rebus ignotis judicare. Quandoque enim rem accuratiore ponderamus judicii lance, deprehendimus sextuplicem potissimum inde in nos redundare usum: 1. ut divini Decalogi, immo universae sacra

PRÆFATIO.

sacra Scriptura sensum rectius & penitius percipiamus. Mon- & Scriptura
 strat namq; illa doctrina quid, cur, quove jure Deo ad plenam & ^{ra expla.}
 perfectam obedientiam obstricti teneamur, quia videlicet is ^{natio.}
 τὸ δυνατόν μετὰ τῆς καλῆς δοκιμίας καὶ νομοθετίας, secun-
 dum Nazianzeni effatum orat. 13. eximias vires & facultates no-
 bis in initio indidit, nosq; bonas arbores & vites preciosissimas in
 suo Paradiso plantavit, iccirco justè à nobis tanquam negotiatori-
 bus & villicis suis ingens lucrum, fructus uberrimos, atq; quod
 animæ nostræ impressit numisma, sibi iterum dependi exigit. 2. Ut ^{2. Humana}
 primordiale Nobilitatem per peccatum Protoplastorum amif- ^{miseria deo}
 sam, inq; verbo Dei ceu in tabula quapiam depictam intuentes, ^{ploratio.}
 hodiernam nostram miserrimam miseriam deploremus & μετὰ
 σπένδῃ detestemur; quandoquidem omnes ex virili semine nunc
 nati trahimus nobiscum in mente pro luce tenebras, & de cœlesti-
 bus ac terrestribus rebus dubitationem & caliginem abominan-
 dam. In voluntate pro rectitudine pravitatem, à Creatore
 nostro aversionem, timoris, spei, dilectionis vacuitatem, carnis
 securitatem, diffidentiam, pravam concupiscentiam. In corde
 pro obedientiâ cunctorum affectuum adversus mandata Dei con-
 tumaciam, propter quæ mala homo sit reus iræ divinæ & damna-
 tionis æternæ. Summatim, nunc secundum exteriorem homi-
 nem de illis Parentib. venimus, qui nos ante fecerunt damna-
 tos quàm natos, quemadmodum scitè Bernhardus loquitur lib.
 2. de anima cap. 2. Cum itaq; per lapsum ex justissima Dei male-
 dictione pro vita mortem, pro nativa pulchritudine maculam
 naturalem, & in cunctis planè contrariam conditionem nobis at-
 traxerimus, ultrò præsens Satanae Imago seu larva, ad quam adeò
 horribiliter transformati sumus, patescit. Hinc postmodum plu-
 res Christianæ religionis articuli, nempe de Originali peccato, de
 Libero arbitrio, de Justificatione & Bonis operibus ob mutuam
 eorundem ἀκολούθησιν καὶ συνάφειαν egregiè illustrantur, quorum
 ignorantia Christo & Apostolis cum Phariseis & aliis seductori-
 bus, Orthodoxis Patribus cum Pelagio & Philosophis, & nostro
 seculo cum Pelagianis Semipelagianisq; maxima certamina pepe-
 rit. 3. Ut infinitam Dei bonitatem grato animo agnoscamus & ^{3. Divina}
 cele- ^{bonitatis} ^{gnitio & co-}
 lebratio.

(?) 2

cele- ^{gnitio & co-}
lebratio.

P R Æ F A T I O.

celebremus, quippe cum ipsius beneplacito unicè acceptum referrì debeat, quod ad tam sublimem dignitatem concreata Imaginis Dei in terreno Adamo evecti fuerimus, & post istius boni amissionem denuò in Christo Adamo cœlesti reparari possimus, in hac quidem vita inchoativè, in altera consummativè; Quoniam ut finis veteris hominis mors est, sic finis novi hominis ex creatoris gratia vita æterna est. Ille est homo peccati, iste justitiæ, ait graviter Augustinus tom. 1. libr. de vera relig. cap. 26. & Magnus Gregorius in cap. 3. Jobi lib. 4. c. 26: Ad hoc, inquit, homo justus in Paradiso initio positus fuerat, ut si se ad Conditoris sui obedientiam vinculis charitatis astringeret, ad cœlestem Angelorum patriam aliquando sine carnis morte transiret. Contempletur ergò vir sanctus, in quanta cordis pace requiesceret, si serpentis verba suscipere homo noluisset.

4. Vite innovatio.

4. ut vite novitati & integritati studeamus. Nam cum Imago sit correlativum quiddam directum ad aliud, cujus similitudinem gerit, probè hæc notante Magistro sententiarum lib 2. dist. 16. & oporteat id, quod ad Imaginem est cum Imagine convenire, & non in vacuum participare nomen Imaginis, dicente vicissim Bernhardo serm. 80. super Canticum; omninò opus minusq; nostrum eò spectet necessum est, ut illum (verba sunt Anacleti apud Paxillum in Monomach. pro SS. Trinitat tom. 1.) imitemur, cujus ad Imaginem conditi sumus, illius vestigia sequamur, qui nos ad Imaginem sui esse voluit, luceatq; lux nostra ab ipso in nobis accensa coram hominibus, quo nos videntes videant aliquo modo ἀεχέτυπον representatum, & tanti operis autorem glorificent, secundum tenorem præcepti Salvatoris nostri Matth. 5. v. 16. Quibus respondet Agapeti Diaconi admonitio ad Justinianum Imperatorem §. 3: ὁ ἑαυτὸν γινῶσκει, γινώσεται θεὸν. θεὸν δὲ ὁ γινῶσκει, ὁμοιωθήσεται θεῷ. ὁμοιωθήσεται δὲ θεῷ, ὁ ἀξιοῦσθαι γινόμενος θεῶ. ἀξιοῦσθαι δὲ γίνεται θεῶ, ὁ μηδὲν ἀνάξιον πράττων θεῶ, ἀλλὰ φρονῶν μὲν τὰ αὐτοῦ, λαλῶν δὲ, ὡς φρονεῖ, ποιῶν δὲ, ὡς λαλεῖ: Qui seipsum cognovit, cognosceat & Deum: Deum verò qui cognovit, assimilabitur Deo: assimilabitur Deo, qui dignus factus est Deo: dignus denique fit Deo,

P R Æ F A T I O.

Deo, qui nihil indignum patrat Deo, sed qui, ut cogitat, quæ ipsius sunt, ita tam loquitur, quæ cogitat, quàm facit, quæ loquitur. 5. *Ut Imaginem Dei nec in nobis ipsis, nec in aliis seu proximo temerè unquam ledamus, sed potius eandem sincero & constanti amore foveamus, & ab omnibus injuriis protegamus.* 5. *Hominis ab injuriis vindicatio.*
 De quo præter Chrysostrum, hom. 27. super Genesin, perpulchrè ex cap. 9. Genes. v. 6. differit Ambrosius tom. 4. lib. de Noe & Arca cap. 26. inquit: Demonstrat Deus illis verbis hominis naturam sibi esse familiarem & domesticam, quatenus ad Imaginem Dei creati sumus, eaq; causa inultum non fore apud se, quod in domesticum suum videat crudeliter & impiè esse commissum. Causa igitur vindictæ additæ facit, ut primum excludamus Philosophorum quorundam opiniones, qui negant Deum habere curam hominum vel remunerandorum vel puniendorum. Deinde scientes prærogativam nostræ ultionis apud Deum manere, neque in alios committamus, quod divino judicio vindicandum sit, neque mortem ipsi vehementiùs pertimescamus, cum sciamus necati hominis innocentis apud Deum non esse contemptum, sed ultionem fore certissimam. *Ex eodem fonte fluit illud Clementis Romani lib. 5. Recognitionum: Certi estote, quod qui homicidium facit aut adulterium, & quicquid in hominum pœnam & injuriam vergit, Dei Imaginè magnâ impietate violat. Sic omne quod pati non vis, cum facis alii, Imaginem Dei iniquis moribus fœdas.* 6. *Ut conjunctionem & viciniam illam cum Deo per Christum reparatorem Imaginis Dei partâ nobis applicemus. Etenim non perpetuò labis Originalis tenebræ piis adherescunt, sed quemadmodum templi Salomonis ædificium post miserabilem devastationem Babylonicam denuò à Zorobabel (qui in eotypum Christi gessit) extructum, & Messie adventu longè splendidius & gloriosius, quàm antea erectum fuit, Hagg. 2. v. 8; Ita signaculum Imaginis Dei, quod per Adæ peccatum attritum & obliteratum fuerat, rursus per Christum iteratâ impressione restituitur, ut qui credunt in Filium Dei, fiant nova creatura, 2. Cor. 5. vers. 17. divinæ naturæ consortes, 2. Petr. 1. v. 4. gestantes cœlestis*

6. *Reparata Im. divinæ applicatio.*

P R Æ F A T I O

lestis hominis Imaginem 1. Corinth. 15. vers. 49. ac proinde cum Apostolo gloriari queant: Scimus quod neque mors, neque vita &c. nos separabit à dilectione Dei, quæ est in Christo Jesu, Rom. 8. v. 38, 39. Unde de Johanne Taulero fertur, quod Diabolum & spectra ejusmodi fugaverit voce: Ego sum Imago Dei, Tu verò Spiritus est rejectus à Deo. Abi i gitor & apage, nihil est tibi mecum commercii, Selnecker. in instit. Christian. part. 1. pag. 304. Quinimò tempus ἀποκατάστασις πάντων aliquando adveniet, Act. 3. vers. 21. ubi istius Dei Imaginis, ad quam in hac vita tantum renovari incipimus, perfectus & completus, multumq; illustrior & perfectior quàm fuit in Adamo, gradus erit, quando nimirum Christus συμμειβόμενος nos reddet sibi Philipp. 3. v. 21. Συλλήθετε, cognita hac doctrinâ de Imagine Dei, optimè τὸ γινώδι σεαυτὸν exercere & cognoscere possumus, quid homo olim in primigenia creatione fuerit, quid verè proprièq; jam sit, & quid posthac intra & extra regenerationem, tam hujus quàm alterius vitæ futurus sit.

Ceterum quamvis ingenii humani perversitas sicut omnes ferè Christiannæ religionis articulos, ita præcipuè hunc de Imagine Dei & Originali justitia (qui aliàs ob insignem sui præstantiam non satis, ut B. Lutherus noster alicubi ait, in corruptionis statu intelligi quit) tot otiosis & spinosis questionibus oneraverit, obscuraverit, deformaverit, tot miris labyrinthis involverit, totq; sophismatis adeò perplexum reddiderit, ut difficilimum putetur, quæ sententia divinæ patefactioni & veritati exactè consonet, definire; attamen cum ex decreto Venerandæ & Ampliss. Facultatis Theologicæ in Academia Jenensi, de prædictâ materiâ solennis & inauguralis mihi instituenda esset συζήτησις, Clariss. quorundam Theologorum D. D. Præceptorum meorum, inprimis Rungii, Mentzeri, Gerhardi, Meisneri, sequutus vestigia pro meâ quoq; tenuitate operam navavi haud exiguam, ut amplissimam cæteroquin doctrinam, certis aliquot capitibus comprehenderem, & demonstratâ prius rei veritate, confestim veterum recentiorumq; Hæreticorum (quibus non credendum, sed quid eis responderi debeat, diligenter inquirendum, juxta aureum

Augu-

P R Æ F A T I O.

Augustini *monitum* libr. i. de Genes. cont. Manich. cap. i.)
ac quorumvis à recto tramite hic discedentium errores falce
θεωπνεύσεως χαφῆς resecarem, lucem obfuscataam discussis nebulis suo
nitori restituerem, ἀεὶ ὄματα affabrè consuta dissolverem, κενσφύ-
γετα, σροφὰς καὶ σοφὰ φάρμακα detegerem, ἔ debita παρηγοία refel-
lerem, in quâ re quid præstiterim, penes cordatiores esto judi-
cium.

Vobis verò, Viri Illustres, Magnifici, Generosi, Nobilissimi,
Amplissimi ac Prudentissimi, Patriæ Patres dignissimi, hanc
ipsam Theologicam tractationem reverenter ἔ submissè dedicare
volui, causis ad id permotus gravissimis. Vos enim estis Ortho-
doxæ Religionis per D. Lutherum à sordibus errorum perpurgatæ
strenui ἔ constantes in Borussia Ducatu Propugnatores, Christiῶ
ibidem Ecclesiæ ἔ Scholarum magnificentissimi Nutritores. Vos
estis, qui non solum domi, verum etiam per integrum octennium,
quo peregrinus inter peregrinos hisce in oris vixi, variis benevo-
lentiæ officiis me affecistis, ἔ amplioris promotionis spe abundè re-
creastis. Vos estis, qui ut animum ad Theologiam industrius pri-
mum applicarem, ἔ consequenter postquam aliquis divine
gratiæ radius laborib. meis affulsit, studiorum Academica præmia
ac summum gradum ambirem præcipui autores ἔ extimulatores
extitistis, inῶ, eum finem celeberrimæ Universitati Jenensi me sin-
gulariter commendastis. De aliis Vestris tum heroici affectus
erga meam personam indicis, tum potissimum præclaris ἔ exi-
miis in patriam nostram meritis plura nunc non addam, quo-
niam, ut sapientissimum habet Salustii pronunciatum, præstat de
inclytæ Carthaginis laudibus silere, quàm pauca loqui. Sanè

In freta dum fluvii current, dum montibus umbræ
Lustrabunt convexa, polus dum sidera pascet:

Semper honos, nomen vestrum, laudesq; manebunt.

Interim ne tanta vestra beneficia, sicut multoties fieri assolet, in-
gratâ oblivione sepelire videar, hoc levidense quidem ἔ minimè
condignum, evidens tamen ἔ sincerum meæ in vos observantiæ ἔ
devotionis τεκμήριον serenâ fronte suscipite, mihiῶ, in posterum fa-
vere, meaq; studia fovete ac promovete pergite. Christus Je-

sus.

P R Æ F A T I O.

*ſus æterna & ſubſtancialis Dei Patris Imago, vos afflicta patriæ
Lumina & Ornamenta egregia inſtar pupillæ oculi ſoſpitet quàm
diutiſſimè, & Sapientiæ, Fortitudinis atq; Cõſilii ſui Spiritu in agni-
ta veritate cœleſti & ſanctiſſimo zelo ita deinceps quoq; gubernet,
quò Pietas in choro, Juſtitia in foro, Honeſtas in thoro uſq; ad
magni Agonothetæ noſtri totum orbem judicaturi adventum vi-
geat, floreat, augeſcat quàm feliciffimè. Dabam ex Athenæ
Jeneniſi Prid. Id. Jul. Anno χϵϿϵογοϿίϵϵ 1619.*

VV. Illuſtr. Magn. Gener. Nob.
AA. & PP.

Submiſſè addiſſimus

Bernhardus Bernhardi F.
Derſchow.

ARTICULUS DE IMAGINE
DEI & Originali Justitia,

Thesis I.

Ulcherrimè Clarevallensis Abbas *Προοίμιον*

in devotiss. Meditat. (alias lib. de Anima) cap. 1.

Multi, inquit, multa sciunt, & seipsos nesciunt.

Alios inspiciunt & seipsos deserunt: Deum qua-

runt per ista exteriora, deserentes sua interio-

ra, quibus interior est Deus. Iccircò jam ab exte-

rioribus redeamus ad interiora, & ab interioribus ad superiora a-

scendamus, ut possimus cognoscere undè venimus, aut quo vadi-

mus, quid sumus, vel unde sumus, & ita per cognitionem nostri

valeamus pervenire ad cognitionem Dei. Quanto namq; in co-

gnitione nostri proficimus, tanto ad cognitionem Dei accedimus.

Atque hinc olim Veteres Apollinis ædes ingredientibus legen-

dum objiciebant illud, quod teste Juvenali è cælo descendit *ἄνω*

ἑστειρόν, id est, NOSCE TE IPSUM; Exeuntibus verò ob

oculos ponebant *εἰ*, id est, TU solus, scilicet Deus, ES, ad in-

dicandum, tunc quempiam Creatorem suum dextrè intelli-

gere, cum in seipsum veluti in quoddam Dei templum cogni-

tionem intraverit. Confer *Aug. lib. 8. de C. D. cap. 11. Lud. Vivis com-*

ment. ibidem. Euseb. lib. 11. de preparat. Evangel.

II. Verum enim verò quia hæc sui notitia de quorumvis sa-

pientum judicio est omnium difficillima, quemadmodum

contra seipsum decipere, ut convenienter quidam dixit, est

ἡ ἐναντιότης seu omnium facillimum, nos prædicti moniti me-

mores, operæ precium esse ducimus præsentis Disputatione

paulò accuratius inquirere, & S. Scripturâ duce ad examen

revocare, quæ fuerit primi hominis ad Imaginem Dei creati

A

ante

*Thomas
Campane
la in prodr.
Philos.*

ante lapsum conditio, & quanta per lapsum in eodem exorta ac postmodum in omnes posteros derivata fuerit humanarum vitium corruptio, ut ita unicuique nostrum pateat, *quid sibi cumq; domi praviq; boniq; repostum.*

Σκιαγραφία
methodi.

III. Ne autem in amplissimo doctrinae istius campo ἀβύκτως καὶ ἀμεθόδως divagemur, aut quovis vento temerè agitemur, placet hanc tractationem nostram certis limitibus seu capitibus 10. circumscribere, quorum 1. continebit terminorum Imaginis & Similitudinis πρόγνωσιν. 2. Diverforum hominis statuum ἐξαρτημῆσιν. 3. Divinae Imaginis generalem ἀνάστοιχίωσιν. 4. Originalis Justitiae specialem ἀγατύπωσιν. 5. Primum hominem in ea creatum esse ἀποδείξει. Reliqua capita necessariorum aliquot quaestionum circa hunc articulum exhibebunt ἀποσάφησιν, nempe, An solus homo ad Imaginem Dei sit conditus, de quo *cap. 6.* An mulier quoque ad eandem creata, *cap. 7.* An Imago Dei seu Originalis justitia sit ipsa hominis substantia, *cap. 8.* An donum aliquod supernaturale fuerit, *cap. 9.* An per lapsum Adæ sit penitus amissa, *cap. 10.* Quibus ζητήμασι singulis ad Adversariorum exceptiones nostram subjungemus ἀντιπρόκειν, & ἑτεροδοξίας contrariarumque rationum ἐπιλύσει.

Ἔστυα.

IV. Unigenitus Filius Dei, qui est ἀπαύλασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτήρ τῆς ὑποστάσεως τοῦ πατρὸς, *Heb. 1. v. 3.* in cuius lumine videre possumus lumen, *Psal. 36. v. 10.* sancto suo Spiritu tenebriosos mentium nostrarum oculos splendidissimis divinatorum oraculorum radiis illuminet, ut non amplius tenebrae sed lux simus in Domino, accipiamusque intelligendi acumen, interpretandi subtilitatem, addiscendi facilitatem, retinendi capacitatem. ὃν γὰρ χεῖρ αὐτῆ καὶ ἡμεῖς, καὶ οἱ λόγοι ἡμῶν, πᾶσατι φρονήσει καὶ ἐργασιῶν ἰπισ ἡμεῖς, *Sapient 3. v. 16.*

CAPUT I.

De vocibus Imaginis & Similitudinis earundemq; συνωνυμίᾳ.

V. Quoniam cum de rebus agitur, nominum ratio minimè

nimè

nimè contemnenda est, à vocis siquidem usu sæpè provehimur in rei perceptionem, teste subtilitatum Magistro Exerc. 1. f. 1. & ex nominis interpretatione facilius rei ratio nota fit, dicente eodem lib. 1. de LL. c. 4. ideò tria hoc loco cum primis circa Imaginem spectari debent, 1. Etymologia, 2. Homonymia, 3. Synonymia, nam hisce membris perfecta cujusvis appellationis expositio absolvitur.

VI. De Etymologia verò vocabuli *Imaginis* nonnulli rectè statuunt eam proximè deduci ab imor, à quo postmodum fit imitor, imitari *μιμῆσθαι*, unde communis nata opinio est Imaginem dici quasi *Imitagem* vel imitatione agentem, quia prototypum seu rem cujus est imago, imitatur & suo modo repræsentat, *Thomas part. 1. quest. 93. Biel. lib. 1. d. 3. quest. 9. art. 1. Johannes Altenstaig in vocabulario fol. 109.* Hinc apud *Justinum Martyrem in quest. & respons. ad Græcos* legitur: εἰκὼν ἐστὶν ἢ ἡ ἐκ γένεσις ἀπὸ μιμήσεως. Quod præter Festum latinis verbis sic effert *Andreas Placus in Lexico Biblic. super Psal. 72*: *Imago proprie dicitur, cujus generatio est per imitationem, sicut filius imago dicitur patris.*

Imaginis
ἔτυμολογία.

VII. Ratione homonymias vox *Imaginis* tribus potissimum modis accipitur, quapropter à *Bonaventura in compend. Theolog. veritat. l. 1. c. 6.* & à *Castaneo Pictavorum Episcopo in celebr. distinct.* tria ejus constituuntur genera. 1. quædam est *Imago Æqualitatis* plenissimè habens quicquid habet τὸ ὄμοιο χεῖρον. Sic Filius Dei est imago Patris perfectissima per æternam generationem, *Colos. 1. v. 15. Hebr. 1. v. 2.* 2. quædam est *Imitationis*. Sic homo per creationem factus est ad imaginem Dei vel imago Dei. Confule *Ambros. lib. de incarnat. Sacrament. cap. 10.* 3. quædam est *Repræsentationis*. Sic mundus juxta *Bonaventuram*, creatoris imago dicitur & speculum, non in quo se creator contempletur, sed in quo illum creaturæ velut architectum in opere & causam in effectu speculenter.

ὁμωνυμία
Imaginis.

VIII. Alii malunt Imaginem distinguere in Perfectam & Imperfectam. Perfecta illis est, quæ suum πρωτότυπον seu (quemadmodum *Greg. Nysseni interpres vertit lib. de hom. opif. c. 16.*) principis exempli similitudinem refert quantum ad

Imaginis
distinctio
juxta ὁμοιο
τομίαν.

speciem & signum speciei. Sic imago hominis ejusdam est in suo filio, qui ipsum inhumana specie & figura imitatur. Imperfectam definiunt, quæ suum *παρατύπον* tantum refert quoad signum, non quoad speciei veritatem. Sic imago hominis est in statua lapidea vel argentea. Priori modo *λόγος* juxta quandam *ἀναλογία* Dei sui patris, posteriori verò hominem ejusdem sui creatoris imaginem dici arbitrantur. Confer *Job. Damascenum Orat. 1. & 3. de imaginib.* Alii istam dichotomiam adhuc altius ordiuntur, & imaginem sumi dicunt 1. Absolutè 2. Relatè, sicque vel substantialiter, vel accidentaliter, & hoc posteriori modo iterum vel propriè, vel impropiè, sc. vel figuratè vel typicè. Vide *Dn. D. Himmeliū Disput. 7. Syntagmat.*

ὁμοιωμια
Similitudin
is.

IX Notanda quoque hîc vocis *Similitudinis* acceptio, quam itidem Scholasticorum ardens lucensque lucerna *Bonaventura* quadruplicem proponit *lib. 2. Sentent. dist. 16. art. 1. quest. 1. Quedam similitudo*, inquit, 1. est per convenientiam omnimodam in natura. Et sic una Trinitatis persona est alteri similis. 2. quaedam est per participationem universalis alicujus nature. Sic homo & bruta assimilantur in animali. 3. quaedam est secundum proportionabilitatem, sicut nauta & auriga conveniunt juxta comparisonem ad illa quæ regunt. 4. quaedam denique similitudo est per ordinis convenientiam, sicut exemplatum (ignosce lector istius seculi Latinitati) assimilatur exemplari. Primo & secundo modo nulla creatura fit Deo similis, tertio & quarto omnis assimilatur, sed illa quæ assimilatur magis de longinquo, habet rationem vestigij: illa verò quæ de proximo, habet rationem imaginis, & talis est creatura rationalis, ut potè homo.

ὁμοιωμια
Imaginis.

צלם

X. Quod ad Synonymiam attinet, Imago ab Hebræis vocatur *צלם*, quod vel primitivum nomen est, vel (quæ *ἀεὶ ἰσχυρὸς* aliis magis arridet) derivatum à Rad. *חלץ*, Chald. dicitur *צלם* & *צלמא*, notatque primariò *Imaginem, Figuram, Ein Ebenbild / Nachbild* / secundariò verò & per metonymiam *Umbra*, atq; in lingua Arabica *Caliginem, Tenebras* significat, quæ admodum scribit *Pineda super Jobi c. 24. v. 17.* Affine isti voci est vocabulum *צלמא*, quod tamen ab ea sic distingvit *Moses Meimonus* itemque *R. David Kimchi in lib. Radicum*, ut *צלמא* significet

fecit formam alicujus exteriorem, םצֵרֶם verò interiorem, quæ car-
nem & sanguinem fugiat. Quò accommodat Wolfg. Capito in
hexaem. p. 276. illud Apostoli 1. Corinth. 2. v. 14. Dicitur etiam
alio nomine Hebræis םִמֶל, unde procul dubio descendit voca-
bulum *Simile* & *similitudo*. Nam Ezech. 8. v. 5. ubi in Hebræo
est םִמֶל Targum habet םצֵרֶם. LXX. interpretes has voces red-
dunt per εἰκόνα ab εἶκω, id est, *similis sum*, quod etiam Rabbinii
Hebraicè efferunt ןִקִיָן, & à Rad. קִן (reviruit) deducunt.
Alii contendunt Græcam illam dictionem traductam esse ab
Hebræo םִמֶל, quod est *Effiguravit*, *fecit imaginem*, haud in-
eptè, cum periti lingvarum sciant Gutturales םִמֶל & ejus-
dem generis plures unius organi literas sæpè & facilimè inter
se permutari. Videatur Hieron. de nominib. Hebraic. tom. 3. Oper.
p. 429. Latinis ejusdem significationis videtur esse Imago cum
eo, quod vulgò appellant *Contrafacturam*, censentibus ita
Brentio & Luca Osiandro in comment. super Genesin. Item cum
Simulacro, (quo Cicero vocem εἰκόνα apud Platonem exprimere
tentavit) quemadmodum etiã cum *Effigie*, quæ Damasceno sonat
εἰκόνωμα; sed, ut benè monet Becmannus in Orig. LL. & ex La-
tinitatis principibus Cicerone, Livio & Tacito probat, *Imago*
plura sub se complectitur, quam Effigies.

םִמֶל

εἰκόνα

Contrafa-
ctura.

Simulac-
rum.

Effigies.

XI. Pari ratione Similitudo Hebr. דִּמּוּת à Rad. דִּמָּה
(non דִּמָּה ut Pererius, aut דִּמָּה ut Hector Pintus in Ezech. c. 19.
pueriliter ineptiunt) id est *Domare* & *ad imaginem redigere*.
Forstero in Lexic. neutraliter significat *Quiescere*, sed inveni-
tur etiam transitivè usurpatum cum םִלֵּל vel םִלֵּל pro *conformem*
esse, *congruere*, Psal. 89. v. 7. Iesa. 40. v. 18. Et quia qualiscun-
que congruentia citò transit, significat insuper *Transire*, *desi-
cere*, *cessare*, perindè ut Græcum ἵσχυράζω. Græcis dicitur ὁμοί-
ωσις adhuc latius patens quàm Imago, à qua ferè differt sicut
genus à specie. Imago quippè habet similitudinem ejus rei cujus
imago est: Similitudo autem non semper habet ejus imaginem cui
similis est, ait Cassiodorus in Psal. 38. Ubi igitur est imago, ibi
continuò est similitudo, dicente Augustino lib. 83. quest. 73. sed non
contra, ubi similitudo, ibi statim Imago. Ovum namq; dicitur si-

Συνομοίωσις
Similitu-
dinis.

דִּמּוּת

ὁμοίωσις

simile ovo, non tamen ovum est ovi imago, quemadmodum Be-
da ex Augustino recitat in 2. Epist. ad Corinth. cap. 4. Non se-
cus atque omnis character figura est, sed non omnis figura est
character. Paulò aliter de hac re disseritur in pervetusto libro
qui inscribitur, *Altercatio Synagoga & Ecclesie*, cap. 4. ubi pe-
tit discipulus à Magistro: *Da paucis verbis differentiam Imagi-
nis & similitudinis*. Et respondet Magister: *Imago unius imago
est, similitudo autem nunquam minus est quam duorum*. Eadem
tradit Rupertus lib. 2. de Trinit. c. 2. & Alexander ab Ales part. 1.
quest. 41. membr. 3. art. 2. Quæ tamen subtilitates nec cum sen-
tentia Mosis Gen. 1. v. 26. nec cum modo loquendi, quo uti so-
let Scriptura, quâdo hominem ad imaginem & similitudinem
Dei creatum esse dicit, satis conveniunt, verùm hîc similitu-
dinis vox fermè est synonymica, atque ἐπισημαστικὴ & expositio-
nis gratiâ ad Imaginis vocem additur. Neque enim in illo ar-
ticulo similitudo differt ab Imagine tanquam res à re, sed tan-
quam explicans ab explicato, sive arguens ab arguto.

Imago &
Similitudo
in Scriptu-
ris ioudaica-
μῦθος.

XII. Cæterum quia hoc ipsum impudenter negant
plerique Doctores Pontificii, ut & nonnulli ex Calviniano-
rum primipilis, contendentes Imaginem in Adamo fuisse à
similitudine aliquid re diversum, sicut sentit Hier. Zanchius de
Oper. Dei part. 3. lib. 1. c. 1. & quem ipse ibidem citat, Petrus
Martyr in comment. super Genes. Ursinus tom. 1. oper. Edit. Hei-
delb. p. 62. & 559. Franc. Junius in expl. anal. 1. cap. Genes. Pareus
in Genes. p. 278. & 279. Pelargus in Idea Loc. comm. p. 44. qui-
bus annumerari potest Phil. Melanthon qui in annotat. super
Gen. nondum se constituisse dicit, quid sibi ista loquendi figura ve-
lit, tandem tamen imaginem per naturam scientiâ perfusam
definit; nos sententiam nostram aliquot argumentis roborabimus.

Probat
nostra sen-
tentia con-
tra Pontif.
& Calvin.

1. Argumen-
tum à de-
creti divini
executione.

XIII. Primum esto: Sicut se habet divinum de crean-
do homine decretum, ita quoq; ejusdem decreti se habet exe-
cutio, Iesa. 48. v. 11. Jam verò in divino decreto utrumque
vocabulum *Imaginis & Similitudinis* effertur Gen. 1. v. 26. at in
executionis descriptione vocabulum *Similitudinis* reticetur,
contrà *Imaginis* vox bis repetitur, vers. 27. cum nihilominus
in utroq; versiculo ob convenientiam divini decreti cum exe-
cutione

cutione

oratione unum idemque Moses enarret. Ergò vocabula ista non significabunt res inter se diversas. Ubi obiter notandum non committi *αδολεξίας* in illis verbis : *Creavit Deus hominem ad imaginem suam, ad imaginem Dei creavit illum*, sed Moses de industria tali repetitione usus est, ut antecedentis Hebræi pronomini seu affixi quod interdum relativè IPSIUS, interdum reciprocè S U A M significat, ambiguitas tolleretur, & ita protoplastum non ad alterius cujusdam, sed Dei imaginem creatum esse certò constaret. Confer *Paxillum in Monomachia de SS. Trinitat. tom. 1.*

XIV. Deinde sacer codex non tantum in primo Genes. cap. sed etiam alibi utrumque Imaginis & Similitudinis vocabulum ad unam eandemque rem declarandam sine ulla significationis differentia connectit, hinc fit ut interdum in casu eodem, sicut *Genes. 1. v. 26. & cap. 5. v. 3.* Interdum in casu diverso, ut *Sapient. 2. v. 23.* conjuncta inveniantur. Ergò in articulo de Imagine Dei vocabula ista aliquid diversum non important. Æquipollentia enim phraseos arguit æquipollentiam sensus, maximè in his dictis, in quibus & phrasium ordo propterea est permutatus, nam *Gen. 1.* procedit imago & sequitur similitudo, *Genes. 5.* præcedit similitudo & sequitur imago.

XV. Tertiò. Quemadmodum *Gen. 1. v. 27.* nomen Similitudinis in voce Imaginis includitur, ita in aliis quoque verbi divini locis similitudo sub imagine, ut *Gen. 9. v. 6.* & vicissim Imago sub similitudine comprehenditur, ut *Gen. 5. v. 1. Jacob 3. v. 9.* Et sæpè ita fieri videas Hebraicè, ubi duo vocabula conjunguntur, ut alteri \supset alteri \supset preponatur, ait Doctissimus lingvæ sanctæ in Parisiensi olim Academia Professor *Mercerus in comm. super Genes. pag. 32.* Ergò cum *Spiritus S. qui vocis scientiam habet, Sapient. 1. v. 7.* ista vocabula pro diversis in significando non agnoscat, neque nobis novas eorundem significationes fingere erit licitum.

XVI. Excipit ad hoc argumentum *Adamus Contzen Jesuita in defension. Bellarmin. pag. 81. frivolum id esse : Significationes illæ quandoq; confunduntur, ergò semper : ergò etiam,*

2. Argumen-
tum à vo-
cabulorum
permuta-
tione.

3. Argumen-
tum ab u-
nius voca-
buli in al-
tero inclu-
sione.

Exceptio
Contzenij.

1473

Responso 1. cum eodem loco voces ponuntur, cum junguntur diversis particulis, distingui non debent. R. Nos non ita crasse ratiocinamur: Quandoque, istæ voces in scripturis idem significant. Ergo semper. Sed principaliter urgemus locum *cap. 1. Genes.* ubi similitudo imagini subjicitur non prorsus otiose, vel, ut *Zanchius part. 3. hexæm. lib. 1. c. 1.* loquitur, *supervacaneè*, neque interim distinctionis, sed explicationis & limitationis ergo. Etenim quia imaginis ratio varia nec omnis prototypo similis est, iccirco Deus mentem humanam in veri sensus inquisitione divagari prohibuit addendo similitudinis vocabulum, quo per *Epexegetin* innuitur. 1. talem fuisse in initio hominem creatum, ut in ipso Imago creatori exactè similis reperiatur. 2. Eundem non esse substantialem Dei imaginem, qualis est Filius Dei æqualis & *ὁμοῖος* Patri, sed accidentalem seu similitudinariam. Quæ nostra sententia firmiter stat, donec contrarium demonstretur. Porro quod addit Jesuita, duas voces ejusdem significationis non poni in eodem loco, id vanum esse ostendemus infra *thes. 23.* & refutatur non solum *Merceri* sed & *Genebrardi* regula, quam habet in *Expos. Psal. 107. p. 446. comment.* ubi inquit: *Hebræi duo substantiva ejusdem significationis conjungunt ad declarandam ipsorum excellentiam.* Et miserum tandem est illud *γενεσις φύσεως*, quod in diversis particulis per se nihil significantibus quærit *Moguntinus Professor*, tam exili basi tantum *Colossus* superstruens, cum de vocibus *Categorematicis* & principalibus hinc disceptetur. A *syncategorematicis* verò ad *categorematica* argumentari est *ἀσύντακτον*.

2.
3.
4. Argu-
mentum ab
hominum
ante & post
lapsum col-
latione.

XVII. Quartò. Sicut Adam Sethum ad imaginem & similitudinem suam genuit *Gen. 5. v. 3*; sic Deus hominem ad Imaginem & similitudinem suam creavit, *Gen. 1. v. 26*. Atqui Adam ejusmodi ratione genuit Sethum ad imaginem & similitudinem suam, ut hæc (quæ tum in Adamo erat iræ & maledictioni divinæ obnoxia) non significaret ab ista rem diversam. Ergo sic quoque Deus hominem ad suam imaginem & similitudinem creavit, ut hæc ab ista rem diversam non denotaret.

5. Argu-
mentum ab

XVIII. Quintò. Quicquid notat Imago Dei in homine renovato, id quoque significat in homine recens creato. Atqui

Atqui in homine renovato notat non animę substantiam, sed novas qualitates seu similitudinem, quę in donis & virtutibus, Cognitione videl. Dei, justitia, sanctitate verã consistit, teste Apostolo 1. Cor. 15. v. 49. Ephes. 4. v. 23. Col. 3. v. 10. qui etiam indifferenter ad novum ex Christo hominem accommodat vocem Imaginis non minus quàm similitudinis, sicuti videre est Rom. 8. v. 29. 2. Cor. 3. v. 18. Col. 3. v. 9. &c. Ergo Imago Dei quoque in homine recens creato de similitudine & virtutibus est accipienda.

hominis res
novatione.

XIX. Ex quibus quinque fundamentis nostris Bellarminus ne unicum quidem attingit, sed quasi nihil sibi obstaret, tom. 4. controu. lib. 1. de Gratia primi hominis (in quo libri titulo fraudulenter & dolosè occultat Jesuita suum virus, quod in subsequentibus controversiis spargit, contra loquendi modum & stylum Spiritus S. qui nullibi in scripturis de Originali justitia verba faciens, eam vocat hominis gratiam, neque uspiam gratiam hominis, sed tantum Dei & Christi prædicat Act. 15. v. 11. 1. Cor. 15. v. 10. 2. Cor. 12. v. 9. Eph. 2. v. 8.) cap. 2. defendere laborat, Imaginem ad naturam seu substantiam intelligentiæ & voluntatis, Similitudinem ad sapientiam & justitiam referendam esse. Pro hac sua opinione adducit auctoritates decem Patrum scilicet 1. Irenęi ex lib. 5. adv. her. c. 6. 2. Cypriani serm. de bon. pat. 3. Ambrosii de dign. condit. hum. c. 2. 4. Basilij hom. 10. Hexaem. 5. Hieronymi comm. in Ezech. c. 28. 6. Chrysostomi in Gen. hom. 9. 7. Augustini contra Adimant. c. 5. 8. Eucherij lib. 1. in Gen. 9. Damasceni lib. 2. de fide c. 12. 10. Bernhardi serm. 1. de annunciat. Inde postmodum sequentem necit corollam: Tot patrum testimonijs cogimur admittere non esse omninò idem imaginem est similitudinem, sed imaginem ad naturam, similitudinem ad virtutes pertinere. Singula ista arripuit etiam Thomas Stapletonus in Explic. cathol. Loc. comm. p. 5. & Adamus Contzen in defens. Bellarm. cont. Pareum.

Opinio Bel-
larmini de
discrimine
Imaginis &
Similitudi-
nis.

Ejundem
probatio ex
Patribus.

XX. R. Plurima desideramus in hoc Bellarmianiano discursu. i. Argumentationē suam nō è Dei omnipotentis epistolio ad creaturam suam perscripto (sic Gregorius Magnus Sacram scripturam ex Augustino lib. 4. Epist. 84. appellat) Jesuita effert, sed

Generalis
Refutatio
opinionis
Bellarmi-
niana.

B

ex

Patrum te-
stimonia
scriptura
non praefer-
enda, sed
postponen-
da.

Imago Dei
vel κρείως
vel ἀκρίως
sumitur.

ex præconcepta opinione & conglomeratis Patrum dictis in
id infert. 2. Totum argumenti robur, quo nos cogi vult, in
mero testimonio humano collocat, cum tamen quod de scri-
pturis auctoritatem non habet, eadem facilitate contemnatur, qua
probetur, ut Hieronymus loquitur in cap. 23. Matth. tom. 6. oper.
p. 51. Idem D. Augustini est iudicium. Hic enim ad auctoritatem
Cypriani, (quam in primis etiam hoc loco urget Bellarminus)
Cresconio Grammatico rotundè respondet lib. 2. c. 32: Ego Cy-
priani auctoritate non teneor: quia literas Cypriani non ut Cano-
nicas habeo, sed eas ex canonicis considero, & quod in eis divina-
rum scripturarum auctoritati congruit, cum laude ejus accipio:
quod non congruit, cum pace ejus respuo. Huic Augustini παρρησία
conformia veterum monita collegit magno numero gravis
Theologus Dn. D. Chemnitius part. 1. Exam. concil. Trident. de
Scriptura pag. mibi 70. & seqq. 3. Magister sententiarum lib. 2.
dist. 16. §. 2. 3. Bonaventura tom. 4. Oper. p. 200. Johannes Al-
tenstaig. in vocabul. Theolog. fol. 109. Pererius in Genes. l. 4. p. 122.
Edit. Colon. fatentur, & res ipsa luculentum dat suffragium, Pa-
tres inter se in præsentis articulo minimè convenire, dum alii
per Imaginem Trinitatis essentiam, alii Filium Dei, per simili-
tudinem Sp. Sanctum intellexerunt. Contra Augustinus lib. de
Spir. & anim. c. 10. & in Dial. ad Oros. quest. 18. Item tr. 4. super
1. Johan. Epist. Imaginem in cognitione veritatis, similitudinem
in essentia considerat, non secus atque Alvinus quest. in Genes.
& Giselbertus lib. Altercat. c. 4. Imaginem in scientia, Similitu-
dinem in substantia statuunt. Vide centur. 9. Magdeburg. c. 4. p.
124. Pelarg. in Damascen. lib. 2. c. 12. 4. Ακρολογίαι in Patrum
scriptis est creberrima. Discernendum igitur inter Imaginem
Dei κρείως, specialiter ac propriè dictam, & ἀκρίως, generaliter
ac impropiè ita denominatam. Priori respectu hominis a-
nima, quatenus est substantia spiritualis, intelligens, immor-
talis, sicque ἐν ἀκρίως ad imaginem Dei condita dici potest,
quemadmodum omnis creatura suo modo creatorem repræ-
sentat; non verò posteriori respectu seu exquisitè, de quo ta-
men jam controversatur. 5. Omnes decem à Bellarmino
citati

citati Patres Imaginem & similitudinem pari ratione non distinguunt, quod modò in aliquot Augustini locis notavimus, & quidam obscurius sermocinantur, immò ex universo choro vix tres subtilitatem illam Jesuiticam quoad speciem redolent, quemadmodum ipsa verborum accuratior inspectio quemvis docere poterit. 6. Non levis suspicio est, Cardinalem Romanum in excerptis quibusdam locis è patribus crimen falsi commisisse. Etenim apud Irenæum (cui Autori Bellarminus lib. 3. de Verbo Dei cap. 8. similiter aliquid affingit, quod Irenæus hæreticis apertè tribuit) lib. 5. cap. 6. ne 2° quidem de Imaginis & Similitudinis distinctione legitur, contra verò *Imaginem & Similitudinem nos in Adamo perdidisse* expressè asseritur lib. 3. adv. hæres. cap. 20. 7. Nec quicquam ad rem facit locus Cypriani, in quo dicit, *Adamum sub peccato DEI similitudinem perdidisse*. An propterea non perdidit unâ Dei Imaginem? Ineptissima hæc ab inclusione unius subordinati ad exclusionem alterius collectio. 8. Ambrosii liber de dign. condit. hum. præterquam quod à viris doctissimis pro spurio habeatur, cujus rei apertum indicium præbet ipsa *ἰμιζουφὴ*, non dicit cap. 2. *Imaginem Dei esse in natura trium animæ facultatum*, prout astutè iterum citat Bellarminus, sed *hominem in sua natura, in tribus animæ facultatibus* (tanquam subjecto) *Dei Imaginem gerere*, quod longè aliud est nobisque non repugnat. Quid? Si Ambrosius Imaginem Dei ad essentiam seu substantiam animæ facultatum restringeret, nonnè sibiipsi manifestò esset contrarius, quando lib. 6. Hexaem. cap. 7. scribit, *Adamum per lapsum deposuisse Imaginem cælestis, & sumpsisse terrestris effigiem*. Item quando Imaginem Dei vocat *Virtutum formam* lib. de fuga seculi cap. 4? 9. Basilii sententia (quam ex Scholasticis sibi appropriat Alexander ab Ales part. 2. quest. 96. membr. 1.) evertit ipsius Bellarmini in hoc negotio *μέγα λίαν αἴτημα*. Nam Basilius homil. 10. hexaëm. ideo in cap. 1. Genes. vers. 27. nullam similitudinis factam esse

Specialis
responsio ad
dictum Irenæi.

Cypriani.

Ambrosii.

Basilij.

esse mentionem pronunciat, quia imago, quae est ipsa natura
mentis & voluntatis, à solo Deo fieri potuit. Similitudo autem quae
in virtute & probitate consistit, à nobis quoque perficitur. Bellarmi-
nus e contra Similitudinem hanc de donis supernaturalibus, &
de gratia gratum faciente Adamo collata nullo interveniente
merito explicat. Iccircò si hoc stare debet, necessum est simili-
tudinem in potestate Adami non fuisse, neque à nobis hodiè
perfici posse. Taceo Basilii interpretationem contrariari de-
creto divino, quod erat, ut homo crearetur ad Imaginem &
similitudinem Dei, non viribus humanis demum assequendam,
sicut Pelagius olim somniabat, sed eam ex gratia collatam
possidendam, unde *Genes. 5. v. 1.* ipso actu ad similitudinem
Dei disertè creatus, non autem iussus dicitur, ut seipsum ad si-
militudinem illam conformaret. *Conjunge Scultetum part. 4.*
medul. Patrum p. 247. 10. Ex Hieronymo similiter falsò huc
trahitur *Comment. in Ezech. c. 28.* quoniam non solùm ex a-
liorum mente ibidem disputat, quemadmodum patet ex illis
verbis: *Quidam sic intelligunt &c.* verùm etiam extemplò ad-
jicit, *Regem Tyri nequaquam habuisse Imaginem & similitudi-
nem Dei.* Quomodo igitur Hieronymus Dei Imaginem collo-
caret in intelligentiæ & voluntatis essentia, quippe quæ, ut in
quovis homine, ita etiam in rege Tyri perpetuò remansit,
quamdiu ipse mansit superstes? II. Patribus reliquis compre-
hensim (omnia enim loca speciatim examinare magis proli-
xum & operosum, quàm necessarium aut fructuosum foret)
opponimus Patres, quorum haud pauci nobiscum ipsam di-
vinæ Imaginis rationem non in animæ essentia, sed in ejus vi-
ribus & virtutibus ponunt, *Cyrillus lib. 9. in Job. & lib. 4. thesaur.*
6. 1. Procopius Gazeus in Octateuch. pag. 39. Anselmus in cap. 5.
Matth. Cesarius Dial. 3. &c. Agnovit hoc undecimum respon-
sionis nostræ membrum Jesuita in Patrum scriptis versatissi-
mus *Maldonatus super cap. 15. Lucae v. 13.* scribens: *Ambr. Aug.*
quemadmodum & multi veteres autores, Imaginem Dei non Na-
turam ipsam, sed morum conformitatem appellant, & D. etiam
Paulus sic appellare solet 1. Cor. 15. v. 49. & 2. Cor. 3. v. 18. Col. 3. v. 10.
12. Acce-

Hieronymi.

17. Accedit postremò testimonium quorundam Papicolarum, inter quos Jesuita *Ben. Pererius* veritatis splendore perfusus rejectis Romanensium nugis nostram amplectitur & aliquot argumentis roborat sententiam, nempe vocem Similitudinis in *cap. 1. Genes.* ἐξημερικῶς καὶ κατ' ἐκθεσιν usurpari, tandemque his formalibus concludit: *Manifestum est harum vocum Imaginis & Similitudinis eandem esse vim & significationem, easq; hoc loco ad idem significantius, expressius & illustrius declarandum esse positas.* *Comm. in Genes. lib. 4. p. 122. dist. 24.* Pererii vestigiis fideliter insistit *Cornelius à Lapide super cap. 4. Epist. ad Ephes. p. 538: Imaginem, inquit, & Similitudinem multi distinguunt, sed dico esse bendyadin, quasi dicat, Faciamus hominem ad imaginem similitudinis nostræ, ut loquitur Sapiens c. 2. v. 24. id est, ad imaginem valdè similem, aut simillimam nobis.* Ex quibus & alijs scripture dictis *Gen. 5. v. 1. Eccles. 17. v. 1. Col. 3. v. 10.* colligitur, *Imaginem à similitudine non distingvi:* Hæc omnia idem Lovaniensis Jesuita ferè ad verbum repetit in *comm. super Gen. p. 25.* Vide etiam *Bonaventuram in Hexaem. tom. 1. Oper. pag. 18. col. 2. Alphonsum de Castro lib. 2. adv. her. tit. Adam. Vasquez in 1. 2. Thomæ, tom. 1. disp. 137. num. 14. Ludov. Carbonem lib. de Interiore homine cap. 36.*

Cadmai fratres inter se prælia miscent.

XXI. Nondum verò ista adversus Lutheranum Jubilæum miserabiliter pangentem & plangentem Jesuwitam *Adamum Contzen* permovere potuerunt, ut cum prænominatis sui ordinis hominibus repudiatâ falsitate gloriam redderet Deo & Spiritui sancto, qui cum alijs Religionis articulis, etiam hunc ipsum de Imagine Dei per ministerium Lutheranorum Theologorum à Papatus tenebris repurgare, & pristino nitore è scripturis deprompto restituere voluit; quin potius ipse, quo fortius premitur, eo acerbius reluctetur, duo nobis objiciens nova, & suo Magistro quoque *Bellarmino* hætenus ignota argumenta: 1. *Vulgatum interpretem & LXX. duas istas voces (Imaginis & Similitudinis in cap. 1. Genes.) ut diversas accipere.* *Ipsas particulas Hebræas וְ וְ, quæ vocibus præponuntur, diversitatem indicare, & proinde nec copulam additam esse.*

Adamus Contzen in defens. Bellarm. p. 80.

XXII. R. Ut undequaq; fumos colligat Jesuita, ad nostram tamen

Respons ad.

Cavillum
prins.

1.

2.

3.

4.

tamen lucem ex verbo Dei antea adductam protinus evanescent. Dico igitur ad primum cavillum, Vulgatum Latinum ut & LXX. Græcos interpretes non esse authenticos, cum infinitis erroribus & vitiis eorum versio, tam in categorematicis quàm syncategorematicis vocibus scateat, quod posterius præter alios evidenter demonstravit *Abr. Gibelius in thesaur. Diæt. lit.*: \beth . Contra nos igitur, qui limpidis Israelis fontibus unice adhærescimus, valet nihil. Insuper verum non est, Vulgatum vel LXX. versionem nobis hoc in loco contrariari. Ista enim habet: *Ad imaginem & similitudinem*. Ubi nulla apparet vocum diversitas. Fortè conjunctio ET semper diversa connectit? Falsum & hoc. Immò familiare est Spiritui sancto in scripturis loquenti, duo substantiva tanquam diversa per copulandi particulam conjungere, ut tamen alterum significationem adjectivi habeat. V. g. *Prov. 3. v. 3: Misericordia & veritas non deserent te*, id est, Misericordia vera. *Jerem. 19. v. 11: Dabo vobis finem & expectationem*, id est, finem expectatum. Et *c. 22. v. 3: Facite judicium & justiciam*, id est, Judicium justum. Ita etiam *Gen. 1. dicitur: Ad Imaginē & similitudinē*, id est, Imaginem admodum similem, quod LXX. quoque suâ hac versione κατ' εἰκόνα ἡμῶν, καὶ κατ' ὁμοίωσιν, denotatum volunt.

Resp. ad cavillum posterius.

1.

2.

3.

XXIII. Secunda objectio Contzenii subvertit primam. Nam si copula in Hebræo ideo addita non est, ut diversitas aliqua inter Imaginem & Similitudinem indicetur, consequens erit vulgatum interpretem & LXX. nullam inter illas dictiones diversitatem agnovisse, utpotè qui expressè copulam vocibus interjiciunt. Deinde quomodo illæ particulae \beth & \beth tam strictè diversitatem indicabunt, cum non rarò inter se sine ulla diversitate permutentur, quemadmodum in primis ex *Genes. 1. vers. 26. & cap. 5. v. 3.* manifestum est? Sic *Jesa. 5. vers. 17.* \beth iterum juxta LXX. ponitur pro \beth : *Pascuntur arietes פִּדְבָרִים*. Ubi LXX. vertunt ἐν τόπω αὐτῶν, quasi esset in Hebræo, פִּדְבָרִים. Adde & hoc, nos non ἀπλῶς inficias ire aliqualem distinctiunculam inter voces istas excogitari posse. Hinc non adeò inepta est illorum sententia, qui
Voca

vocabulum Similitudinis, præter supra assignatam causam, etiam propterea *Genes. 1.* Imagini annexum existimant, ut finis creati hominis eâ phrasi innuatur. Conditus namquè omninò est homo, non ad hanc solummodò vitam instar cæterorum animantium, sed ut in ipso veluti speculo radii divinæ justitiæ, sapientiæ & perfectionis æternùm emicarent. Quo spectat diligens B. *Lutheri* observatio de Zelem & Demuth supra *cap. 5. Genes.* quantumvis ista absoluto suo Reprobationis decreto impiè labefactare conentur Calviniani, ut prolixè ostendit *Sever. Sluterus in antith. cap. 6.* Inde tamen continuò inferendum non est, quod Bellarmini faciunt mancipia, talem esse inter Imaginem & similitudinem diversitatem, ut Imago ipsam substantiam animæ ejusque facultates, similitudo verò dona & accidentales facultatum perfectiones denotet.

CAPUT II.

De diversis Hominis statibus.

XXIV. Explicatâ vocum Imaginis & Similitudinis naturâ, videndum nunc nobis quid sit Imago illa Dei, ad quam homo in scripturis conditus legitur. Quod ipsum ut rectius percipiatur, initiò considerandi veniunt varii hominis status, id est, certi modi & conditiones humanæ naturæ, quæ præsens argumentum maximè illustrabunt. Hinc gravis apud *Bernbardum lib. de anima cap. 65.* extat admonitio: *Discito quid sis, quid fueris, quid esse debueris, quid esse poteris. Quid fueris per naturam, quid modò sis per culpam, quid esse debueris per industriam, quid adhuc esse possis per gratiam.*

XXV. Istas autem conditiones diversi Autores diversimodè recensent. Nonnulli n. triplicem hominis statum constituunt. Primum appellant *Confectionis* seu naturæ institutæ in Adamo antè lapsum. Secundum *Defectionis* seu naturæ destitutæ in Adamo post lapsum. Tertium *Refectionis* seu naturæ restitute per

*Statu ho-
minis qui-
dam consti-
tuunt tres.*

per Christum scilicet in renatis, in hac quidem vita inchoati-
vè, in altera consummativè. Vid. *Alexandr. ab Ales part. 2. quest. 85. memb. 2. Thomas 3. Summa quest. 13. art. 2. Alstedius in Lex. Theol. c. 4.*

Quidam
quatuor.

XXVI. Nonnulli & quidem plerique omnes cum Con-
cordiæ formula quadruplicem eum volunt. 1. *Integritatis* ante
lapsum, qui erat felix. 2. *Corruptionis* post lapsum ante regene-
rationem, qui est infelix. 3. *Instaurationis* post regenerationem
in hac vita, qui partim felix propter spiritum, partim infelix
propter carnem. 4. *Æterna durationis* post resurrectionem in
altero seculo, qui erit beatis felicissimus, econtrà damnatis in
sempiterno cruciatu miserrimus. Vel ita: Agit status primus de
gratiæ collatione, secundus de gratiæ ablatione, tertius de
amissæ gratiæ restauratione, quartus de restauratæ gratiæ con-
summatione. Huc spectat quod *Augustinus lib. Expos. proposit. ex Epist. ad Roman. & quest. 63.* hominem consideret 1. *ante legem.* 2. *sub lege.* 3. *sub gratia.* 4. *sub pace seu vita æterna.* Confer *Centuriatores Magdeburgenses cent. 1. lib. 2. c. 4. & cent. 12. c. 4. Selnecker. in Instit. Christ. part. 1. p. 311. Dn. D. Gerhardum Præceptorem nostrum parentis loco honorandum in L. de Lib. arbitr. p. 894.*

Quidam
quing.

XXVII. Nonnulli quintuplicem humanæ naturæ sta-
tum proponunt. 1. est status *Innocentiæ* sive naturæ incorru-
ptæ, in qua Adam felix creatus fuit. 2. *Miseriæ* sive naturæ cor-
ruptæ, quam per peccatum Adam attraxit. Et hunc statum Pau-
lus sub phrasi *Veteris hominis* exprimit, *Rom. 6. v. 6. Ephes. 4. v. 22.* 3. Status *Gratiæ* sive naturæ restitutæ, qualem restituti-
onem sortiuntur pii in hac vita. 4. *Gloriæ* sive naturæ glorifica-
tæ, quam iidem perfectissimè accipiunt in vita æterna. 5. Sta-
tus *Ignominie* sive naturæ damnatæ, quæ omnibus impiis in
inferno æternum adhærebit. *Dn. D. Meisnerus disp. 1. Anthro-
pol. quest. 1.*

Quidam
quing. stas
tus per di-
xotomias di-
fescunt.

XXVIII. Nonnulli deniquè quibus *dixotomia* arridet, in-
ter quos *D. Petrus Piscator disput. 3. in form. concord. p. 127.* di-
cunt hominem considerari *vel antè lapsum, unde status primus,*
vel post lapsum, idq; vel in hac vita, vel in futura. Status in hac

vita

vita iterum est vel hominis convertendi, unde status secundus; vel conversi, unde status tertius. In futura vita est hominum vel glorificatorum, & hic est status quartus, vel damnatorum, & hic est status quintus. Ex quibus apparet summam in re ipsa esse consensionem. Nam duo tantum sunt hominis status, si primam Dei intentionem respicimus, qui voluit, non ut homo prius *Prædictorum conciliatio.* laboraretur, (quod Calvinianorum delirium jamdudum ex nostris Ecclesiis explosum est) sed ut ex statu & via obedientiæ, ad statum & viam vitæ in cœlis æternæ *apostolus* perduceretur. Tres sunt status, si hominum conditiones tantum in hac vita attendantur. Quatuor sunt, si status post hanc vitam præcedentibus simul annumeretur. Quinq; sunt, si omnium hominum conditiones tam ante quam post lapsum, tam in hoc quam futuro seculo considerentur.

XXIX. In hoc verò, sufficientissimo quamvis, quinario *Pererii dis* statuum numero acquiescere recusat Jesuita *Pererius*, sextu- *visio statuum.* plicem ipse humanæ naturæ statum præposterè asserens: *Antè omnia, inquit, scire convenit, sex humanæ naturæ status animo fingi & cogitatione designari posse, quorum alii reverà aut sunt, aut fuerunt, aut erunt aliquando; alii verò nec sunt, nec erunt, nec fuerunt unquam, sed esse tamen possunt. Primus status est hominis sine gratia Dei, & sine ullo peccato constituti: quam in Scholis appellant statum hominis in puris naturalibus. Alter est hominis propter Adami peccatum vitiatum & corruptum. Tertius est hominis habentis naturalem integritatem rationi congruentem. Quartus est hominis justitia Originali præditi & ornati. Quintus est hominis per gratiam Christi à peccato Adami liberati, & à vitiis sanati. Sextus est hominis usq; ad cœlestem gloriam & divinæ naturæ conspectum provec̃ti atq; perduc̃ti.* Hactenus Pererius tom. 1. lib. 5. in Gen. de Orig. justit. p. 190. dist. 87.

XXX. Verum quid est ex Schola Spiritus sancti & ve- *Refellitur opinio Pereriana.* ritatis Theologicæ facere Poëtarum & fabularum officinam, si hoc non est? Sanè si in hoc negotio fingere liceat, & talia afferre, quæ nec sunt, nec fuerunt unquam, nec erunt, utique non sex, sed centum, sed mille, immò infiniti hominis status excogitari possent, quod tamen quàm sit absurdum quivis cordatus intelligit:

C

Ex

*Ex uno Domini vera est sapientia verbo,
Humani cerebri somnia abite procul.*

2. Deinde si Philosophis turpe est aliquid in natura censum invehere, sine manifesta necessitate, ut Scaliger monet *Exerc. 61. sect. 1.* multò magis id erit deforme in Theologo, qui haudquicquam
3. addere vel detrabere debet *Scripturae, Apoc. 22. v. 18, 19.* Adhæc in puris naturalibus, h. e. ut Pererius explicat, sine gratia Dei, & sine ullo peccato homo non solùm non extitit, fatente ipso, & Bellarmino de *Grat. primi hominis cap. 7.* (Etiam si in eo quoq; à se dissentientes habeant Scholasticos, Hugonem de *S. Victore lib. 1. de Sacram. part. 6. Bonavent. libr. 2. sent. dist. 29. art. 2. quest. 2. Scotum ibid. quest. unic.*) sed etiam existere haud potest, quandoquidem cum Dei bonitate & providentia pugnat, ut homo ei neq; placeat neq; displiceat. Quinimò quid est homo sine gratia Dei, nisi quod fuit Petrus cum negaret Christum? ait rectissimè Jesuita Johannes de La Haye in *triumpho veritat. cap. 174. not. 5. p. 281.* Præterea tertius quoq; status supervacaneus est. Etenim per naturalem integritatem vel intelligit Pererius concreatam Dei imaginem, atq; sic spectat ad statum ipsius quartum, sive nostrum primum; vel amissæ imaginis reliquias, atq; sic ad statum secundum aptè refertur. Denique omittitur à Jesuita status post resurrectionem damnatorum, qui tamè in perfecta enumeratione non erat negligendus. Pererii igitur statuum divisio partim latior, partim angustior est, adeoq; tota ut vitiosa rejicienda.
- 4.
- 5.
- 6.

*Status Innocentia
cur felix?*

XXXI. Retinemus proinde nostram distinctionem, & sepositis quatuor posterioribus, primum saltem *Innocentia statum* hac vice potissimùm contemplabimur, qui felix & beatus prædicatur quadruplici de causa. Ob conditionem 1. *Animæ*, quia homo in eo donatus fuit à Deo anima spirituali, rationali, immortalis, intelligente, justa & sancta. 2. *Corporis*, quod laudabili *lingua* ornatum, & contra cujuscunq; etiam generis injurias ac morbos probè instructum erat. 3. *Vitæ*, quam in verà veri Dei agnitione, invocatione, celebratione, in motu & actionum summa conformitate, in maxima spiritualium pariter & externorum bonorum affluentia sine satietate ac molestia agebat. 4. Ob conditionem *habitationis*, quam Deus com-

mo-

modiſſimam in amoeniſſimo horto Eden Adamo conceſſit, cui loco nihil homini optabile decrat, ſed potius erat *omnis letitiæ ac voluptatis promptuarium, & univerſæ ſenſibilis venuſtatis excedens captum*, quemadmodum *Baſilius* loquitur in *orat. de Paradifo*. Quia v. tres priores, ex his modò enumeratis, conditiones communiter ſub nomine Imaginis Dei ab Orthodoxis Theologis comprehenduntur, agedum rem propius accedamus, & quæcunq; ad veram Imaginis divinæ intelligentiam faciunt capita excutiamus.

CAPUT III.

De imaginis divinæ quidditate, in quibus conſiſtat, & quæ ejus cauſæ?

XXXII. Cum ὁ ὁρισμὸς ſit τῆς ἐπίας γνωριμὸς, ut *Stagirita* habet effatum, 2. *poſt. Anal. cap. 3. §. 7.* καὶ τῆς γνωρίσεως χάριτι ὁ ὁρισμὸς ἀποδιδοίται, ut idem tradit 6. *Top. c. 1. §. 6.* melius tractationem propoſiti noſtri thematis percipere non poſſumus, quàm ut neceſſariis illis in *cap. 1. & 2.* præcognitorum loco præmiſſis, nunc ipſam ἀκρόπολιν, ſcil. definitionem *Imaginis Dei* ſubjiciamus, & in quibus ea conſiſtat, diſpiciamus. Ex plurimis verò Orthodoxorum Theologorum Scripturæ conſentaneis Imaginis divinæ delineationibus, ſequentem præcipuè nobis placeat ſeligere. *Imago Dei in primo homine fuit omnium animæ & corporis virium naturalis integritas, atq; cum Deo ἀεὶ κατ' ἄνωγ' excellens conformitas, homini impreſſa ad perfectè agnoſcendū & ſimul diligendum Deum creatorem ſuum, itemq; proximum.*

XXXIII. In qua deſcriptione ſecundùm ordinem ſingulæ debent notari cauſæ. (α) *Efficiens* eſt Deus Ter Opt. Max. qui ſicut in initio *omnia fecit valdè bona, Gen. 1. v. 31.* ita in primis hominem divinam naturam repræſentare voluit, ut eſſet *ἀπὸν κύριον* ſeu *Efficiens principalis eſt Deus.*
פְּצִילָם כְּדַמוֹת יְהוָה In *Imaginem* juxta ſimilitudinem Dei *Genes. 1. verſ. 26, 27. cap. 5. verſ. 1. Sir. 17. v. 1. Sap. 2, v. 23. Col. 3. verſ. 10.* Atq; hinc Deus Adamum non, ut cætera animalia, nudo juffionis verbo, FIAT, ſed tanquam *ἰαυματ' ἐργημῶ* & miraculum omni miraculo majus, *Auguſtinus libr. 10. de civit. Dei cap. 14. & libr. 4. confeſſ. 14.* prævio conſilio, vel

ut Tertullianus lib. 2. adv. Marcion. loquitur, familiari manu condere voluit, FACIAMUS, inquit, hominem ad imaginem nostram. In Hebræo est verbum יָצַק à Radice יָצַק , id est, ornatè, eleganter & decenter facere, ad indicandum, egregio Imaginis Dei ornatu in prima creatione hominem productum esse. Vid. Gregor. libr. 9. moral. c. 27. Ambros. in Psalm. 118. serm. 10. Rupert. lib. 2. de Trinit.

ὅλον κείνον
 seu mate-
 riale totus
 homo.

XXXIV. (5) *Subiectum* sive materia in qua (materiam enim ex qua propriè nullum habet accidens, quemadmodum nec res spiritualis) imaginis divinæ est Adam ὅλος non καὶ ὅλον μίρον , vel totus homo, non tantum quoad animam, sed etiam quoad corpus, licet in ista primariò, in hoc secundariò Dei imago refulserit. Probatur hæc nostra assertio. 1. quia Moses Genes. 1. v. 27. de toto homine indiscriminatim pronunciat: *Creavit Deus hominem ad imaginem suam*. 2. Deus non demum post formatum corpus humanum creaturus animam dixit: *Faciamus hominem ad nostram imaginem*, verum antè creationem tam corporis, quam animæ, suum illud decretum dictis formalibus exponit. Igitur ad utrumq; Imago Dei refertur. 3. Renovatio Imaginis Dei & sanctificatio in toto homine tam animâ quam corpore fieri debet, Rom. 12. vers. 1. 1. Cor. 6. v. 19. 1. Thess. 5. v. 23. hinc & Corpus templum Spiritus sancti, 1. Cor. 3. vers. 17. & membra nostra $\text{τῆς δικαιοσύνης ὄπλα}$ appellantur, Rom. 6. vers. 13. Ergo antea quoq; illa imago in toto homine erat sita. 4. Deus prohibens hominem interficere Gen. 9. vers. 6. hanc affert rationem: *Quia homo ad imaginem Dei est factus*. Iccircò cum anima occidi nequeat, significare voluit istis verbis Deus, totum hominem ex anima & corpore constantem Dei repræsentare Imaginem, adeoq; animam à corpore violentâ manu non esse divellendam, quòd videlicet sic Dei imago violetur & destruat. 5. Totus homo per lapsum corruptus existit, & peccatû non solum in anima est, sed etiam in corpore, Rom. 6. v. 12. & cap. 7. v. 23. Ergò à contrario cum nihil possit dici corruptum, quod non prius fuit integrum, sequitur & totum hominè, & totum hominis ad Imaginem Dei conditû esse. 6. In quocunq; Christus gerit imaginem sui Patris, in eo quoq; eandem gessit Adam. Nam quod Adamo

mo

mo ante lapsum aderat, quodq; per peccatum amissum fuerat, illud Christus in se resumpsit, & in membris suis spiritualibus instauravit, & quotidie adhuc instaurat. Jam verò Christus totus, etiam quâ homo, vera Patris Imago est, & ejus naturam & perfectionem tam in anima, quàm in corpore impressam habet. Unde ad Philippum dicit *Johan. 14. v. 9: Qui videt me (non qui videt animam meam) videt Patrem.* Et Apostolus *Coloss. 2. v. 9: In Christo habitat tota plenitudo divinitatis* *ὡμοειπνῶς*, q. d. *παρὰ τὸ ὡμοειπνῶς*, sive ut *Damascenus* interpretatur *ἐν σαρκὶ ὡμῶς*, ne quis existimet excludi corpus. Ergo Adam tam in anima quàm corpore Imaginem Dei gessit, hodieque fideles eam in corpore quoq; suo gerunt, *Philipp. 3. v. 21. Hebr. 2. v. 7, 17. cap. 4. v. 15. 7.* Calculum hisce adjiciunt suum Patres, qui totum hominem ad imaginem Dei creatum esse testantur, inter quos *Epiphanius in Epist. ad Johannem Episc. Hierosolym. Nyssenus de hominis opific. cap. 17. &c.* Hallucinantur itaque graviter *Calvini* asseclæ *Ursinus in Loco de creatione hominis, tom. 1. oper. pag. 566. Polanus part. 2. syllog. thes. Theol. pag. 56.* & omnes qui cum iis statuunt *Dei imaginem in sola anima, nullatenus in corpore humano fuisse conspicuam.*

Error Ursini & Polani.

XXXV. Nec interim à Calvinisequarum errore multum abhorret *Jesuwita Pererius tom. 1. in Gen. l. 4. p. 127. dist. 48.* ubi & ipse negat, *proprie loquendo Imaginem Dei fuisse in hominis corpore, fuisse tamen tanquam in signo sive arguitivè, quia hominis corpus ita formatum configuratumq; erat, ut evidenter arguat animum, qui in ipso est, ad imaginem Dei esse factum.* Resp. Non tantùm in corpore hominis signum erat Imaginis divinæ, nimirum erecta statura, & omnium membrorum decens & admiranda proportio, quæ adhuc in corruptionis statu in nobis reliqua, sed etiam illius Imaginis quædam pars, etsi secundaria, ob duas excellentissimas dotes, quæ in eo fulgebant, putà Impassibilitatem & Immortalitatem. Nam quod Deo est simile, & per lapsum amissum, inq; altera vita denuò est restaurandum, illud ad Imaginem Dei pertinet. Atqui corporis humani impassibilitas & immortalitas sunt tale quid, ut suo loco demonstrabitur. Ergò. Immò nihil in corpore humano ante lapsum reperiri potuit, quod non continuate,

Pererit.

Refutatio ejusdem.

conformitate & obsequio illustriorem redderet animæ ornatum. Plura pete ex tract. D. Wigandi de I. D.

Formale est
excellens cū
Deo conformitas.

Imago Dei
cōsideratur
χεικῶς ἢ ἀ-
πλῶς.

XXXVI. (γ) *Forma* seu formalis ratio Imaginis divinæ consistebat in naturali omnium humanarum virium integritate & cum Deo *πρωτοτύπῳ* conformitate. Consideratur autem Imago Dei, sicut peccatum Originis quod isti deperditæ successit, bifariam. 1. *χεικῶς* & relativè, quatenus est in prædicamento Relationis, & sic potentiæ illa integritas rectiùs dicitur Imaginis Dei materiale, formale verò gratiosa Dei in homine inhabitatio, gratuita personæ acceptatio & summi boni communicatio. Etenim ne quidem in integritatis seu innocentiae statu homo suis operibus gratiam Dei promeritus, sed eam gratuitò adeptus fuisset. Quemadmodum nunc in miseræ statu peccati respectivè sumpti materia est facultatum depravatio, forma verò reatus & Dei averfatio. 2. *ἀπλῶς* & absolutè, quatenus est in Categoria Qualitatis & concreatus habitus, prout hoc loco etiam potissimum attenditur, atque sic omnium facultatum & virium *ἰνταξία*, integritas & cum Deo conformitas optimo jure Imaginis Dei formale statuitur.

Primigenia
hominis cū
Deo conformitas du-
plex.

Cæterum conformitas illa hominis cum Deo duplex est, vel *Principalis*, vel *Minus principalis*. (Keckermannus libr. 2. *system. Theol.* distinguit in *primam* & *à prima ortam*) *Principalis* hominis cum Deo conformitas juxta animæ rationalis potentias, in quibus sita erat, distinguitur, & communiter *Originalis justitia* nuncupatur, de qua ex professo cap. 4. *disputat.* nostræ & seqq. *Minus principalis* conformitas consistit 1. in *anima*, tum quoad substantiam: Ut enim una est anima, etiam si tribus facultatibus constet, sic Deus unus est essentia, et si personis sit trinus; tum quoad attributa, sc. sapientiam politicam & cæteras Imaginis Dei, quæ post lapsum adhuc superstites sunt, reliquias. 2. *In corpore*, cujus *massa*, dicente *Isybio lib. 5. in cap. 16. Levit. ab initio sancta fuit, ut in ea Dei habitaret Spiritus*, atq; ideò homo ratione corporis duobus eximiis donis ornatus vixit, scil. partim *Impassibilitate*, per quam semper extra interitum & corruptionem in integra & naturali sua dispositione permanisset, quæque præcipuè ex *Protoplastorum* antè lapsum nuditate sine ullo dolore, molestia, aut extrin-

trin-

trinfeco eorum incommodo probatur; partim *naturali im-*
mortalitate, quam nos $\sigma\omega\theta\epsilon\sigma\omega$ brevi in peculiari quodam scri-
 pto duodecim firmis è Scriptura petitis argumentis demon-
 stratam dabimus, atque simul ad Pelagianorum $\phi\lambda\upsilon\alpha\gamma\iota\alpha\varsigma$, in
 specie verò ad illas, quas Neophotinianorum Patriarcha *So-*
cinus contra movet in suis *pralect. Theolog. c. 1.* sufficienter re-
 spondebimus. 3. *In toto homine*, scilicet respectu externi *Do-*
minii super omnia (Balanas enim & cetos nulla solida ratione
 ex isto censu eximit *Theodoretus quaest. 20. in Gen.*) animantia,
 quo totius ipse orbis constitutus est Monarcha, juxta illud *Ge-*
nes. 1. v. 28. cap. 9. v. 2. Sap. 9. v. 2. cap. 10. v. 2. Hinc de Magi-
 stratu propter similitudinem cum Deo extat *Psal. 82. vers. 6.*
 $\text{אֱלֹהִים אַתֶּם וְבָנֵי עֶלְיוֹן}$ *Dii vos estis & filii excelsi.* Et
 cum Christus omnium sit *Heres, Dominus, Caput & Rex, Eph.*
1. v. 22. c. 4. v. 15. c. 5. v. 23. Coloss. 1. v. 18. c. 2. v. 19 nobisq; il-
 lud regnum & dominium in Adamo amissum restituatur, ut
 simus $\beta\alpha\sigma\iota\lambda\epsilon\upsilon\varsigma \& \text{Θανατες καὶ κύριοι τῶν κτισμάτων}$,
 quemadmodum *Macarius ait hom. 11. de integ. Christ.* hac quo-
 que in parte Christo ac Deo similes reddimur, *Rom. 8. v. 17.*
Galat. 4. v. 1, 6, 7.

XXXVII. (d) Deniq; quemadmodum Deus aliàs nihil *Finis con-*
 facit frustra, ita etiam finem habuit optimum, cur hominem *create*
 $\mu\iota\kappa\rho\acute{\omicron}\nu\theta\sigma\mu\omicron\iota$ & omnium creaturarum nobilissimã ad suam Ima- *Imag. Dei*
 ginem crearet. Potest a. ille assignari quadruplex. Primus est *quadrupl.*
Dei agnitio. Nam proprius finis & usus cujusq; Imaginis est, *1.*
 ut per eam cognoscatur is, cujus est Imago. Proinde cum Deus
 in sua essentia invisibilis esset, interim sapientissimus, justissi-
 mus, sanctissimus & eunctarum rerum Dominus, iccirco ut
 se quodammodo visibilem, & suam perfectionem cognoscibi-
 lem in quodam quasi lucido speculo redderet, hominem, *in*
quo ejus erant delitiae Prov. 8. v. 22. totum creavit sapientem, ju-
 stum, rectum & omnium animantium dominum. Secundus *2.*
 est *Dei celebratio.* Sicut enim aliàs notitiam sequitur amor, ita
 prædicta agnitio adhuc ad ulteriorem finem (quem Scriptura
 passim inculcat *Psal. 73. v. 28. & 115. v. 1. Prov 16 v. 4. Matth.*
5. vers. 16. 1. Corinth. 10. vers. 31.) directã erat, ut scilicet homo
 fa.

- factus Deo similis in bonitate, justitia, sanctitate, eum ex toto corde diligeret & coleret, ipsiusq; consortio summè delectaretur, siquidem omne simile per naturam amat suum simile. Istam agnitionis & celebrationis Dei subordinationem monstravit Altissimus quoq; in promulgatione legis *Exod. 20.* ubi prius sui notitiã populo Israelitico proponit: *Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti. v. 2.* Postmodum præcepta de amore & cultu subnectit: *Non habebis Deos alienos coram me v. 3.* Et hinc est, quod creator statim in hominis primordio ejus animam æternam, ac corpus simul immortalitate affectum existere voluerit, ut Dei laudem in æternum continuaret. Tertius finis est *Proximi dilectio.* Hominum namq; erat non tantùm amare Deum, sed etiam se invicem sincero & fido animo suavissimaq; cohabitatione, tam in hac terrestri, quàm in cœlesti vita amplecti, *Gen. 2. v. 18. Psalm. 22. v. 23. & 68. v. 27.* Quoniam verò inter bonos & malos, inter fideles & infideles sincerus amor propter morum dissimilitudinem esse nequit, ideò Deus totum genus humanum in Adamo & Eva ad suam Imaginem, in rectitudine mentis & incorrupta charitate, simile fecit. Quartus est *Paradisi inhabitatio.* Eleganter & verè *Alcimus Avitus* Viennensis olim Episcopus de Adamo recens creato canit:

*Pro thalamo Paradisus erat, mundusq; dabatur
In dotem.*

Quippe inter alia Deus sui Imaginem homini indidit, ut definitum in Oriente locum (quem realiter unquam extitisse ex Calvinianis insulsè negat *Rudolphus Otreb*, seu per literarum metathesin *Robertus Flud* in tract. *Theolog. ad Fratr. Ros. crucis lib. 7. de vita cap. 9.* Videatur etiam *J. Drusius* in notis ad *Sulpicium p. 15.*) aeris salubritate, soli amœnitate, & preciosissimorum fructuum ad vitæ sustentationem & oblectationem pertinentium affluentia ornatum inhabitaret, postea, si se ad conditoris sui obœdientiam vinculis charitatis astringeret, ut *Gregorius loquitur in c. 3. Jobi*, sine obitu (id est, eo modo, quo exoptare videbatur *Apostolus 2. Corinth. 5. versic. 4.* dicens: & θέλουμεν ἐκδύσασθαι, ἀλλ' ἐπενδύσασθαι) de terrestri ad cœlestem Paradisum transiret, & cum Deo *πρωτόπῳ* suo nullius

nullius rei indigens in sempiterno consortio & perpetua beatitudine viveret. Nullam enim creaturam sibi prorsus dissimilem Deus secum in cœlo esse vult, unde etiam est, quod impij, scortatores &c. regnum Dei hæreditare nequeant. Plura lege apud *Clementem Alexand. lib. 1. Pædagog. cap. 3. Basilium serm. de Paradiso tom. 2. Oper. Damascenum lib. 2. de fide orth. c. 11. Wigandum in tract. de Imag. Dei. Pererium in Genes. lib. 4. dist. 57. & seqq.*

CAPUT IV.

*De Justitia Originali, quid sit, quodnam ejus
Fundamentum, Terminus & Formale, item an in po-
steros fuisset propaganda?*

XXXVIII. *Sapientis est, ait Scaliger lib. 1. de Plantis p. 210. definitiones persequi, tanquam ad scientiam $\omega\theta\lambda\epsilon\sigma\delta\varsigma$ immediatas.* Hujus memores & nos, qui scientiam Originalis justitiæ, tanquam præcipui Imaginis divinæ membri venamur, ejus definitionem ante omnia ex verbo Dei constituemus. Potest autem esse talis: *Justitia originalis est admiranda hu-
mana nature concreta $\sigma\upsilon\mu\phi\omega\nu\iota\alpha$, veram Dei agnitionem,
& sapientiam in mente, perfectam & liberam consensio-
nem cum lege divina in voluntate, inq; cæteris potentiis
omnium motuum rectitudinem complectens.*

Justitia Original. descriptio.

XXXIX. Explicanda hîc nonnulla erunt, quò omnia clarius intelligantur. Definitum est *Justitia Originalis.* Vocatur v. illa primaria humanæ naturæ perfectio à Theologis *JUSTITIA* primùm *rat. essentialis*, quia nempè id, quod suâ naturâ verum, perfectum, rectum, integrum & incorruptum est, justum appellari solet. Secundùm *ratione efficientis*, quia hominem in conspectu Dei reddebat justum, id est, innocentem gratum, sanctum, ideoq; Paulus sanctitatem cum justitia connectit *Ephes. 4. v. 24.* Unde ulterius patet, Justitiam illam non sumi hoc loco divisim seu disjunctim pro particulari aliqua virtute, sed conjunctim pro justitia universali, complexu

*Appellatio-
nis ratio,
cur Justitia?*

D omnium

Cur Orig.
nalis vocetur?

omnium virtutum ac humanarum virium habituali perfectione ad spiritualem hominis rectitudinem pertinentium.

XL. At ORIGINALIS justitia dicitur. 1. ratione *sui*, quia in homine fuit omnium prima. 2. ratione *primi hominis*, quia is ab origine sua illam naturalem affectionem per modum habitus concreati habuit & possedit. 3. ratione *discriminis*, ut à Justitia Ethica, Pharisaica, inchoata & imputata distinguatur. 4. ratione *propagationis* in alios. Conditus namque in ista justitia erat Adam, non ut persona aliqua privata, sed ut Origo, radix & scaturigo totius humani generis in hunc finem, ut eam in integritatis statu persistens ad omnes posteros per carnalem generationem (*ad cuius sphaeram nondum ob peccatum dejectus est Adam*, quemadmodum ex Trismegisto nugatur *Rudolphus Otreb*, aliàs vero nomine *Rudolphus Flud* libr. 1. de vita cap. 1. 9 & 12. Item lib. 2. de morte cap. 3. quamvis ab illa opinione non multum distent *Gregor. Nyssenus* libr. de hom. cap. 28. *Chrysostomus* homil. 18. in Genesin. *Damasceus* 4. de Orth. fid. cap. 25. *Procopius Gazæus* super 4. cap. Genes. *Euthymius* super Psalm. 50. contra expressa Scripturæ dicta Genes. 1. v. 28. cap. 2. vers. 24. 1. Cor. 6. v. 16. &c.) propagaret, quod etiam sine ullo dubio factum fuisset, si ipse non peccasset.

Argumenta probantia Originalem justitiã debuisse ab Adam integro propagari.

1.

2.

3.

XLI. Etenim omne simile producit sibi simile in sua natura & specie. Ita quodlibet animal cum iis qualitatibus sibi generat prolem, cum quib. ipsum in initio creatum fuit, utiq; ig. & homo. Ac sanè si *ἡρώτων δεικτικόν* ipsa videl. rationalis anima per traducem propagata fuisset, (quemadmodum adhuc post lapsum fit, etsi temerè id olim negarint Pelagiani, & hodiè omnes ferè Calvini discipuli, *Petrus Martyr*, *Chassanio*, *Beza*, *Zanchius*, *Aretius*, *Trelcatius*, *Witakerus*, *Bucanus*, *Polanus*, *Pareus*, *Keckerm.* &c. *Hugo Eterianus* item, *Bonaventura*, *Greg. de Valentia*, *Bellarmin.* *Connimbricenses*, & pleriq; ex Pontificiis) omninò etiam animæ naturaliter adhærens donum, Originale sc. justitiæ. Præterea quia post lapsū in corruptionis statu justitiæ illius contrarium, puta Originale peccatum, per Adamū ad omnes ejus posteros, solo Christo excepto, qui ab omni defectu & infirmitate ejusmodi immunis fuit, traducitur, *Gen. 5.*

v. 3.

v. 3. Ps. 51. v. 7. Rom. 5. v. 12 &c. Ergò & antè lapsū in integritatis
 statu, si in eo permanisset Adam, Originalis justitia ad poste-
 ros per generationem derivata fuisset, cum in tali genere con-
 trariorum sit par & similis ratio. Adde & hoc *ἀυλοτοι καὶ ἀφυκτοι* 4
 argumentum. Aut Imago Dei adeoq; Orig. justitia primo ho-
 mini concreata in iisdem fuit partibus, in quibus postmodum
 fuit Imago Adami, ad quam ipse suos genuit liberos *Gen. 5. v. 3;*
 aut fuit in partibus diversis, sive duntaxat in una aliqua. Si sta-
 tuitur in iisdem fuisse, habemus quod volumus, nempè & antè
 & post lapsum totum hominem cum anima & corpore, omni-
 busq; animæ facultatibus propagari. Sin autem statuatur vel
 in diversis partibus, vel duntaxat in corpore fuisse,
 consequens erit. 1. Imaginem Adami non successisse in locum
 Imaginis Dei, adeoq; hanc per peccatum non esse extinctam.
 2. nullam perfectam esse *ἀντίθεσιν* in verbis Spiritus S. dum non
κατὰ τὸ αὐτὸ, καὶ εἰ τῷ αὐτῷ Imago Adami in nobis opponitur
 Imagini Dei, quæ primitus in nobis fuit, & ad quam per *πυλιγ-
 γενεσίαν* reparamur, id quod est manifestè absurdum, quippe
 cum ea sit vis *ἀντιθέσεως* ut Imago Dei per Imaginem Adami pe-
 nitus destructa esse enunciatur *1. Corinth. 15. vers. 48. 49.* Ex
 quib. jam evincitur, eandem antè lapsum fuisse in Adamo *ἐπι-
 κτήτε καλῶ* Justitiæ originalis sedem, quæ facta est post lapsum
ἐπιπέσασκε κακῶ Orig. peccati, nimir. non modò in corpore, sed
 præcipuè in anima, (Turpissimi hæretici Smalcii hæc *assertio* *Disput. 2.*
nem turpissimam vocantis iudicium hîc non moramur) quare *contra D.*
 etiam simul cum anima justitia Originalis in statu integritatis *Frantzius*
 propagari debuit. Quod adversus modò citatos Sectarios *pag. 47.*
 probè notandum.

XLII. Objicis hæc argumenta non ferire Calvinianos, *Obiectio*
 cum ipsi quidem negent (paucis exceptis) animam humanam
 per traducem propagari, asserant tamen nobiscum strenuè I-
 maginem Dei seu Originalem justitiam ab Adamo in posteros
 fuisse derivandam. Hinc *Amandus Polanus in syntag. lib. 5. c. 34:*
*Licet, inquit, anima per Parentes non generetur, tamen ex gra-
 tiosa Dei ordinatione anima cujusq; hominis corpori (extrinsecus)
 infusa seu indita, justitiâ originali donata à Deo statim fuisset.*

D 2

Immò

Immò Hieron. Zanchius in Hexa. part. 3. l. 3. c. 2. In tantum pro nostra sententia confirmanda laborare videtur, ut planè novum argumentum de suo fingat: *Multis, inquit, in utero materno largitur Deus gratiam, ut de Jeremia & Johanne Baptista legimus in sacris literis, deq; multis aliis creditur. Quidni igitur si non peccasset Adamus, eandem posteris largitus fuisset, cum status ante lapsum longè perfectior fuerit, quàm status post lapsu.*

XLIII. Verùm quis non videt illos homines merum, *λύσις ἀπὸ γλαύκωρια* nobis objicere, & seipso multis contradictionibus *πίπτουσι* fortiter intricare. Nam ut taceam nugas has nostris argumentis satis refutari, non disputatur jam de potentia Dei absoluta, quid possit, sed ordinata, quid ipse velit facere, & an sic accidens & quidem naturale, quale fuit Originalis justitia, extra suum proprium subjectum vel ponat, vel subjecto posito demum indat, quod omninò falsum pronunciamus; cum in tota rerum universitate tale exemplum nusquam appareat, neq; ullum Scripturæ dictum isti opinioni vel saltem ad speciem faveat. Deinde si Deus corpori infudisset, & adhuc extrinsecus infundit animã, manebit ea anima vel à peccato originali exempta, & ita Deus injustitiæ argueretur, quod animam puram hominum non renatorum damnet; vel inquinabitur istâ labe ex conjunctione cum corpore impuro, & ita Deus, qui est autor ejusmodi conjunctionis, erit quoq; autor illius pollutionis atq; Originalis peccati, quod utrumq; *ἀσφδς*. Ad hæc Zanchii ratio olet lucernam & nihil habet roboris. 1. quia adducta exempla sunt prorsus extraordinaria. 2. Gratia in Jeremia & Johanne infantibus non fuit à Parentibus eis indita, sed à Deo extrinsecus concessa. At longè alia est justitiæ ratio post lapsum, quàm fuit antè lapsum. Hic naturalis, ibi supranaturalis fuit. Hic statim naturæ implantatur, ibi post natiuitatem demum à Deo donatur. 3. nititur integer discursus erroneâ hypothesi, quasi Electi & Christianorum infantes ex utero materno sint sancti & in fœdere ac gratia Dei, quod similiter falsò à Calvinianis, ut & Anabaptistis (qui hic cum istis unum jugum trahunt, prout videre est ex colloquio *Franckenthal. Act. 31. pag. 643.*) credi suo loco ostensum est.

Zanchii.

XLIV. Cæterum quia Originalis justitia est aliquid
Re-

Relativum, inquirendum nunc deinceps ejus est fundamen- *Fundamē-
tum justis-
tia origi-
nalis*
 tum, Terminus & Relatio. *Fundamentum*, seu ut alii appel-
 lant, *Materiale* Justitiæ originalis fuit non hominis anima,
 non corpus, non tota ἔσσις aut quicquam ἑσσιῶδες, sed
 ἐπισιῶδες & δύναμις φυσικὴ, vel potius ἐξίς ἢ ἀγαθότης,
 non ἐπίκτητος & studio acquisita, sed ἐμφυτος & à Deo immēdia-
 tē insita, cujus docendi gratiā respectu proximi Subjecti tres
 possunt constitui gradus. Primus est in *Mente*, ut; orē in qua
 ceu limpidissimo speculo enituit lux sive illustris *θεογνωσία*, i. e. *Ejus gradus
tres.*
 agnitio essentiæ & voluntatis divinæ, sapientia & omnium
 creaturarum intelligentia, firma quoq; assensio sine ulla du-
 bitatione de Deo, de Providentia, de promissionibus, præce-
 ptis & comminationib. divinis, *Gen. 1. v. ult. cap. 2. v. 19. Eccl.*
7. v. 30. Sirac. 17. v. 5. Coloss. 3. v. 10. Alter gradus est in *Volun-*
tate, ubi claruit libera sanctitas (hanc Augustinus *Donum pos-*
sibilitatis nuncupat) & juxta normam divinam agendi sancta
 libertas, *complectens duo illa præcepta, tanquam duos in capite*
oculos, vel duo in cælo luminaria, (quemadmodum scitè *Alex.*
ab Ales loquitur lib. de autor. verb. Dei p. 105.) nempe veram
 & sinceram *dilectionem Dei & Proximi*, omnesq; virtutes exci-
 tatas, flagrantes & ad hunc finem directas, ut archetypus in-
 notesceret ac celebraretur, *Eccles. 7. v. 30. Sir. 17. v. 3. Ephes. 4.*
v. 24. Tertius gradus est in *Corde*, ubi splenduit affectus & ap-
 petitus menti & voluntati obtēperās, ut in nulla re esset dissen-
 sio vel membrorum rebellio, sed laudabilis etiam in facultati-
 bus inferioribus *ἀντιθέσις*, & puritati Dei conformis castitas,
Genes. 2. v. 25. &c.

XLV. Inter reliqua autem magnifica & excellentia *Libertū ho-*
 Dei dona, accepit quoq; Adam in prima creatione τὸ ἀντιθέσιον, *minis arbi-*
 Liberum arbitrium, quod juxta *Nazianzenum in Apolog.* est *trium erat*
 τὸ ἐπ' ἀμφοτέρω ἀντιθέσις καὶ ἡμῶν, seu potestas rectè vivendi, vel etiam *in statu in-*
 à norma discedendi, id est, intelligendi & faciendi bonum, *nocentia.*
 aut malum *Sirac. 15. v. 14. Aug. de fide ad Petr. Diac. c. 25.* Nam
 hoc ad perfectam hominis cognitionem, & ad exactam liber-
 tatem requirebatur, ut πρὸς ἀμφοτέρω ipse se haberet, utrumque
 oppositorum intelligeret, & repudiato altero extremo, malo
 scilicet, id quod bonum ac rectum esset, faceret. Quare.

Scriptor quidam *Anonymus* è modernorum Fanaticorum numero in sua *Introductione* pag. 251. (qui liber propter materię convenientiam cum *Theophrasti* & *Weigeli* aliquot opusculis simul excusus est in volumine, cui titulus: *Philosophia mystica*) malè ab Innocentię statu Liberum arbitrium prorsus secludit. Interim ne homo datã potestate abuteretur, & vel à se vel aliunde deceptus contra legem delinqueret, verùm magis Dei bonitatem & simul justitiam revereretur, superaddidit DEUS illis donis verbum suum, & gravissimã annexã comminatione peccatum seriò prohibuit, ut sic postea homo libertate suã abusus & Dei mandatum transgressus neminem inveniret, quem accuset & malorum autorem constituat, quam semetipsum, quod fusius in artic. de pecc. & peccati causa ab Orthodoxis Theologis declaratur. Consule *Greg. Nazianz. orat. in Theophania*, & *D. Wigandum in tractat. de Libero hominis arbitrio*.

Terminus
Justit. Ori-
ginalis

XLVI. *Terminus* Justitię Originalis fuit Sapiencia & Sanctitas Dei, seu trium יהוה , ut veteres Hebræi loquuntur, hoc est, totius SS. Trinitatis, Patris, Filii & Spiritus sancti, sicut dicitur *Genes. 1. v. 26: Faciamus hominem ad Imaginem nostram*. Et *vers. 27: Creavit* יהוה (Deus in essentiã unus in personis trinus) *hominem ad imaginem suam, ad imaginem Dei creavit illum*. Cui eleganter consonat illud *D. Athanasii dial. 1. de sacrosanct. Trinitate tom. 2. oper. pag. 192: ὡσαύτως ὁ πατήρ δυνάμει & κτίσαι τὸν ἀνθρώπον, μετὰ τῆς υἱοῦ, ἵνα δέχθῃ τὸ ταῦτόν τῆς φύσεως. ἕτω καὶ ὁ υἱὸς δυνάμει & κτίσαι ἅγιον τὸν ἀνθρώπον, μετὰ τῆς πνεύματος & κτίσει, ἵνα δέχθῃ τὸ γεγονός ἔργον πατρὸς, καὶ υἱοῦ, καὶ ἁγίου πνεύματος*. Confer etiam *Basilium homil. 10. Augustin. lib. 7. de Trinit. c. 6. Rabanum lib. 1. de sermon. proprietate s. 4. Rupertum lib. 3. comment. in Habac. c. 3. Polycarpum Lyserum in Adamo cap. 1. Libavium in notis ad Hexaëem. p. 713*.

XLVII. Errant igitur *Simoniani, Basilidiani, Saturniani, Photiniani* & alii nequissimi hæretici, qui referentibus *Capitone in Hexaëem. pag. 722. & Sixto Senensi in Bibliothec. sancta* lib.

Errores cir-
ca justitia
primigenia
serminum.

L.

lib. 5. pag. 336. Deum in creando hominē vel cum Angelis, vel cum Diis minorum gentium, vel naturæ principiis, elementis & formis rerum, vel cum aliis creaturis consilium communicasse, adeoque ad eorundem Imaginem & rectitudinem Adamum efformasse fingunt. Errant quoque *Origenes homil. 1. in cap. 1. Genes. Capito in Hexaem. pag. 281. Jesuita Salmeron disput. 3. in 1. Timoth. 1. cap. tom. 15. p. 431. & Osiandriste in lib. An Filius. lit. D.* qui illud *Ad imaginem nostram* propriè tantum referendum esse arbitrantur ad Filium DEI substantialem Patris Sapientiam & Imaginem. Errant *Trismegistus & alii*, qui, ut habet *Autor questionum apud Athanasium & Glossa in catena Lippomani in Genesin*, Adamum ad Imaginem & Similitudinem naturæ humanæ à Filio Dei suo tempore assumendæ factum esse statuunt. Videatur *Centur. 2. Magdeburg. cap. 4. pag. 57. Gregor. de Valentia tom. 1. contr. in Thom. disp. gen. 7. quest. 3.* Errant denique *Eugubinus in Cosmopœia & Oleaster in Gen. cap. 1.* qui Deum humanam prius assumisse formam, & sic dixisse autumant: *Faciamus hominem ad imaginem nostram.*

XLVIII. *Relatio* sive, ut ab aliis nominatur, *Formalis Justitiæ Originalis ratio* fuit exacta convenientia Sapientiæ & Sanctitatis Protoplastorum cum Sapientia & Sanctitate Dei, omniumque animæ facultatum congruens ad voluntatem divinam *πρωτοπλαστον*, de qua supra *th. 44. & seqq.* Errant proinde iterum *Osiandriste*, qui Formale divinæ Imaginis atq; Originalis Justitiæ ipsissimam Dei essentiam fuisse disputant. De quo dogmate vid. *D. Morlinus in histor. Osiandri, Wigandus in Osiandrismo, Jacobus Rungius in conc. Noriberg. Anno 1555.* Errant *Anthropomorphitæ* seu Anthropiani tum veteres, de quibus *Epiphanius lib. 3. tom. 1. her. 70. Augustinus l. de her. cap. 50. & 76. libr. 12. de Trinitat. cap. 7. Theodoretus libr. 4. histor. Ecclesiast. c. 10. & quest. 20. in Gen. Socrat. lib. 6. c. 7. Sozom. l. 8. c. 11. & c.* tum recentiores, in primis Anno 939. in Italia exorti, contra quos multum sudavit *Raberius Veronensis* referente *Sigeberto Gemblac. in Chronico*, qui omnes nimis pueriliter membra quædã corporea in Deo somniarunt, & in his hominē
Dei

2.

3.

4.

*Formalis
Justitiæ Or-
iginalis
ratio.
Errores cir-
ca Forma-
le.*

1.

2.

- Dei imaginem & primævam dignitatẽm gessisse blaterarunt.
3. Errant *Judei*, qui Imaginem Dei seu Originalem justitiam præcipuè ad unitatem referunt, quod *sicut Deus unus est in cælestibus, ita & hominem unum in terris fecerit; vel sicut Deus præest universo mundo, sic una anima præsit toti corpori*, quemadmodum hanc eorum opinionem enarrant *Fagius in cap. 1. Genes. Tostatus quest. 28. in Gen. Galatinus lib. 2. de arcan. Cath. veritat. c. 8.*
 4. Errant *Hugo Eterianus in lib. de regressu anima ab inferis c. 2.* & alii qui, rursus *Fagio in Pentat.* teste, ad effigiei divinæ similitudinem rejiciunt, quod *sicut Deus nullum sibi similem habet, ita & hominem creaverit, ut inter tot millia ne unus quidem inveniatur, qui alterum effigie habitug, corporis per omnia exprimat.*
 5. Errant *Flaciani*, quibus Originalis justitia censetur cor spirituale, sive ipsa rationalis in corde anima, de quo dogmate infra *cap. 8.* pluribus.
 6. Errant *Zwingliani*, qui potiozem divinæ Imaginis essentiam in jure naturæ & principiis communibus nobiscum natis collocant, *Zwingl. in cap. 2. Genes.*
 7. Errant qui eandem in potentia & dignitate omnium dominatrice quærunt. Quod præter nonnullos olim Patres nostro seculo faciunt *Photiniani in Catech. Rac. p. 22. inq, Socin. scriptis passim. Ex Pontificiis Torniellus in annal. An. 1. p. 30. Ludov. Carbo libr. de sui cognitione cap. 36. pag. 118. Ex Calvinianis Wolfg. Musculus in Psal. 82. & 89. Petrus Martyr class 1. L. C. cap. 12.*
 8. Errant postremò & illi, qui Imaginem Dei, adeoq; etiam Originalem justitiam, rem prorsus incomprehensibilem & inexplicabilem esse putant, sicut videre est in *Epiphan. lib. 3. heres. 30. Theodoro to quest. 20. in Gen. & in recenti scriptore Ægidio Guetman libr. 3. cap. 7. tractat. cujus inscriptio est, Offenbarung göttlicher Majestet.*

*Subjectum
justitia
Origin.*

XLIX. Antequam hinc abeamus, considerandum paucis Justitiæ Originalis *Subjectum*, quod duplex assignari potest; unum *ἐνέργεια* *Inbætionis*, estque ipsa rationalis anima non animæ facultas, quippe cum accidens non in accidente sit, sed in substantia; alterum est *πελότης* *Perfectionis*, suntq; omnes animæ humanæ facultates, tam superiores, quàm inferiores,

riores,

riores, quas primigenia illa Justitia *περὶ αὐτὸς ἡγεῖ, ἐπέπεσε* permeabat & perficiebat; quibus addunt quidam subjectum *Denominatio-*nis, quod est totus homo similiter ab Originali justitia suam perfectionem fortiens. Hic in Innocentiæ statu tria in se habebat distincta & valdè conspicua, 1. animam seu essentiam. 2. animæ seu essentiæ facultates. 3. facultatum habituales & naturales perfectiones. Priora duo post lapsum mansere, tertium per eundem miserè deperditum fuit, atque illud est Originalis justitia.

CAPIT V.

An primus Homo creatus fuerit in Originali justitia?

L. Negativam tumultuariè propugnat Neophotinianorum antesignanus *Faustus Socinus in prælectionib. Theologicis* Academiæ Heidelbergensi à Smalcio inscriptis, quem *ἡγεῖται πρὸς* *δὰς* sequi videtur *Clemens Timplerus Calvinianus* in sua *Anthropol. cap. 1. prob. 12. Festus Hommius* quoque in *specimine controu. Belgic. p. 41.* idem paradoxon tribuit *Henrico Welsingio ex lib. de Offic. hom. Christ. Jacobo Arminio ex artic. perpend. aliisque Remonstrantibus ex collat. Hagiens. p. 250.* Nos contra in nostris Ecclesiis affirmativam sententiam constanter tuemur, & quidem argumentis è myrothecio sacrorum Bibliorum depromptis firmissimis.

Pro affirmativa non scripturam sententia.

LI. Primum ita habet: Quicumque est creatus in Imagine Dei, ille est in Originali justitia, hoc est, in vera Dei agnitione, sapientia, sanctitate &c. creatus. Atqui primus homo creatus est in Imagine Dei. Ergò primus homo creatus est in Originali justitia. Minor *Ἀλλὰ πρὸς* extat apud Mosen *Gen. 1. v. 27: Creavit Deus hominem in Imagine sua, in Imagine Dei creavit illum.* Sic igitur *bruta sanè creavit Deus secundum genus suum, hominem verò non creavit secundum genus suum, sed secundum Imaginem suam,* ait *Origenes in b. l.* Major propositio pariter est manifesta ex Apostolo, qui Imaginem Dei expressè explicat per Dei agnitionem, justitiam & sanctitatem, *Colof. 3. v. 10:*

*1. Argu-
mentum ab
hominis ad
Imaginem
Dei effor-
matione.*

E Induite,

Induite, inquit, novum hominem, qui renovatur *ἐκ τῆς ἰμᾶγος* in agnitionem, secundum imaginem ejus qui creavit eum. Et Ephes. 4. v. 24: Renovamini spiritu mentis vestre, & induite novum hominem, qui *κατὰ θεοῦ* (seu *κατὰ εἰκόνα* secundum imaginem & similitudinem Dei, quemadmodum Apostolus paulò ante loquebatur) *creatus est in justitia & sanctitate veritatis*, id est, vera & sincera, qualis Hebraismus in scriptura admodum frequens. Vid. Buxtorf. lib. 2. thesaur. cap. 3. Ex quibus Spiritus sancti aphorismis magnus quidam Theologus adhuc aliud pro nostra assertione argumentum extruit hunc in modum: *Quales nos reddimur per renovationem*, talis fuit primus homo per creationem, *Rei enim renovatio præsupponit quippiam, quod ante habuimus. Sed nos per renovationem reddimur justus & sanctus. Ergo & primus homo per creationem fuit justus atq; sanctus.* Ultraque præmissarum habetur in citatis locis Apostolicis. Igitur & conclusio non erit neganda.

LII. Utrumque hoc argumentum nostrum quoniam suâ evidentiam facile omnes cavillationum nebulas discutit, ideò mendacii Pater diversissimos veritatis Evangelicæ hostes caudis quasi connectit, ut istud si non planè evertat, saltem quoad partem suspectum reddat. Inter illos primum agmen ducit ex Pontificiis (qui Photinianis in hac materia ferè applaudunt, & de sententia Smalcii, multo magis sobriè de ea quam Lutherani sentiunt) Adamus Contzen Jesuwita, in defen. Bellar p. 82: Hoc argumento, ait, *solidè refutatur Justitia imputativa.* (Intelligit imputationem justitiæ Christi per fidem, quam Bellarminus & Sanderus Justitiam putativam, Cornélius à Lapide larvatam, Andradius amentissimam insaniam, Wilbel Rainoldus Mathematicum Solifidianum commentum, Stapletonus spectrum cerebri Lutherani, Smalcus Satana imposturam Satanico ore & spiritu criminantur) *Nam secundum Apostolum Imago Dei est agnitio, justitia, sanctitas. At agnitio, sapientia, sanctitas sunt vera & inherens bona, ergo & justitia: datur igitur justitia inherens. Deinde primus ille homo justitia inherente præditus erat, eaq; imago Dei erat, at nos eundem induimus renovati, justitiam igitur inherentem induimus. Verè ergo per Christum non imputativè justus effici-mur.* Huc usque Contzen.

Smalc. in
Refu. Fran-
tzij disp. 2.
p. 62.
Exceptio
Contzenj.

LIII. In

LIII. In summo certè pretio apud quosvis cordatos debe-
 ret esse hic Contzenii discursus, si verum esset quod objicit, re-
 futari nostro argumento Imputativam Justitiam adeoq; justi-
 ficationis articulum, qui, ut *B. Lutherus in arg. super Ep. ad Gal.*
doctè & emphaticè loquitur, est stantis & cadentis Ecclesie. Sed
 salva res est, opponit Jesuwita sophisticè *ὑπακχίλωσ* subordina-
 ta, Imputativā nempe Justitiā & Veram, contra Spiritus S. mentē
 & stylū. Etenim quemadmodū Deus pater Christo imputavit
 peccata nostra, non infundendo ei peccati habitū aut inhæren-
 tem qualitātē, ut interim nihilominus Christus propter illam
 imputationē nostros langviores *VERE* ferret & *maledictū* fieret,
Ies. 53. v. 4. & 6. Gal. 3. v. 13. Confer 2. Sam. 7. v. 13. & Ps. 89. v. 29; ita
 vicissim Deus nobis credentibus imputat illā Christi acquisitā
 justitiā, quamvis fundamentū in nobis nullū, ut justī efficiamur
 Imputativa justitia & simul Vera. Pro quo insuper observetur
 classicus Apostoli locus *2. Cor. 5. v. 21.* Porro *à justitia facti sive*
causa, ad justitiā personæ, quæ in salutis negotio sedem invenit, non
valet consequentia. Quantumvis n. facti justitia à Deo & homi-
 nibus præsertim comparatè & in respectu ad hypocritas homi-
 nesq; impios magnifiat, laudetur & præmiis ornetur, in justi-
 ficationis tamē foro nullius est ponderis aut virtutis, siquidē &
 ipsa partim jam antè est debita, ergò nihil promereri, ne quidē
 in integritatis, multò minus in corruptionis statu potest: par-
 tim est imperfecta, ergò perfectissimæ vitæ causa esse nequit:
 partim plurimis peccatorū sordibus & reliquiis est contamina-
 ta, ut coram Deo sit instar *panni menstruate*, *Ies. 64. v. 6.* ergò in
 conspectu Dei judicis & *δικαιοσύνης* negotio subsistere haud valet.
 Tertiò libenter largimur dari justitiā inhærentem, quam etiā
 ex Christi beneficio renati per renovationē seu novam obedi-
 entiā, etsi in hac vita saltē inchoativè, induunt, indè verò ineptè
 colligitur, nullam esse justitiā Christi imputatam vel fidei, qua
 coram tribunali divino justī constituimur. Confundit igitur
 deniquè Jesuwita Contzenius Justificationem & Renovatio-
 nem. Illa præcedit & ascribitur fidei, hæc tanquam fructus ju-
 stitiæ & spiritus, *Gal. 5. v. 22. Philip. 1. v. 11.* sequitur. Illa est perfe-
 ctissima, hæc in hac vita imperfecta, unde sancti judicium Dei

Responsio.

1.

Imputativa
justitia &
vera non
pugnans.

2.

Facti justia
qualis.

3.

4.

deprecantur, agnoscentes sua opera non posse illius rigorem
sustinere, *Psal. 130. v. 2. & 143. v. 2. Dan. 9. v. 18. 1. Cor. 4. v. 4.*
&c. Vide de eodem prolixius differentem *Bernhardum serm.*
73. super Cantic.

Exceptio.
Timpleri
eiusq; res
futatio.

LIV. In altero Calvinianorum scilicet agmine primi-
pilum se gerit *Clemens Timplerus in Anthrop. c. 1. prob. 12.* contra
i. nostrum argumentum excipiens: *Hominem ad Imaginem Dei*
dici creatum vel formaliter seu habitualiter, quatenus facultate
naturali intelligendi & liberè volendi à Deo fuit præditus; vel fi-
naliter, quatenus imaginem Dei vitæ sanctimoniam & justitiam ex-
primere debebat. R. 1. Veri Christiani, qui *unius in Christi ju-*
rarunt verba magistri, non attendunt, quomodo vel Calvini
jumentum Timplerus, vel Socinianus quispiam illam homi-
nis ad Imaginem Dei creationem dici velit, sed quomodo Spi-
ritus sanctus, qui solus nos in veritatem ducit, in Scripturis
eam accipiat. Cum autem is Imaginem Dei non in naturali
intelligendi & volendi facultate, sed in justitia atque sancti-
tate ponat, talia objectionum monstra ultrò ruunt. 2. Argu-
mentum Apostolicum adversus Timplerianum acumen stat
immutum: Ad quodcunque renovari jubemur, in eo Imago
divina consistit. Et vice versa: Ad quodcunque non renovari
jubemur, in eo Imago divina non consistit: Atqui ad justitiam
& sanctitatem, non ad intelligendi vel volendi facultatem re-
novari jubemur. Ergò in justitia & sanctitate, non in intelli-
gendi vel volendi externa libertate Imago Dei consistit. Idem
quoque statuendum est de fine seu debito sanctè & justè viven-
di, ad quod quivis homo à prima nativitate perpetuò obliga-
tur. 3. Quicquid per lapsum Adæ deperditum non est, sed ad-
huc in homine non renato conspicitur, id Imaginem Dei for-
maliter non exprimit seu refert. *Nam hæc Imago dissipata &*
convulsa est ob peccatum, ut intellectus noster eandem gestare nec
queat, si non fuerit illuminatus Spiritu sancto, quo qui caret, is
nec ejus est, ait rectè Procopius in Octateuch. pag. 39. & 42. Jam
verò intelligendi & volendi facultas, sicut & obligatio ad san-
ctimoniam & justitiam studium in vita, per lapsum Adæ non sunt
deperdita, sed adhuc cunctis non renatis adsunt. Quapropter
intel-

intelligendi & volendi facultas, obligatioque ad sanctimoniam & justitiam studium, Imaginem Dei formaliter non exprimunt, neque eatenus homo ad Imaginem Dei dicitur creatus.

L V. Secundum nostrum argumentum est: Quodcumque per Christi gratiam in nobis reparatur, illud primo homini concreatum & per lapsum amissum fuit. Sicut enim per inobedientiam unius hominis (Adami) peccatores constituti sunt multi; ita etiam per obedientiam unius (Christi) justi constituentur multi, inquit Doctor & Apostolus gentium Rom. 5. v. 19. Unde eleganter antiqua in suo hymno canit Ecclesia: *Adam vetus quod polluit, Adam novus hoc abluit, Tumens quod ille deiecit, Humillimus hic erigit.* Atqui Originalis justitia seu vera Dei agnitio, sanctitas, gloria &c. per Christi gratiam in nobis reparatur, si iterum Apostolo credimus (ut credimus, quod omnia ex dictamine τὸ θεοῦ προέβητο & ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἐκέλευσεν & consignavit) qui disertè scribit 1. Cor. 1. v. 30: *Christus Jesus factus est nobis sapientia à Deo, & justitia, & sanctificatio.* Et 2. Corinth. 3. v. 18: *Nos omnes revelata facie gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur à claritate in claritatem, tanquam à Domini spiritu.* Ergo Originalis justitia primo homini concreatam, & per peccatum amissa fuit.

L VI. Adhuc si homo in initio conditus est valde bonus, utique eundem quoque in Originali justitia, hoc est, justum, sanctum & rectum creatum fuisse oportet, quippe cum in his maximè hominis bonitas & perfectio consistat. Atqui prius est verum. Ergo & posterius. Probatur assumptum ex Gen. 1. v. 31: *Vidit Deus omne quod fecerat, & ecce valde bonum.* In quo loco Mosaico primùm demonstrandi particulam **וַיֵּרָא** *Ecce* urgeo, quam Scriptura adhibere solet, quando aliquid emphaticum probè notandum & accuratè considerandum proponit, sicuti videre est Gen. 16. v. 2. cap. 29. v. 2. Exod. 31. v. 6. cap. 32. v. 9. 2. Sam. 15. v. 25. Psal. 40. v. 8. Iesa. 7. v. 14. cap. 12. v. 2. Marc. 13. v. 1. cap. 16. v. 6. Job. 1. v. 36. cap. 19. vers. 14. Hebr. 10. v. 5. Deinde observari cupio dictionem **וַיֵּרָא** nomini adjectivo **טוֹב** appositam, ubi ex positivo fa-

2. Argu-
mentum ab
Origin. Jus-
titia per
Christum
reparatione

3. Argu-
mentum à
primæ
bonitatis
summa per-
fectione.

est superlativum, ut habet regula Forsteri Hebraei peritissimi in *Lexic. pag. 423.* itemque Scherai in *Itinerario Psalter. p. 462.* Sensus itaque dicti hujus erit: Creavit Deus omne summoperè, valdè & excellenter bonū, seu optimū & perfectissimum. Cui consentit Chaldaica paraph. Onkelos pro כִּי ponens יָפֵי , quæ vox, teste Paulo Fagio in *Pentat.* notat *rectum, aptum, conveniens, pulchrum, elegans.*

Exceptiones Socini:
I.

Responsiones ad nuper
egressivam
Photiniam
nam in die
dno Gen. 1.
v. 31.

L VII. Sed expendamus quæ contra tertium hoc argumentum objicit Socinus in *pralect. cap. 3. p. 9*: *Gen. 1. v. 31.* inquit, *non agitur de animi bonitate, nec de justitia, sed de aptitudine & convenientia ad id, quod Deus sibi proposuerat.* R. 1. Nulla in objectione Socini est consequentia: Dictum Moisaicum agit de convenientia ad id, quod Deus sibi proposuerat. Ergò non agit de justitia vel animi bonitate. Sciunt profectò & pueri in Logicorum Scholis, ab inclusiva ad exclusivam non licere argumentari, & verba semper explicanda esse secundum subjectam materiam. 2. Si d. l. omnia in suo genere prædicantur bona, multò magis homo bonus & perfectus ibidem enunciabitur, utpotè quoniam propter hunc ceu proximum finem reliquæ creaturæ sunt conditæ, finis verò est præstantior iis quæ ad finem tendunt. 3. Inverto Fausti exceptionem per τὸ βίαιον : Si omnia aptè & convenienter creata sunt, prout Deus ea sibi proposuit, omninò etiam homo in Originali justitia fuit conditus. Ratio est manifesta, quandoquidem in hominis creatione propositum erat Deo illum in Dei Imagine (quæ interprete Apostolo consistebat in *justitia & sanctitate veritatis*) creare.

II.

L VIII. Excipit secundò Socinus: *Verba illa Gen. 1. v. 31. referri debent non ad singulas res ipsas à Deo creatas, sed ad universa opera sex illis diebus facta.* R. 1. Sibi non constans adversarius præsupponit quod in quæstione est, quo elencho non palpabilior ullus. 2. Nulla obstat ratio, cur id, quod hic universim de omnibus affirmatur, non debeat in specie ad singula, justo tamen servato inter creaturas discrimine, applicari. 3. Elogium præsens ἐκφανημερικόν imprimis spectare ad homi-

hominem, & ejus perfectionem indicare, ostendit satis con-
textus, cum id immediatè subnectatur creationi hominis tan-
quam *μικροκόσμος*, qui tantò gradu cæteris est excellentior, quanto
Imagini divini est vicinior, dicente Isidoro lib. 1. Sent. c. 13. ex 29.
hænil. Gregor. in ascens. Domini.

LIX. Excipit tertio: *Quod ad hominem attinet, non est
intelligendum Deum vidisse ipsum hominem esse bonum, sed bo-
num esse, quod homo a se creatus fuisset talis, qualem eum antea
Moses descriperat.* R. 1. Hac exceptione hæreticus propria
vineta cædit. Nam sit ita, Deum hominem bonum vidisse in
eo, quod talis creatus esset, qualem eum Moses antea descri-
perat. At subsumo ego: Descripsit Moses creatum homi-
nem in Imagine Dei seu Originali justitia valdè bonum. Er-
go hoc modo Deus hominem bonum vidit. 2. Falsum est,
quod hac exceptione iterum obscure innuit, Deum solummodò
suam operationem, non opus quoque suum vidisse bonum,
cum de eo clarè testetur Moyses. Dicit enim: *Vidit Deus o-
mne, quod fecerat.* Non dicit: *Vidit Deus se benè operatum
esse.*

LX. Animadvertit pro sua sagacitate facilè Socinus se
parum hisce telis proficere, quocirca quarto & ultimo loco
aliud fortius adjungit, contra majorem nostri argumenti his
conceptum verbis: *Justitia non est perfectio hominis natu-
ralis, sed voluntaria.* Quare non potuit eam homo in creatio-
ne nancisci: sed si libero arbitrio liberaque voluntate, quâ præ-
ditus erat, rectè usus fuisset, eam adeptus esset. Eodem obje-
cto utitur Smalcus in *Exam. 157. error. Smigletij pag. 29.* &
Timplerus in sua Anthropol. d. l.

R. 1. Confundunt Sophistæ statum hominis antè & post
lapsum. Hodie quidem in corruptionis statu, postquam
homo,

*Quod prohibente Deo persuasit callidus anguis,
Consilio elegit, servo & plus credidit hosti,*

*Prudent. in
Harmatig.*

vera

III

IV

ἀντιλογίαι
Photiniana

vera justitia & sanctitas, *voluntaria* vel, ut Timplerus loquitur, *moralis* sive potius *supernaturalis* est, & solummodò, credentibus conceditur ex gratia Dei; verùm in statu integritatis longè alia erat justitiæ conditio. Ibi namque & voluntaria & simul Naturalis erat, sicut nunc naturale est Origenis peccatum, quod in locum primigeniæ justitiæ successit. 2. Facit hùc propria confessio Socini, qui post modò adductam quartam exceptionem sui oblitus statim subjungit: *In eo naturalis perfectio hominis est, ut omni labe ac vitio careat, hecq; fuit ab initio in primo homine, qui integer & incorruptus creatus est.* Hinc jam colligo: Quicumq; hominù sine ullo vitio ac labe incorruptus & integer creatus est, is justitia quoque fuit præditus, quia *hominis integritas in ea precipue est sita*, asserente ipso Smalcio in *Refut. D. Franzij disp. 2. pag. 56.* Atqui primus homo ex sententia Socini talis fuit. Ergo idem in justitia quoque fuit creatus.

4. Argumentum ab erubescencia & turpitudinis remotione.

LXI. Quartum nostrum argumentum est: Quicumque homines adulti & sanæ mentis non opus habent ut erubescant, licet nudi sint, in iis non datur turpitude & membrorum rebellio, sed sanctitas, castitas & vera potentiarum harmonia. Ratio est, quia appetitus inordinatio, vel, ut *Philosophus lib. 4. Ethic. cap. 9. & 2. Rhetor. c. 6.* loquitur, φόβος τῆς ἀδοξίας *metus turpitudinis* est pudoris causa, vide *Gen 3. v. 6. & 7.* Atqui Protoplasti homines adulti & sanæ mentis ante lapsum non opus habebant ut erubescerent, licet nudi essent, *Genes. 2. v. 25.* In quo dicto inter alia tenendum verbum *וְשָׁבְתוּ* esse in Hitpael, adeoque significationem obtinere reciprocam hoc sensu: *Non ducebant se pudore vel erubescencia dignos*, quippe nullius turpitudinis & fœdæ libidinis sibi conscii, quemadmodum ad istum locum rectè scribit *Augustinus lib. 14. de C. D. cap. 17: Nudi erant & non confundebantur, non quod eis sua nuditas esset incognita, sed turpis nuditas nondum erat, quia nondum libido membra illa præter arbitrium commovebat, nondum ad hominis inobedientiam redarguendam suâ inobedientiâ caro quodammodo testimonium perhibebat.* Ergò in protoplastis non dabatur turpitude & membrorum rebellio, sed sanctitas, castitas,

ritas, & vera potentiæ harmonia, hoc est, Originalis justitia.

LXII. Mirum ni etiam hîc adversariæ factionis dux & ἄρχηγος
ἀσπιστὴς aliquid somniarit novi. Ait igitur, nostram rationem
nullam esse, cum potius ex eo, quod Adamus deliquit, appareat,
appetitum ac sensus rationi dominatos fuisse, nec benè inter hanc
& illos antea convenisse. Hoc ipsum cavillum repetit Socinus in
libro cui titulus, *Quod Evangelici debeant se adjungere, qui falso
vocantur Ariani.* pag. 51. Item Smalcius in *Refut. D. Fran-
zj disp. 2. p. 58.* R. 1. *Istæ sunt argutia & subtilitates heretico-
rum, quibus simplicitatem communium verborum torquent in-
questionem, quemadmodum jam suo tempore conquestus est
Tertullianus lib. advers. Hermog. pag. oper. 400.* Sed quæ iterum
sequela? Adamus deliquit. Ergo inter appetitum & rationem an-
tè delictum non conveniebat. Hoc tantum sequitur: Ergo A-
dam à serpente infernali deceptus in illa convenientissima
harmonia non permansit, quod ambabus manibus largimur.
2. Nonne multi Angeli deliquerunt & spontè conversi sunt ad
malitiam, ut Theodoretus loquitur *quest. 19. in Genesim?* Inde ta-
men nemo sanus conjicere audet, eos sine justitia & sanctita-
te conditos fuisse. 3. Nonne Rex Salomon habuit
לב חכם ונבון. *cor sapiens & intelligens 1. Reg. 3. v. 12?* &
tamen nequissimo spurcissime libidinis vitio *cor ejus sese à Deo
declinavit, 1. Reg. 11. v. 3.* 4. Originalis justitia non est oppo-
nenda libero hominis arbitrio. Adam quidem justus creatus
erat, verum ita, ut propriæ voluntatis abusu posset fieri inju-
stus. Atque hæc est differentia inter statum Innocentiæ, & sta-
tum Gloriæ, quod in illo fuerit non delinquendi possibilitas, in
hoc verò futura sit delinquendi impossibilitas. 5. Protopla-
stos antè lapsum vitiosis affectibus prorsus caruisse evidenter
confirmatur inde, quod post esum fructus arboris vetitæ (cui
nulla peculiaris acuminis & cogitandi vis inerat, ut aniliter
credidit *Josephus lib. 1. Antiq. Judaic. c. 1.*) demum de iis dicatur
Gen. 2. v. 7: Aperti sunt oculi eorum, & cognoverunt (scilicet
πραντικῶς, quod antea saltem noverant *θεωρητικῶς*) *se nudos, &
consuerunt folia ficus.* Hinc ad illa verba vicissim perpulehrè

Cavillum
Socini.

Responsio.

E

Augu-

Augustinus d. l. Aperti sunt oculi amborum, non ad videndum, nam & antea videbant; sed ad discernendum inter bonum quod amiserant, & malum, in quod ceciderant. Vid. etiam Philastr. Brixiens. hæres. 113.

5. Argu-
mentum à
Rectitudinis
concreatio-
ne.

LXIII. Quintò ita pro Originali in Adamo iustitia argu-
mentamur: Quicumque est conditus $\Gamma\psi$ seu rectus, is etiam est conditus sapiens, justus & sanctus. Nam per rectitudinem omnis generis virtutes & potentiarum in homine perfectiones intelliguntur. Hinc vocabulum $\Gamma\psi$ à LXX. Interpretibus quandoq; vertitur per $\text{Num. 23. v. 10. Prov. 17. v. 27. \& c. 21. v. 2.}$ quandoq; per $\text{Deuter. 12. v. 28. Jer. 26. v. 14.}$ quandoque per $\text{Job. 33. v. 3. per Jer. 31. v. 9. Ezech. 1. v. 7. per Job. 2. v. 3. \& c. 4. v. 7.}$ item per $\text{Ps. 92. v. 16. \& c.}$ Atqui primus homo conditus est $\Gamma\psi$ seu rectus *Eccles. 7. v. ult.* Ergò primus homo conditus est justus, sapiens &c. atque sic in Originali iustitia.

Exceptio
Socini &
Timpleri.

LXIV. Neq; hoc argumentum intactum relinquit Socinus, sed obvertit, *hominem fuisse à Deo creatum Rectum, quia nihil pravi ab initio in homine fuit.* Idem velle videtur Timplerus, quando objicit, *hominem dici factum rectum & integrum, quatenus naturaliter bonus à Deo fuit creatus, non autem moraliter.* Semper enim distinguendum esse inter rectitudinem & integritatem, sive inter bonitatem naturalem & moralem. R. 1. Adversarii vitiosè petunt principium, dum quicquid volunt, commiscuntur sine ratione, sine fundamento, interim turpiter sibi sapius contradicendo. V. g. paulò antè effutiebatur Socinus in primo homine *NON BENE convenisse inter rationem & sensus,* nunc *NIHIL PRAVI in eodem fuisse* statuit. Quæ quomodo conciliari queant, hæretici ipsi viderint. 2. Sicuti vox $\Gamma\psi$ quando Deo assignatur, non denotat nudam iniquitatis absentiam, sed etiam internam & essentialem Dei rectitudinem & iustitiam; sic eadem vox homini ad Imaginem Dei formato appropriata, non solum pravitatis carentiam, verum etiam actus perfectos omnes virtutis numeros complectentes, & convenientissimam omnium potentiarum harmoniam

niam involvit. 3. In primo homine non tantum passiva, sed simul activa erat Imago Dei, quod demonstrat *Michaël Neander in Theol. Christian. art. de homine p. 173. & seqq.* 4. Et unde quaeso Timplerus suam distinctionem inter *rectitudinem & integritatem* in hoc negotio probabit? Sanè ipse eam enervat, quando hominem *rectum & integram* factum asserit. 5. Deniq; intelligit Timplerus per naturalem bonitatem ipsam hominis essentiam & intelligendi ac volendi facultatem, quæ post primi hominis lapsum remansere. At verò *Ecclesiastes cap. 7.* de ejusmodi integritate & bonitate loquitur, quæ post lapsum sunt amissa, ut ex contextu patet. Ergò illa distinctio hîc locum habet nullum. Conjunge quæ ad argumenti tertii exceptionem quartam respondimus supra *thes 60.*

LXV. Sextum argumentum nostrum sic habet: Quicumq; in creatione repletus est scientiâ intelligentiæ & indutus virtute ad Imaginē Dei, ita ut propterea filius Dei dicatur, ille in Justitia Originali est conditus. Atqui primus homo in creatione repletus est scientiâ intelligentiæ & indutus virtute ad Imaginem Dei, ut propterea etiam Filius Dei fuerit dictus. Ergò primus homo conditus est in Originali justitia. Major est *ἀναγιγνωσκων* vera. Minor quoq; perspicuè probatur ex *Sir. 17. v. 1. & seqq.* ubi de protoplastis scribitur: *Disciplina intellectus replevit illos Deus. Creavit illis scientiam spiritus: sensu implevit cor illorum, & mala & bona ostendit illis.* Item ex *Luc. 3. v. 38.* ubi Adam appellatur *filius Dei*, nempe filius non genitus, sed factus ad Imaginem Dei. Non n. erat filius Dei simpliciter, quia à Deo creatus fuit, (aliàs etiam cœlum, aër, aqua & reliqua elementa, sicut & animalia bruta filii Dei essent, quod tamen sine grandi piaculo nemo affirmaverit) sed quia ad Imaginem Dei in perfecta intelligentia & virtute fuit conditus.

LXVI. Septimum argumentum pro nostra sententia esto hoc: Is qui sine præviâ institutione per naturam convenientissimis res omnes appellavit nominibus, perfectam quoque & exactam rerum habuit cognitionem adeoque Originalem justitiam. Talis namque sapientia & omnium creaturarum intelligentia ipsam Originalis justitiæ essentiam ac definitionem ingreditur. Atqui Adam ante lapsū sine prævia institutione

6. Argumentum à mentis in scientia & virtute repletionis.

7 Argumentum à convenientissima rerum omnium appellatione.

per naturam convenientissimis res omnes appellavit nominibus. Quamvis enim in altissimo somno esset constitutus, nihilque de Evæ ex sua substantia formatione cognovisset, nihilominus quamprimum eam aspexit, statim carnem de sua carne & ex sua costa formatam esse intellexit, simulque aptissimum ei nomen imposuit inquiring: *Hæc est os de ossibus meis, & caro ex carne meâ, quapropter vocabitur* הַאָדָם *Virago* (ut cum vulgata Latina Pagninus vertit, seu *Vna*, ut mavult J. Drusus in notis ad Sulpitium pag. 12.) quia אִשָּׁה *ex viro sumpta est.* Gen. 2. v. 23. Similiter reliquorum כָּל־הַבְּהֵמָה *omnium animalium* (Pisces igitur & animalia per æquivocam generationem producta ex horum censu temerè sequestrantur à Torniello in *annal. etat. 1. p. 34.*) formas introspexit, & ipsis convenientissima nomina assignavit, Gen. 2. v. 20. Quare Adamum ante lapsum rerum perfectâ scientiâ & Originali justitiâ præditum, sicq; summum Philosophum & summum Prophetam fuisse oportet, quemadmodum insignis quidam Theologus concludit. Et hoc, referente Theodoro, agnovit etiam homo gentilis Pythagoras statuens, $\epsilon\mu\acute{o}\nu\omicron\nu\omicron\lambda\omicron\gamma\iota\omega\tau\alpha\tau\omicron\nu,$ $\alpha\lambda\lambda\alpha\ \kappa\alpha\iota\ \pi\epsilon\sigma\epsilon\upsilon\tau\alpha\tau\omicron\nu\ \eta\gamma\epsilon\iota\alpha\varsigma\ \tau\omega\nu\ \sigma\omicron\phi\omega\nu\ \tau\omicron\nu\ \theta\epsilon\mu\epsilon\omicron\nu\ \tau\alpha\ \omicron\nu\omicron\mu\alpha\tau\alpha\ \tau\omicron\iota\varsigma\ \pi\epsilon\acute{\alpha}\gamma\mu\alpha\sigma\iota.$ Similia reperiuntur apud Platonem in *Cratylo.* Atque hæc septem argumenta pro concreatione Originalis justitiæ in primo homine sufficiant, plura si quis cognoscere expetit, adeat Clariss. & Præcellentiss. Theologum Dn. D. Meisnerum Præceptorem meum singulariter colendum in *Anthrop. sacra disp. 1. quest. 6.* & in *considerat. Theolog. Photinian. cap. 5.*

Brentius in
comm super
Genes p. 2).

Adversariorum
objectiones
diluuntur.
3. Objectio.
Socini bi-
membris.

LXVII. Restat nunc nihil amplius circa hoc caput, quam ut nonnullas Socini & Timpleri contra nostram sententiam objectiones diluamus. Prima verò objectio Socini in *prælect. Theolog. cap. 3.* ita sonat: *Si homo Deo similis in justitia & bonitate conditus fuisset, impeccabilis creatus fuisset, sicut Deus, qui malus & iniustus esse non potest. Præterea hoc pacto post peccatum imago & similitudo illa deleta in homine fuisset. Sed utrumq; falsum. Nam & homo peccabilis fuit, & post peccatum etiam ad imaginem*

imaginem & similitudinem Dei factus esse dicitur, Genes. 9. v. 6.
Jac. 3. v. 9. Imago igitur Dei ad quam conditus est homo, ne in
ipsa quidem mente ac ratione præcipuè consistit, sed in dominatu
rerum omnium, præsertim inferiorum sex diebus à Deo creatu-
rum. Pari ratione concludit sordidus ille Smalcus in Refut.
Franzj disp. 2. p. 60. & 61. item Calvinianorum dogmatum
strenuus propugnator Wolfg. Musculus in comm. super cap. 1.
Genes. pag 42.

LXVIII. R. Pleraque Adversariorum argumenta nihil
aliud sunt quàm scopæ dissolutæ & farrago inanium verbo-
rum, quæ ἐδὲν πρὸς ἐπὶ. Dico proindè ad Socinianæ objectionis
membrum prius, quod etiam Ostorodus vehementer urget in
Instit. cap. 33. p. 266. id totum non ex Scripturæ scrutinio, sed
ex cæcæ rationis iudicio depromptum esse, & quidem ita, ut
directè Apostolo & sacris literis dicam scribat, quare eadem
facilitate rejicitur quâ adducitur. Rectè n. Isidor. Pel. l. 2. Epist. 5:
Τὰς θήκας, inquit, ἔχοιτες τὸ πλεῖστον, τὸν αὐτὸν πλεῖστον ἀγαθότητιαν διπλοῦσαι
με; Deinde ludit in illo hæreticus æquivocatione vocabuli Im-
peccabilis: Quandoquidem Impeccabile dicitur dupliciter, 1.
quod nullo peccato contaminatum est, habetq; integritatem
& puritatem tam intimè connexam, ut perpetuò possit non
peccare; 2. quod ἀπὸ τῶν in æternum non potest peccare. Priori
modo Adam antè lapsum verè vocatur Impeccabilis, cum pro-
portionatâ à Deo acceperit puritatem & justitiam, quâ in isto
felicitatis statu sine fine perseverare potuisset, si saltem vo-
luisset, non secus atquè omnes Angeli justii & boni creati sunt,
quorum quidam à bonitate & justitia concreata desciverunt,
quidam autem perseverarunt; Posteriori verò modo non item,
quippe cum sic soli Deo competat esse ἀμαρτήτων καὶ ἀνεπίδεκτον
τῆς ἀμαρτίας seu impeccabilem, sicut & ipse solus essentialiter
bonus est, ut non possit aliud nisi bonum agere. Inde tamen
nondum sequitur Adamum Deo in justitia & sanctitate non
fuisse creatum similem, quoniam juxta illud πολυπύλλοι: Omne
simile etiam dissimile.

LXIX. In altero objectionis membro 1. committit Soci-
nus fallaciam Oppositionis, dum inter se arctè conjuncta tan-
quam

Responsio
ad membrū
prius.

ὁμοιότης
hocis impecc-
cabilis.

Responsio
ad membrū
posterius.

quam contraria disjungit. Nam dominium super creaturas ad Imaginem divinam quidem pertinuit, verum non plenè & adæquatè, sed partialiter & incompletè, adeoque non excluditur sapientia ac justitia, quin potius in hac Imago Dei *σεύτως κει, κωφ* *ελας*, in illo *δουτελας* refulserit. 2. Quæ itaque de Imagine Dei post lapsum residua garrit, infringuntur brevi canone: *Apositione Imaginis Dei generalis & οὐ παντα sumpta, ad positionem specialis nulla est consequentia.* Sed de hac re infra cap. ult. & in disp. de Immortalitate primi hominis ex professo agemus, ubi itidem ad allata dicta ex *Gen. 9. Jac. 3. & c.* plenissima solutionis fundamenta monstrabimus. 3. Non possum tamen prorsus sicco pede præterire memorabilem Socini in præsentī negotio contradictionem. Ut ut enim is acriter contendat hominem non esse Deo similem conditum in justitia & sanctitate, sed Dei imaginem in dominatu consistere, tamen extemplò quasi intervalum nactus hujus suæ insanix subnectit: *Non potest homo istam divinam imaginem, nempe dominatum adipisci, nisi alia imago antecedit, sanctitas scilicet & innocentia, ad quam imaginem, novus homo hic primum conditus est.* Quid hisce clarius pro nostra sententia dici posset?

Socini con-
tradictio.

ἵνατοι Socini pro
confirmati-
one obje-
ctionis.

Responsio.

LXX. Interim Socinus mox ad vomitum rediens instat priorem suam Helenam deperire: *Imago divina, inquit, quam in altero seculo habituri sumus, in eo constituta est, quod omnibus inimicis nostris & morti ipsi ac inferno plenissime dominabimur: nec aliquid præstantius in Deo est, quam cunctarum rerum dominatus atq; imperium.* Et hinc eandem quam antea conclusionem infert. R. Multis scatet vitiis hoc Sophisma: 1. Conclusio directè nostræ assertioni, quæ est, Adamū in vera justitia & sanctitate conditum esse, non opponitur, cum contra Socini inferat: Ergò Imago Dei non consistit *præcipuè in mente ac ratione*, unde omnis in Adamum justitia dependebat. 2. Plus continet in se conclusio, quàm fuit in præmissis. Nam licet utraq; præmissarum admittatur, non aliud indè elicitur, quàm Dei Imaginem etiam in dominatu consistere, quod ultrò largimur. Undè verò jam illud *præcipuè, vel tantum in dominatu?* unde illud *non in mente ac ratione?* *ἀσυνλόγητος οὐ κει ἀποσοδιονας!* 3. Et quomodo

οὐκ ἔστιν ἡ
ἀποσοδιονας
ἀσυνλόγητος

quomodo ista hæreticus conciliabit cum eo, quod in *Antipuc-*
cio scribit *cap. 2. p. 88. se cum Antiquioribus credere, propter illa*
duo verba, Imaginem & Similitudinē, NON MODO imperium in
res creatas sed etiam rationalem animam in divino illo testimonio
contineri? 4. Idem pueriliter petit principium. Probandum e-
nim ipsi adhuc Imaginis Dei in vita beata restitutionem in eo
præcipuè fore, ut dominemur morti & inferno, cum Apосто-
lus eam potius in læta Dei visione & perfecta ejusdem cog-
nitione ponat *1. Cor. 13. v. 12. c. 15. 28. 1. Job 3. v. 2.* 5. Quinimò illam
propositionem ipsa conclusio funditùs evertit. Etenim si (ut
conclusio habet) *Imago Dei consistit in dominatu rerum omni-*
um, præsertim inferiorum sex diebus creatarum, istæ autem res
inferiores omnes, excepto homine, in extremo die penitus in-
teribunt, (quemadmodum apertissimè constat ex *Pf. 102. v. 27.*
Ies. 65. v. 17. Matth. 24. v. 35. 2. Petr. 3. v. 10. Apoc. 21. v. 1. quæ dicta
maximam partem contra *Puccium* pro essentiali totius uni-
versitatis destructione ipse *Socinus* rectè urget *pag. 136. & seqq.*)
omninò necessarium est nullam amplius in altera vita manlu-
ram Dei Imaginem. Quod annon sit Socinum proprio jugu-
lasse gladio penes cordatos esto iudicium. 6. *Ἀπολογῶν* est nihil
esse præstantius in Deo quàm cunctarū rerum dominatū. Deus
quippe, quemadmodū est *יְהוָה* & *ἀυταρκής* nullā re
externā indigens, sic etiam est *ἀπὸ λῶς ἀκρότατος* & perfectif-
simus, adeò ut æternā ipsius essentiā nihil præstantius vel dari
vel cogitari queat. Quā igitur ratione Dei dominium in crea-
turas, quod est *κτιστικότης*, quod in tempore cœpit, quodque mi-
nimè tanquam essenziale Dei attributum cum Deo converti-
tur, ipsius perfectio, & quidem summa perfectio esse poterit?

*Dominium
non præcis
pua Imag.
Dei pars.*

LXXI. Secunda Socini contra concreatam Adami justitiam
objectio est: *Justitia Originalis Adami aut fuit impeccabilitas*
seu conditio ea ut non posset peccare, qualem boni Dei angeli nunc
habent, aut fuit Adamum non peccare, antequam peccasset. At non
prius habuit Adam, cum eum peccasse constet. Neq; posterius,
quia ridiculum aliquem non peccare antequam peccasset. Ergo
nulla in Adamo fuit Originalis justitia. R. Advertat lector
præstigiæ seriem. 1. Recurrit similis in voce Impeccabilita-
tis *ὁμωθυμίας ἔλεγχος*, quem Gordianum nexum ante dissolvimus.

*2. Objectio
Socini.*

2. Dilem-

2. Dilemma est vitiosum, quia datur tertium membrum, quod Socinus studio omisit, quando addere debuit: *Aut fuit naturalis in Adamo rectitudo, quâ ab omni peccato immunis esse potuisset, si suâ libertate ex persuasione serpentis abusus non fuisset.* 3. Membrum posterius pro sua autoritate sine fundamento frivole arripit. Non sanè ridiculum, sed certissimum & verissimum est, Adamum non peccasse antè illam *παράκλησιν καὶ ἀμάρταν*, ex qua, veluti ex Pandoræ pyxide, inter alia mala etiam mors in mundum introijt, & in omnes homines pertransiit, quemadmodum Apostolus Rom. 5. loquitur.

3. *Obiectio Socini.*

LXXII. Tertia obiectio: *Si Adamus idcirco antè illud delictum justus fuit, quia nullum aliud peccatum antè commisit, justitia ista non Originalis sed actualis fuisset.* R. Originale & actuale non sunt *ἰσχυρισμοὶ ἀντιλήψεις*, sed *ὑπόστασις*, quapropter male à positione unius ad remotionem alterius procedit Hæreticus. Proindè sic Adami rectitudo dicitur & *Originalis* justitia, quia ei à prima Origine instar naturalis cujusdâ affectionis concreata fuit, ut superius *cap. 4.* explicavimus; dicitur & *Actualis*, quia Adam, quamdiu in integritatis statu perstitit, eandem in actum deduxit Deum supra omnia colendo, & associatam sibi mulierem castè diligendo.

4. *Obiectio Socini.*

LXXIII. Quarta obiectio: *Aut ideo antè delictum illud justus fuit Adam, quia nullum aliud Dei mandatum sibi traditum transgressus est, aut quia nihil adversus propriam conscientiam commisit. Si priore modo, rursus distinguo. Nam aut nullum aliud habuit Dei mandatum, aut aliquod habuit. Si nullum habuit, neque etiam ullum transgredi poterat. Si aliquod habuit, dicant quodnam fuerit, idq; ab ipso conservatum fuisse doceant. At verò si altero modo, probent Adamum, antè illud delictum nihil contra propriam conscientiam fecisse, id quod certè nunquam probabunt.* R. 1. Perpetuâ *ἀσυνδοκίαν* laborant Socini argutationes, & in cornuti hujus Syllogismi majore iterum insufficientis est partium enumeratio. Reperitur enim adhuc tertium, ob quod Adam antè peccatum primum justus prædicatur, quia videlicet *in Imagine Dei, vera justitia ac sanctitate creatus fuerat.* 2. Ad probationem prioris membri dico, habuisse

buisse omninò Adamum ab initio cùm speciale mandatum, de non comedendo fructu ex arbore scientiæ boni & mali, tùm ipsam universam naturæ legem, contra quam antè lapsum non peccavit. 3. Posterius membrum non nostrum sed Socini est probare, juxta tritam in Scholis regulam: *Affirmanti incumbit probatio*. Interea satis nostram sententiam ex Imaginis divinæ naturæ superius deduximus. Quo refer illud *Gregorii lib. 2. in 1. Reg. cap. 4: Imago & similitudo Dei est, in clyto odio malum odisse, & amore perfecto bonum diligere* 4. Et quomodo per Deum immortalem antè primum lapsum hominis potuit alius in eo esse prior lapsus? Nonne ista contradictione implicant? Hinc *Aug. tom. 7. de Corrept. & Grat. c. 10. rectè inquit: Adamus cœpit habere vitium, ex quo cecidit: Et si cœpit, antequam cœpisset, utiq; sine vitio antea fuit.*

LXXIV. Quintam objectionem ex suo cerebello in 5. *Obiectio* subsidium Socino vocat *Timplerus in Anthrop. cap. 1. prob. 12: Timpleri.* *Cum creatio hominis nihil aliud fuerit quàm productio hominis, quatenus est homo, per illam homo tantùm accepit bona naturalia non moralia. Sanctimonia autem & justitia non sunt bona naturalia, sed moralia.*

Resp. 1. Dextrè suo Fratri ad hoc *κενοφύγρον* respondet, *Pareus in castig. Bellarm. c. 5. p. 56: Philosophi, inquit, nesciunt naturam hominis integram, nesciunt corruptam, quia creationem & lapsum hominis ignorant. Mediam igitur naturam fingunt solis principiis, partibus, facultatibus naturalibus constantem, cui omnia naturæ corruptæ nunc adjacentia sint naturalia per se.* Hos imitantur *Sophistæ* (nota lector sectam *Timpleri*) quasi *S. literas nunquam vidissent.* Et *cap. 6. pag. 84. ait idem: Animas fingere nec justas nec injustas, est ἀθεολογία, novis Metaphysicis Theologiæ depravatoribus relinquendum.* Hæc *Pareus.* Nos 2. falsissimum pronunciamus hominis creationem nihil aliud fuisse, quàm hominis nudi sine qualitatibus & dotibus productionem, cum Scriptura expressè doceat, Deo id in primis propositum in creatione fuisse, hominem ad Dei Imaginem & Similitudinem, h. e. non nudum & derelictum, sed justum, sanctum, purum & rectum producere.

G

Tandem

Naturale
aliud est
συσπεικόν
aliud ου
νέμεφουρον.

Tandem 3. Naturale in statu creationis erat homini. 1. quod naturam humanam constituebat. Sic naturalia dicuntur essentialia hominis principia, anima & corpus. 2. quod naturæ constitutæ per se ex ipsa creatione adjacebat. Sic naturales dicuntur homini fuisse dotes perfectionis, ut sunt rectitudo motuum, actuum, potentiarum, immortalitas & felicitas. In priori significatione voce Naturalis acceptâ, concedimus sanctimoniam & justitiam non fuisse bona naturalia, in posteriori negamus. Confer responsionem supra datam ad argumenti tertii except. 4.

6. Objectio
Timpleri.

LXXV. Sexta & ultima objectio (quam enim adhuc isti superaddit Timplerus à lapsus Adamitici facilitate, prorsus convenit cum exceptione Socini ad quartum nostrum argumentum, itaq; eadem quæ ibi potest militare responsio) hæc est: *Homo à Deo per creationem accepit liberum arbitrium, per quod indifferens fuit ad utrumq; oppositum, ita ut potuerit, si voluisset, Deo vel obedire, & sic fieri justus vel injustus.*

Resp. 1. Familiare est Timplero τὸ οὐ ἀρχῆ αἰτεῖσθαι. & id quod in quæstione est pro novo pbandi medio ponere, iccirco neq; hîc ejus nudæ assertioni credimus. 2. Habuit quidem Adamus in innocentie statu liberum arbitrium, quo ad utrumque oppositorum se convertere potuit, non tamen propterea in eo negari debet naturalis voluntatis rectitudo & habitualis ad bonum inclinatio, quemadmodum supra fuit demonstratum. 3. Et sicut post lapsum non tantum ideò corrupti dicimur, quia peccatum operamur, verum etiam quia cum habitu peccati nascimur; ita primus homo antè lapsum integer denominatur, non tantum quia justè vivere debuit, sed in primis, quia in Imagine Dei seu habitu justitiæ ac sanctitatis creatus fuit. Concludimus ergò cum Damasceno libr. 2. cap. 12. Adamum conditum esse tum ἀκακον, tum simul ἐνάρετον, &

ἴη, ἀλυπον, ἀμέριμνον, πάση ἀρετῇ κατηγλαϊσμένον
καὶ πᾶσιν ἀγαθοῖς κομῶντα. ὅπερ ἔδδ
δειξαι.

CAP.

CAPUT VI.

An solus homo sit ad Imaginem DEI conditus?

LXXVI. Cum non solum hodiè in corruptionis statu hominis anima, quatenus scilicet intelligens & immortalis spiritus est, creaturis corporeis multum antecellat; verum etiam admiranda humani corporis structura, ejusdemq; ad decentem longitudinem erecta versus cœlum statura (quam propterea in Adamo ante lapsum *Giganteam* fuisse contra *Johan. Lucidum* & *Andr. Libanium* negamus) infinitæ potentia, sapientia ac bonitatis divinæ scintillulas de se spargant, de quo eleganter Poëta canit:

*Pronaq; cum spectent animalia cœtera terram;
Os homini sublime dedit, cœlumq; tueri
Jussit, & erectos ad sidera tollere vultus.*

*Lucidus l. 1.
de emend.
temp. c. 4.
Libanius in
notis Hex;
pag. 717.
Ovid. 1. Me-
tamorph.*

Quam ob causam inter reliquas creaturas homo adhuc post lapsum ad Imaginem Dei factus esse prædicatur, homicidiumque sanguine iterum vindicandum præcipitur *Genes. 9. v. 6*; hinc non immeritò quæritur: *An solus homo ad Imaginem Dei sit conditus, an præter eum etiam creaturae alia?*

LXXVII. Magnam dubitandi ansam præbet *Philo ex Platonis Timeo* in libr. de opif. 6. dierum scribens, *Universum mundum magis referre Dei Imaginem, quàm hominem, qui mundi tantum pars est.* Cui sententiæ adstipulari videtur *Sixtus Senensis* in *Biblioth. sancta* lib. 5. annot. 32. Item *Rudolf. Otreb*, aut si certis conjecturis de vero istius libri autore aliquid dandum, *Robertus Flud* in tract. *Theol. Philos. ad fratres Ros. crucis* libr. 1. de vita c. 1. pag. 10. & 6. 5. p. 25. Præterea notum est illud in Scholasticorum disputationibus frequens argumentum: *Quodcumq; assimilatur Deo similitudine sive adequata, sive analogica seu juxta proportionem, in eo etiam est Imago Dei.* Atqui omnis creatura assimilatur Deo, similitudine si non adequatâ tamen analogicâ. Convenit enim creator certa proportione cum quavis creatura in essendo seu in quantum ad existere. Brutis animantibus assimilatur quoque Deus in vivendo seu in quantum ad ipsum vivere. Ergo in omni creatura est Imago Dei. Porro: In quacunq; creatura reperitur Imago Dei, illa etiam

Dubitandi ratio à quorundâ autorum plasticis & Scholasticorum argumentis.

Puccii opi-
nio.

rectè ad Imaginem Dei facta dicitur. Atqui in omni creatura
præsertim vivente reperitur Imago Dei. Ergò omnis creatura
præsertim vivens ad imaginem Dei rectè facta dicitur. Quemad-
modum igitur aliàs ^{ἰδὸς ἀτόπου θεοῦ ἐστὶ τὸ ἴαλλα συμφοραίνδ,} juxta Philos.
libr. 1. *Physic.* c. 2; ita quoq; ex modò adductà hypothefi præ-
supposità Franciscus Puccius Socini Antagonista ausus est ul-
terius colligere, non tantùm hominem, sed omnes res crea-
tas in ipsa creatione à Deo immortalitate esse donatas, quo-
niam, inquit, in omnibus rebus creatis fuit aliqua similitudo
creatoris. At nihil est magis dissimile, quàm mortale immortali.
Vid. primam ejus disputat. *Racov. excus. de Statu primi hominis*
thes. 5.

Questionis
decisio à
Scriptura.

LXXVIII. R. Si loquendum nobis est cum *divinis*
litteris, à quarum præscripto in nullo discedere oportet, monen-
te Cyrillo lib. *de recta fide ad Reginas*, asseverare minimè possu-
mus, omnes creaturas ad Dei imaginem conditas esse, siqui-
dem exactissimus ^{γενέσεως} descriptor Moses nullibi meminit,
plures creaturas, præter hominem, ad Imaginem Dei factas
esse, quod haud reticuisset, quando multò leviores earundem
conditiones tam diligenter annotat. Quin potius Moses si-
cut & universa Scriptura homini tanquam speciale privile-
gium assignant, quod statim in ortus initio ad *Imaginem Dei*
creatus sit, quomodo igitur id omnibus creaturis poterit
esse commune? *Illud sanè*, ait Origenes *homil. 1. in cap. 1. Ge-
neseos*, eminentius in conditione hominis video, quòd alibi non
invenio dictum, ET FECIT DEUS HOMINEM AD IMAGINEM SUAM.
Ubi tamen sciendum, Mosen in Genesi non voluisse expressis
verbis describere creationem substantiarum merè spiritua-
lium & invisibilium, adeoq; Angelorum, sed solummodò re-
rum corporearum & visibilium sub sensus cadentium, inter
quas, quia nihil ampliùs reperitur, quod Dei in se contineat
Imaginem excepto homine, convenienter huic tantùm ean-
dem transcribit, licet in omnibus conspicuum sit Dei quoddam
vestigium, ut habet cautela Alberti in *cap. 10. Lucae.*

Examen ar-
gumenti
Scholasti-
corum.

LXXIX. Cæterùm major propositio in Syllogismo
primo non est universaliter vera. Quandoquidem non
quævis similitudo ex altero expressa est propriè dicta Imago,
verùm

verum duntaxat similitudo illa, quæ vel secundum speciem, vel secundum accidens proprium, aut utrumque, h. e. specificam essentiam, aut qualitatem aliquam propriam, aut figuram, alterum repræsentat. V. g. Ex quisquiliis navalibus generatur & effiguratur mus, sed mus non est quisquiliarum. Imago, quoniam similitudo duntaxat est secundum genus. Sic si quoddam album producat ad similitudinem alterius albi, ἡδὲ ὡς καὶ ἀκρεῖῶς dici nequit, quod illud album ad Imaginem alterius albi sit productum, quia albedo est accidens commune cum multis individuis tum multis speciebus. Sic ovum est ovo similitum, sed unum alterius Imago nunquam rectè vocabitur. Contra filius quisq; Imago sui patris est, quia & essentiam hujus specificam & effigiem formamq; refert. Cæsar pictus est imago viventis Cæsaris, quia ad hujus quantumvis non essentiam, tamen effigiem & peculiarem figuram ille pictus efformatus est & effectus.

LXXX. Quando hæc jam transferuntur ad ipsum Deum, puta per quandam ἀναλογίαν, nam in Deo propriè loquendo nec genus, nec species, nec accidens sive proprium, sive commune invenitur, facilè deprehenditur, Dei imaginem verè sic dictam non in quavis similitudine cum Deo consistere, sed duntaxat in similitudine propriâ, ejus vi per quam proximè ad Deum fit accessus. Ita Christus maximè propriè est & appellatur *vera & naturalis Dei Patris Imago* 2. Cor. 4. v. 4. Col. 1. v. 15. tum quatenus è substantia Patris ab æterno est genitus, unde χαρακτηρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ Hebr. 1. v. 3. & ἀπαύγαυμα φωτὸς αἰδίου Sap. 7. v. 26. Item φῶς ἐκ φωτὸς καὶ θεὸς ἀληθινὸς ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ à Patrib; in Concilio Nicæno vocatur; tum quatenus tota plenitudo Deitatis, quæ in Filio est, assumptæ carni σωματικῶς καὶ ὑποστατικῶς unita & impressa, ipsam suam & Dei Patris majestatem, indolem ac quasi faciem per divina opera variasq; rationes alias luculenter & splendidè fidelibus referebat, quo sensu Salvator ipse dicit Joh. 12. v. 45. & cap. 14. v. 9: *Qui videt me, videt Patrem.* Quemadmodum ergò quilibet genuinus Filius Patrem exactè repræsentans Parentis sui est imago, pariter quoque Christus

Christus
Imag. Dei
Patris
qua ratioe
dicatur.

quatenus est æternus Filius, Dei Patris Imago est, substantialis nempe & perfecta, immò omnium perfectissima, quoniam non eadem specie natura est in Dei Filio & in Patre, ut apud nos homines fit, sed eadem numero, hinc nunquam Christus legitur esse *ad Dei Imaginem*, (quæ phrasis essentiam, si non genere vel specie, ad minimum numero diversam involvit) verùm semper ipsa *Dei Imago* nuncupatur. Quæ singula contra Photinianos & Ariomanitas, inprimis *Valentinum Smalcium* probè notanda sunt, qui Christum *non naturalè Dei Imaginem esse, sed tantùm nostri respectu & ratione doctrinæ eum ita dici* blaterat in *Exam. 157. errorum Jesuitæ Smiglecij pag. 10.*

Homo qualis Im. Dei. Damascen. orat. 3. de Imag.

LXXXI. Ita homo in innocentia & perfectionis statu non quidem ut Christus est $\phi\upsilon\sigma\iota\kappa\eta, \acute{\alpha}\sigma\iota\omega\delta\eta\varsigma$ & secundum *Damasceni stylum* $\acute{\alpha}\pi\upsilon\tau\eta\gamma\acute{\alpha}\lambda\alpha\upsilon\tau\omicron\varsigma$, i. e. *Naturalis, essentialis sive substantialis & completa Dei Patris Imago*, quæ, definiente *Greg. Nysseno* in *lib. de diff. Essent. & hypost. per omnia perspicuitatem evidentiamq;*, ac nullam variationem differentiamq; continet; (sicut statuere videtur *Raymundus de Sabunde Hispanus* in *naturali Theolog. c. 121.* & post hunc quidam $\mu\alpha\epsilon\rho\sigma\sigma\epsilon\phi\omicron\iota$ asserentes *Imaginem Dei in homine esse COELESTEM CHARACTEREM FACIEI DEI.* Vide *Paxillum* in *Monomachia Trinitat. pag. 264. & 284.*) sed $\mu\upsilon\mu\epsilon\tau\alpha\tau\iota\kappa\eta$, *accidentaria & gratuitâ quadam similitudine referens non parilitate suâ exæquans Deum, cum aliud sit secundum veritatem esse, aliud veritatem ipsam*, ait *Tertullianus* *libr. 2. adv. Marcion. p. 199.* *Sicuti alia est Similitudo in essendo seu in perfectione quidditativa, alia in representando seu in ratione representativa*, ut ex *Petro de Aliaco* scribit *Altenst. in vocab. Theol. f. 235.* Quapropter etiam in ordinaria articuli de *Imaginem Dei* sede homo non exquisitè & in casu recto dicitur ipsa *Dei Imago*, verum *ad Imaginem Dei* (id est, *secundum imaginis & similitudinis divinæ speciem*, quemadmodum *Hilarius* annotat in *Enarrat. Psalm. 118.*) *conditus* *Gen. 1. v. 26. c. 5. v. 1* *Ephes. 4. vers. 24.* *Col. 3. v. 10.*

Cur homo potius ad tus sancti dicitur ad Imaginem Dei creatus, & non in casu recto Dei imagi- Dei Imago? Resp. Sacræ literæ hominem quoq; alicubi ipsam nem, quam Dei Imaginem figuratè & per Synecdochen appellant, ut i. Cor. ipsa imago in Scripturis vis.

LXXXII. At quæret aliquis: *Cur homo in lingua Spiritus sancti dicitur ad Imaginem Dei creatus, & non in casu recto Dei Imago?* Resp. Sacræ literæ hominem quoq; alicubi ipsam Dei Imaginem figuratè & per Synecdochen appellant, ut *i. Cor. 11. v.*

11. v. 7. & Sap. 2. v. 23. idq; propter veram similitudinem, quam homo aliquando internè ratione omnium facultatum habuit, & adhuc post lapsum externè ratione dominii habet cum Deo. Aliàs semper conditus scribitur *ad imaginem*, quia perfectè non repræsented Deum, sicut Christus suum Patrem. Consule Augustinum tom. 3. de Trinit. lib. 7. c. 6. & quest. libr. 85. quest. 51. Hinc scitè Lombardus l. 2. sent. dist. 16: Homo, ait, & imago dicitur & ad imaginem; Filius autem imago, non ad imaginem: quia natus est & non creatus, equalis & in nullo dissimilis; Homo creatus est à Deo non genitus, non parilitate equalis, sed quadam similitudine ei conformis.

LXXXIII. Angelos quod attinet, quamvis illi nusquam in Scripturis ad Imaginem Dei disertè conditi legantur, unde Macarius hom. 15. Timotheus Brigthus, & qui hunc sequitur Andreas Libavius in disp. de I. D. magno conatu & argumentis, numero licet magis quàm pondere pluribus eam Angelis detrahere laborant; attamen per optimam consequentiam id inde elici potest, quoniam scil. sunt & vocantur *filius Dei*, Job. 1. v. 6. c. 2. v. 1. & cap. 38. v. 7. (Etsi I. Drusus Rabbinizans in lib. de voce Elohim per filios Dei hîc astru intelligi existimet) Vocantur præterea ipsi אֱלֹהִים, i. e. Dii, Ps. 8. v. 6. pro quo LXX. Græci & Paulus Heb. 2. v. 7. nomen Angelorum ponunt. Sunt iidem spirituales, immortales, intelligentes, veraces, boni, justî & sancti creati, 1. Sam. 24. vers. 9. 2. Sam. 14. vers. 20. Psalm. 104. v. 4. Matth. 24 v. 36. Marc. 8. v. 38. Luc. 9. v. 26. Job. 8. v. 44. 2. Corinth. 11 vers. 14. & c. Quare Christus docet, nos tum demùm perfectè beatos fore, adeoq; ipsi Deo in imagine similes, cum effecti fuerimus in cœlo ἰσαγγελοι non per humanæ substantiæ in Angelicam immutationem, ut Hincmari habet error, quem meritò reprehendunt Centuriatores Magdeburg. cent. 9. c. 4. p. 205; sed accidentalem in qualitatibus perfectionem, Matth. 22. vers. 30. Luc. 20. vers. 36. Confer Casmannum in Angelograph. & Gregorium de Valentia tom. 1. in Thom. disp. 7. quest. 3. gen. ubi contendit perfectiorem in Angelis esse Dei imaginem quam fuit in Adamo, sed à Valentiano dissentit Pererius lib. 4. in Genes. de Imagine Dei. quest. 3. Interim quia tale quid de nulla alia re creata sive animata sive inanimata, præ-

Angeli sūt
ad Im. Dei
conditi.

præ-

præterquam homine & Angelis affirmari quit, ideò repudiata ista supra citatorum Autorum & *Franc. Puccii* inepta collectione concludimus, solas creaturas intellectuales propriè & accuratè loquendo esse ad Imaginem Dei factas, quoniam in illis solummodò proxima & specialissima similitudo & convenientia Dei invenitur.

CAPUT VII.

An mulier ad Imaginem sit condita?

LXXXIV. De *Entratit* sceleratissimis hæreticis, quorum primus magister fuit *Tatianus* Syrus Valentini & Marcionis sectator, de què *Severianis* à Severo Apellis successore sic dictis, qui secundo post Christum natum seculo vixerunt, testatur historia Ecclesiastica, eos inter plurima impia & horrenda quæ fovebant dogmata, etiam mulierum sexum tanquam impuram & per se malam creaturam prorsus damnasse, qua de re legi potest *Irenæus* libr. 1. adv. hæres. cap. 31. *Eusebius* libr. 4. histor. Eccles. cap. 27. *Epiphanius* tom. 3. lib. 1. *Augustinus* tom. 6. de hæres. ad Quodvultdeum. *Philastrius Brixienfis* hæres. 48. & in supplement. 73. *Damasceus* libr. de hæresibus. Crassissimum istum jamdudum ex Christianorum Schola explosum errorem, iterum in proscenium nostro tempore reduxit, ἀπαντων ἀνθρώπων ἀναρχυνοτάται & perfrictæ frontis *Anonymus scriptor*, in suo tract. de ea materia edito, aliquot rationibus ex Scripturâ nefariè tamen detortâ petitis, scurriliter litigans, mulieres non esse ad Imaginem Dei conditas, atq; sic nec in hominum censu habendas. A qua impietate parum abest *Autor* lib. questionum in V. & N. Testam. quest. 21. & 45. Item *Wolfgangus Musculus* Calvinicola, qui in *Loco de creatione hominis* pag. 15. statuit, illam Dei Imaginem, ad quam homo initio conditus esse dicitur, non consistere in interna integritate, sapientiâ & justitiâ, sed in domini dignitate, que viro statim in prima creatione concessa, mulieri verò denegata fuit. Hanc interpretationem quoq; exosculatur *Socinus* cum asseclis, & insuper Musculum propterea tanquam virum Doctissimum, qui

Cum veteribus hæreticis & fanaticis notis pro negativa Musculus & Socinus coludunt.

qui

qui accuratè & copiosè Neophotinianorum doctrinam de Imagine
Dei propugnauerit, laudat in disputat. cont. Francisc. Puccium
cap. 2. p. 88.

LXXXV. Nos contra habemus firmum Propheticum & Mulierē ad
Apostolicum sermonem, cui rectè facimus attendentes tanquam ^{Imag. Dei}
lucernæ splendenti in caliginoso loco, 2. Petr. 1. v. 19. Is verò gra- ^{formatam}
viter sæpius attestatur, non tantum marem, sed & foeminam. ^{esse proba-}
in specie humana ad Imaginem Dei conditos esse. Constat ^{batur argu-}
hoc primum ex ipsa clarissima litera. Sic enim Moses ^{mentis}
1. v. 27: Creavit Deus HOMINEM in imagine sua, in IMAGINE ^{pressa Scri-}
DEI creavit illam, masculum & FOEMINAM creavit eos, non in ^{ptura lite-}
Androgynon utrumq; sexum circa dorsum conjungendo, ^{ra}
quemadmodum cum Judæis delirarunt Eragubinus in Cosmo-
paia & Franc. Georgius tom 1. probl. sed in duas distinctas per-
sonas disternando. Vide Sixtum Senensem lib. 5. Bibliothec.
sanct. annot. 45. Et Janum Drusium in notis ad Sulpicium p. 10.
Sic Gen. 5. v. 1. & 2: Creavit Deus hominem in Similitudine sua,
masculū & FOEMINAM creavit eos, & vocavit nomen eorum HO-
MO, in die quo creati sunt. Huc facit locus Matth. 19. v. 4. &
Marc. 10. v. 6. Item Eccles. 17. v. 5. usq; ad 13. ubi dona Adamo
& Hevæ utriq; sine discrimine collata fuisse commemoran-
tur. Ergò Heva pariter ad Imaginem Dei rationalis facta,
ijsdemq; dotibus ac naturalibus privilegiis exornata fuerat
sicut Adam, nisi quod alter eorum masculinum sortitus est
sexum, alter foemineum, unde tenue corporis tantū & figuræ
exoritur discrimen, dicente Theodoro libr. 5. de nat. hominis.
Neque ob aliam causam, quàm ad humanæ naturæ & speciei
cum nativis qualitatibus identitatem, sexus autem diversita-
tem indicandam, Adam (quem Hebræa lingua אָדָם, id est,
אִדָּמָה seu Virum appellat) suam Hevam foeminam ad primum
conspectum Genes. 2. v. 23. vocavit אִשָּׁה, id est Viram, seu
אִשָּׁה, ut Symmachus reddidit teste Hieron. libr. de trad. Hebr.
in Gen.

LXXXVI. Deinde à pœnâ in mulieris interfectionem ^{2. Ab homi-}
constitutâ ita concludimus: Cujuscunq; occisio ordinariâ ho- ^{cidii in mu-}
micidii pœnâ, nempe sanguinis effusione, iterum vindicanda ^{lieres com-}
^{missi pœnâ.}
H est,

est, is est ad Imaginem Dei conditus. Atqui mulieris interfectio ordinariâ homicidii pœnâ, nempe sanguinis effusione vindicanda est. Ergò mulier est ad Imag. Dei condita. Majoris luculentam connexionem monstrat nobis Moses *Gen. 9. v. 6: Qui effuderit sanguinem hominis, per hominem sanguis ejus effundetur, quia ad Imaginem Dei fecit hominem.* Minor quoq; patet ex *Exod. 21. v. 24. & 29.* ubi eadem à Deo decernitur pœna, sive quis offendat virum sive mulierem.

3. à cœlesti
imagine in
mulieribus
restituen-
da.

LXXXVII. Porro: Quicumq; veterem terrenum hominem ratione suæ imaginis exuere, & renovato mentis spiritu novum cœlestem hominem induere debent, illi ad imag. Dei sunt primitus conditi. Etenim verus præsupponit novum, & rei alicujus in aliquo instauratio prærequirit ejusdem in eodem aliquando præsentiam, quod Scholastici sic exprimunt: *Imago recreationis ordinatur ad imaginem creationis, Bonavent. lib. 2. sentent. distinct. 16. art. 2. quest. 2.* Iccircò cum novus homo ad Imaginem Dei conditus sit, asserente Apostolo *Ephes. 4. vers. 24. Coloss. 3. vers. 10.* isque à veteri denuò est induendus, consequens erit, quod etiam hic aliquando ad eam fuerit formatus. Atqui non tantùm viri, sed & mulieres veterem terrenum hominem exuere, novum ex adverso vicissim induere, sicque ad Imaginem Dei renovari debent, ut ex generalibus modò allatis Pauli adhortationibus est manifestum. Conjunge dicta, *Rom. 1. v. 7. cap. 4. v. 12. cap. 12. v. 3. 1. Cor. 1. v. 2. & 10. cap. 12. v. 13. 2. Cor. 9. v. 8. cap. 13. v. 13. Ephes. 1. v. 1. cap. 5. v. 25. & seqq. cap. 6. v. 24. &c.* Quod enim hic uni dicitur, omnibus dicitur, *Marc. 13. v. 37. Et in Christo non est neq; masculus neq; femina, sed in eo omnes unum sunt, Galat. 3. v. 28.* Ergò.

4. A Beati-
tudine æter-
na fœminis
communi-
canda.

LXXXVIII. Deniq; ratiocinamur hunc in modum: Omnis hæres vitæ æternæ est ad Imaginem Dei conditus. Atqui fœmineus sexus est hæres vitæ æternæ Ergò fœmineus sexus est ad Imaginem Dei conditus. Major propositio est inaprico. Nulla namque creatura æternæ vitæ particeps fieri potest, quæ non vel in vera sanctitate & justitia perstitit, sicq; concreatam Dei Imaginem retinuit, quemadmodum fecere exclusis malis boni Angeli; vel per Christum ad eandem lapsu deperditam iterum est reducta & in libertatem filiorum Dei

Dei

Dei asserta. In qua posteriori classe unicè numerantur homines pii, Rom. 8. v. 21. 1. Cor. 15. v. 50. qui Christi θεογονίας beneficio in coelesti patria Deum non ampliùs per transfennam, sed clarè videbunt, Job. 19. v. 26. in vera justitia Psalm. 17. v. 15. cum perfecta agnitione & sapientia, Joban. 17. v. 3. 1. Corinth. 13. v. 12. 1. Joban. 3. vers. 2. cum summa animi letitia, Joban. 16. vers. 22. Apocalyps. 7. vers. 17. & conformitate cum DEO seu sufficientia in eodem abundantissima, Apocal. 21. vers. 23. & cap. 22. vers. 5. Hinc ultimus dies vocatur Redemptio Luc. 21. vers. 28. Rom. 8. vers. 23. & dies refrigerationis restitutionisq; nostræ Actor. 3. vers. 19. & 21. Assumptum probatur est Galat. 3. vers. ult. Phil. 4. v. 3. 1. Petr. 3. v. 7. Item ex 1. Timoth. 2. v. 15. ubi Apostolus ait, salvari seductam mulierem per generationem liberorum, id est, generatione liberorum saluti nihil obstante. Quæ omnia adeò certa & extra omnem dubitationis aleam posita sunt, ut Salvator etiam de meretricibus, sed resipiscentibus, pronunciet, illas in regno cælorum præcedere Scribas & Phariseos Matth. 21. v. 31. Plura quidem argumenta pro nostra assertione afferri possent, verum arbitror ista quatuor veritatis amatoribus sufficere, ut prolixiori probatione minimè sit opus; interim ne ulli difficultas aliqua remaneat, libet unam atq; alteram Adversariorum præcipuam ἐνσουλῆν dispicere.

LXXXIX. Solent verò communiter objicere locum 1. Adversus ex 1. Corinth. 11. v. 7. ubi Apostolus inquit: Vir non debet velariorum ob-re caput, quoniam imago est & gloria Dei, mulier autem est gloria viri.

Resp. 1. Scriptura sæpiùs videtur absolutè loqui, cum tamen De dicto in certo ordine & respectu velit intelligi. Sic 1. Tim. 2. v. 14. dicitur: Adam non est seductus; at mulier est seducta. Ubi sensus nequaquam est, quod Adam in peccatum non incidit & seductus sit, sed quod non, sicut mulier, πεισθῆναι ἡγῆσεν ἑαυτῆς serpentis persuasioni assensum præbuerit. Pari ratione cum eodem Apostolo rectè assereremus, mulierem non esse conditam ad Dei Imaginem, scil. eo ordine & modo quo Adam ex terra per inspirationem in nares spiraculi vitæ, quoniam Heva ex costa Adami demùm producta legitur, indè verò ineptè quis colliget, Hevam ad Imaginem Dei prorsus non esse formatam.

Imago Dei
dicitur ἀφ
ἑνὸς ἑαυτοῦ ἑν.

2. Imago Dei est γέννησις ἀφ' ἑνὸς ἑαυτοῦ ἑν. & de suis partibus, in quibus consistit, diversimodè prædicatur. *Κυρία* namque & principaliter significat animæ rationalis omniumq; humanarum virium perfectam cum Deo conformitatem, verâ sapientiâ, justitiâ & sanctitate ad felicitatem perpetuam determinatam; *διωρέως* autem & minus principaliter externum dominium in alias res creatas notat, prout supra fuit explicatum. Quando itaq; Apostolus statuit virum esse *Imaginem & gloriam Dei*, mulierem autem *gloriam viri*, non negat simpliciter & ratione principalis partis, mulierem quoq; collatam cum cæteris creaturis *Imaginem Dei* esse, sed duntaxat secundariam acceptionem ratione domini attendit, quo sanè respectu vir magnam habet præminentiam & dignitatem in ordine & Politico & Ecclesiastico supra uxorem, solusque est Imago Dei, quia solus supremæ gubernationi cum brutorum tum mulieris præesse aptus creatus est, idè alicubi mulier *ὑπαρέσθη* ab Apostolo appellatur, *Rom. 7. v. 2.* Confer dicta *Genes. 3. v. 16. 1. Cor. 14. v. 34. 1. Tim. 2. v. 11.* Huc spectat *Augustini* problema *lib. 12. de Trinitat. cap. 7:* *Si vir & mulier accipiantur, quâ mente & ratione præditi sunt, ambobus convenit ut sint Imago Dei: Sed mulier collata viro quoad actiones & negotia hujus vitæ, non est Imago Dei, quia in adiutorium viri creata est.* Proinde nunc nos iterum ad hæreticorum *κωλύειν* dicimus, à negatione domini in muliere maritalis, ad negationem justitiæ Originalis nullam esse consequentiam. Vide etiam *Refutationem Catechismi Racov.* nuper à *Witebergensibus Theologis* adornatam *pag. 39. 3.* Istam verò quam indicavimus & non aliam Pauli esse mentem perspicuum est, tum ex antecedentibus ejusdem dicti, ubi virum *mulieris caput* vocat, sicut *Christus est caput viri vers. 3.* quod secundum Scholasticos fit quatuor modis. 1. *perfectiōnis efficientiâ.* 2. *eminentiâ.* 3. *influentiâ.* 4. *natura convenientiâ;* tum ex consequentibus, quando virum non ex muliere, sed mulierem ex viro tanquam principio, item virum non propter mulierem, sed mulierem propter virum tanquam medium ad finem *ἵνα* creatam esse docet. Atqui principium solet esse nobilius principiato, & finis *ἵνα* præstantior medio ad finem. Quia ergo apertum & liberum caput signum erat

erat

erat dignitatis, inde hanc generalem regulam extruit Aposto-
lus, *Virum inter orandum non debere caput tegere, ni velit sta-
tum atq; ortum suum ignominia afficere.*

XC. Præter Apostoli dictum opponitur nobis in hoc *2. Objectio.*
negotio Hevæ ignorantia in Paradiso, quâ Diabolum ex serpente
loqui non cognoscebat. At ubicunq; non est perfecta rerum cog-
nitio, ibi exulat etiam sapientia, atq; sic Dei imago in eâ consistens.
Resp. 1. Omnis quæstio non per illud quod quæritur, habet resolu-
tionem, nec ambiguitas per aliam ambiguitatem solvitur apud
eos, qui sensum habent, sed ea, quæ talia sunt, ex manifestis, &
consonantibus, & claris accipiunt solutionem, ait rectè Irenæus
libr. 2. advers. heres. cap. 10. Quamobrem quia ex Scripturis
demonstrari nequit, Hevam planè ignorasse sermonem natu-
ralem serpenti quâ tali non convenire, ejus scientia inde ne-
gari haud debet. 2. Quod Heva assenserit serpentis persua-
sioni, non arguit ejus ignorantiam & Imaginis divinæ caren-
tiam, aliàs neq; Adam in innocentia statu sapiens fuisset, cum
ipse quoq; serpentis loquelam approbaverit. 3. *A particulari ad
universale, Item à negatione actus secundi ad negationem actus
primi, non procedit argumentatio.* Proin licet mulier quædam
ignoraverit, & non omnimodâ rerum Physicarum scientiam,
inq; pari gradu cum Adamo (cujus itidem scientia non erat *Adami sci-
entia erat
definita.*
indefinita, neque enim Deus hominem creavit omniscium, ut im-
prudenter loquitur Rodolphus Gualth. hom. 3. sup. Evang. D.
Oculi; sed erat definita, quæ progressu temporis per observa-
tionem in naturalibus, & novam revelationem in supernatu-
ralibus proficere poterat, quemadmodum Gregorius de Valen-
tia & Pererius ex Thoma ostendunt, quamvis interim Adam
cunctis suis posteris, uno excepto Christo qui est *Ἰεσὺς Χριστὸς*,
in quo omnes thesauri sapientia & scientia sunt reconditi Col. 2.
vers. 3. fuerat sapientior) habuerit, nondum tamen sequitur
omni scientiâ adeoque Imagine divinâ eam destitutam fuif-
se. 4. Distinguendum inter Ignorantiam simplicem seu *Ignorantia
negationis, & cum errore conjunctam seu prave dispositionis. duplex,*
Prior, quam Scholastici *ἀγνοῦντες* Nescientiam dixerunt, in *ἀπὸ φασὶν καὶ
ἀπὸ ἀπίστου.*
Heva & Adamo integris locum habere, cumq; vera sapientia *σὺν. Aristot.*
consistere potuit; posterior autem, quam *Privativam ignoran-
tiam* *1. post. A-
nal. 6. 13,*

riam appellarunt, non item. Manet ergò evidentè evictum, tam foeminam quàm masculum ad Dei Imaginem creatos esse, ut in contrarium adhuc nitentes apprimè quadret illa *Mantuani* exclamatio:

lib. 12. Fa-
stor.

O miseri, nonnè hac deliramenta videtis?

Cur igitur tam ridiculis popularia corda

Obscurare opus est gerris?

CAPUT VIII.

An Imago Dei seu Originalis justitia sit ipsa hominis substantia?

XCI. Circa hanc quæstionem Pontificii & Flaciani, qui suo magistro longè crudiores & absurdiores, ex uno eodemq; quasi fonte in contrarias pugnantèsq; sententias abeunt. Utriq; n. Imaginem Dei (quam nos potissimùm in Originali justitia consistere supra ostendimus) ad ipsam hominis essentiam seu substantiam pertinere contendunt, quantumvis sine diversissimo. *Pontificii*, ut illam Dei Imag. post lapsum remansisse, & Originis peccatum nil nisi externæ cujusdam vestis amissionem esse, adeoq; hominem *in puris naturalibus* (ut loquuntur) adhuc liberum arbitrium integrum & incorruptum retinuisse obtineant. *Flaciani* contra, ut Dei Imag. post lapsum penitus expunctam & abolitam esse, succedente isti aliâ *substantiali imagine*, sc. peccato Originis, inde deducant. Etenim cum primò *Flacius* ipse in *Disputatione* solenni coram Illustrissimis & Celsiss. Saxonix Ducibus Anno 1560. habitâ *adversus Victorinum Strigelium de libero arbitrio* in rebus divinis ad hoc *παράδοξον* publicè esset prolapsus, *Peccatum ipsissimam hominis esse substantiam*, & verò negare non posset, Peccatum Imagini Dei successisse, cœpit idem assertum illud suum (quemadmodum error errorem trudit) alio quodam erroneo dogmate palliare statuendo, *ipsam quoq; Dei imaginem fuisse hominis substantiam*. Quocirca *part. 2. clavis Script. tractat. 6. p. 639.* scribit: *Hanc formam substantialem dico non tantùm deperiisse homini, sed etiam prorsus in contrariam esse inversam, ita ut cum antea homo, præsertim quod attinet ad animam rationalem, esset viventis*

*Flacianis-
simus & e-
jus origo.*

viventis

viventis Dei viva Imago, nunc sit sua essentia in eadem summa
 ac nobilissima parte, vera imago Satanae. Et pag. 640: Illa no-
 bilissima forma substantialis, in quam homo initio fuit exedifica-
 tus, & qua fuit propriissime conformis Imago DEI, est tota inver-
 sa in foedissimam statuam aut larvam Cacodemonis infernalis.
 Similes sententiae reperiuntur in libr. eius *ἐπιτομή*, Defensio
 sane doctrinae Anno 70. Basil. excus. pag. 48. & 95. & alibi in
 scriptis Flacii passim.

XCII. Quia igitur tot absurdissima emblemata ex uni-
 co isto principio, de *substantiali Imagini Dei in Adamo*, à Papæ
 & Flacii conjuratis neclantur, nos ipsum fundamentum, prout
 supra c. 1. contra illos, sic hac vice ex professo cōtra hos machi-
 nā veritatis cœlestis, quæ est q. *malleus conterens petras*, Jer. 23.
 v. 29. evertemus, quo expedito, totam structuram eorundem
 corruere oportebit. Argumenta verò nostra erunt ista:
 Primum. Si Imago Dei in homine est ipsa hominis substan-
 tia aut essentia, sequitur Protoplastos, in quibus ista Imago
 perfectè fuit, substantialiter justos, sanctos & bonos fuisse,
 siquidem Apostolus Dei imaginem per *justitiam & veram*
sanctitatem definit Eph. 4. v. 24. Atqui posterius est absurdum
 & dictu blasphemum, cum *nullus sit essentialiter bonus, nullus*
sapiens, nullus immortalitatem habens nisi solus Deus, Matth. 19.
 v. 17. Marc. 10. v. 18. 1. Tim. 1. v. 17. cap. 6. v. 16. *qui est Jehovah*
justitia nostra, Jerem. 23. v. 6. Ergò nec prius dicendum erit.

Argumenta
 contra Fla-
 cianorum
 dogma.

1. à solius
 Dei essen-
 tiali justi-
 tia & boni-
 tate.

XCIII. Secundum argumentum. Quodcunq; soli Filio
 Dei competit, illud Adamo non est ascribendum. Atqui esse
ἐμμορφω & substantialem Dei imaginem soli Filio Dei compe-
 tit, Col. 1. v. 15. Heb. 1. v. 3. Coniunge Athanasium dial. 1. de Trinit.
 Basilium serm. 1. de Trinitat. Nazianzenum orat. 1. de Filio Dei.
 E. id Adamo non est ascribendum, & per consequens fuit is Imago
 Dei non *ὁμοιω* & exæquationis, sed *ἑμμορφω* & assimilationis.

2. à solius
 Christicum
 Deo substan-
 tiali con-
 formitate.

XCIV. Tertium argumentum. Quicquid post lapsum ve-
 rè superstes mansit, illud non erat Dei Imago, cum hæc totaliter
 per lapsum sit deperdita, ut infra c. ult. demonstrabitur. Atqui
 substantia hominis post lapsum verè superstes mansit. Ni for-
 san credendum nobis tum ex homine factum fuisse nō. homi-
 nem, alium in persona fuisse felicem, alium miserum, ad quem

3. ab essen-
 tia huma-
 na post la-
 psam resis-
 dua verita-
 te.

prima

prima beatitudo non pertinuit, alium peccasse, alium poenam
luisse. Immo sic in uno *Genes. c. 3.* tres haberemus substan-
tiâ distinctos Adamos in futura vita resuscitandos, primum
integrum à *cap. initio* usq; ad *vers. 6.* alterum corruptum usq;
ad *15. vers.* tertium ad Evangelii promulgationem sincerâ fide
regeneratum, usq; ad *cap. finem.* Quæ omnia quia longè sto-
lidissima sunt, & à divinæ historiæ certitudine *dis. 2. c. 1. p. 1. c. 1.* di-
stant, relinquitur Dei imaginem non fuisse homini substan-
tialem.

4. à Justi-
tia & pec-
cati Origi-
nalis con-
trarietate.

XCV. Quartum argumentum. Contraria sunt sub
eodem genere. Atqui Originale peccatum & Originalis ju-
stitia seu Imago Dei sunt contraria ac invicem pugnant. Ergò
Originale peccatum & Imago Dei sunt sub eodem genere.
Ulterius: Originale peccatum non est substantia, ut Mani-
chæi olim delirarunt, sed accidens. Habet enim Diabolum
autorem, cui substantiæ creatio convenire haud potest, quic-
quid etiam contra *D. Mörlinum* Sambienssem quondam in Bo-
russia Episcopum dignissimum hîc sibi satis non constans *Illy-
ricus* rhetoricetur in *defens. san. doct. pag. 83. & seqq.* Itemq;
Flacianismi propugnator *Johan. Fraxineus*, quem nervosè &
solidè refutavit Præclarus & Eximius Theologus *Dn. D. Men-
tzerus* Præceptor noster summo observantiæ cultu prosequen-
dus *tom. 3. Marpurg. disp. 9.* Ergò neq; Originalis justitia seu
Imago Dei substantia erit, sed accidens.

5. à Sub-
stantialium
ante & post
Lapsum idē-
titate.

XCVI. Quintum argumentum. Si Imago Dei & Ori-
ginalis justitia est substantia, erit vel corpus humanum, vel ra-
tionalis anima, vel plenum compositum, hoc est, totus homo.
Sed nihil istorum fuit. Non corpus humanum, quippe in quo
Imago Dei saltem *ἐν τοῦ σώματος* collocatur, nisi Anthropomorphi-
tarum hæresin ratam habere, Deum corporeum asserere, & in-
super corpus hominis per lapsum amissum esse statuere veli-
mus, quæ *absurdissima cordis phantasmata submovenda fideliter*
monet *Basiliius homil. 10. Hexaëm. ex Job. 4. v. 24. Luc. 24. v. 39.*
Non rationalis anima seu forma, siquidem Imago Dei per
lapsum Adæ corrupta & destructa periit, at anima nostra est
spiritus *ἐκείνου*, non habens partem extra partem adeoque
incorruptibilis. Præterea sic nostra nunc anima non esset
ejusdem

ejusdem substantiæ cum anima Adami, neque Christus animam nostræ consubstantialem assumpsisset, neque nos redemisset, *ἀπο!* *Non fuit totum compositum*, propter rationes antea allatas, quibus adde, quod homines impii toti quoad animam & corpus in inferno sint cruciandi. Si jam Dei Imago nihil aliud est quàm ipse homo, consequens erit illam quoque in inferno perpetuos cruciatus sensuram, quod iterum auditu horrendum. Quapropter cum plures substantiales rationes seu formæ unius hominis assignari nequeant, necessum est Imaginem Dei accidentalem formam fuisse, hoc est, qualitatem, quamvis homini naturalem.

XCVII. Sextum argumentum: Quicquid aliunde in mente humana accenditur, & per renovationem demum in homine inchoatur, id nō est de animæ rationalis vel totius hominis essentia seu substantia. Nam essentialia seu substantialia requiruntur ad rem constituendam, non superaccedunt rei constitutæ, & homines quoad substantiam perfecti redduntur in generatione, non in regeneratione seu renovatione. Atqui Imago Dei aliunde in mente humana accenditur, & per renovationem demum in homine inchoatur, *Ephes. 4. v. 23, 24. Col. 3. v. 10.* Ergo Imago Dei non est de animæ rationalis, multo minus totius hominis essentia seu substantia.

6. Ab Imaginis Dei in homine extra essentia mutatio nem nobilitate.

XCVIII. Septimum argumentum: Gloria, lux & splendor Dei in homine refulgens non est substantia, sed accidens, aliàs homo substantialiter fuisset Dei *ἀπειράσιμος τῆς δόξης καὶ γὰρ εὐκτῆς τῆς ὑποστάσεως αὐτῆς*, quod soli Christo tribuitur *Hebr. 1. v. 3.* non diffitente ipso *Flacio part. 1. clau. script. p. 407.* Jam verò Imago Dei & Originalis justitia, ad quam reformamur per fidem in Christum vi Spiritus sancti, est gloria, lux &c. quemadmodum videre est *2. Cor. 3. v. ult. Ephes. 5. v. 8. Psal. 43. v. 3. Dan. 12. v. 3. Mich. 7. v. 8. Zach 14. v. 7.* cujus renovationis & resumptionis divinæ Imaginis typum gessit Moses, quando ex colloquio cum Deo ad Israëlitas revertebatur facie illustratâ & splendente ex Dei gloria, qui certè splendor non substantia fuit, sed accidens. Ergo etiam Imago Dei & Originalis justitia non substantia erit, sed accidens.

7. à gloria & splendore cum Imag Dei paritate.

I

XCIX. Atque

Flacii ob-
jectiones di-
luuntur.

1. Obiectio
Flacii.

Responsio.

X C I X. Atque de argumentis *κατασκευαστικῶς* haectenus. Ut
verò in praesenti quaestione mens nostra reddatur *ἀμετακλίωτος*,
non incongruum erit praecipuas rationes *ἀνασκευαστικὰς*, quibus
pro confirmatione suae opinionis usus est Flacius, ante oculos
ponere, & solutionum fundamenta indigitare. Primò *Scriptura*
dicit ipsum hominem essentialiter sic esse formatum, ut recta volun-
tas esset Imago Dei, non tantum ejus accidens: ipsam etiam esse sic
creatam, non tantum ejus accidentia, alioqui dixisset hominem,
postquam creatus fuit, talibus externis accidentibus velati orna-
mentis quibusdam ornatum esse. Quo argumento obtundere co-
natur Flacius suum Antagonistam Strigelium *in disp. Vinar. p.*
52. Vide etiam *Clav. script. part. 2. p. 590. 638. & 646.* Item *consen-*
suum triplic. lit. B. R. 1. Scriptura non dicit Deum fecisse ho-
minem *Imaginem*, suam sed *בְּצַלְמוֹ* *IN IMAGINE* five
AD IMAGINEM suam, qua phrasi apertè innuitur discrimen
inter *Imaginem* ad quam homo est conditus, & hominē ipsum.
Proin *Imago Dei* non pro ipsa hominis essentia in scripturis
accipitur, neq; inter essentiae partes, sed adjuncta refertur. 2. Di-
stingu. inter Subjectum denominationis, & Naturam denomi-
nantem. Denominationis subjectum *Imaginis Dei* fuit huma-
na voluntas seu potius totus homo, ratio denominans verò seu
Imago ipsa fuit concreatum naturale accidens. 3. *Imaginem*
Dei externum tantum accidens & ornamentum cum Synergi-
stis & Sophistis (sic Lutherus noster *Scholasticos* appellat) non
dicimus, sed facimus illam *totius naturae humanae concreatae*
perfectiōem, quae ad intrinsecam ejus integritatem potissimum
pertinuit, & cujus ablatio horribiliter naturam depravavit,
iraq; *Dei ac aeternae damnationis ream* constituit, remanente
interim ipsa hominis substantia. Quemadmodum enim V.g. si
linea recta tota reddatur curva, verè quispiam affirmaverit, to-
tam lineam à naturali rectitudine, quam habebat, esse corru-
ptam, quamvis interim de essentia lineae nihil decesserit. 4. In
argumentis itaq; Flacii istud perpetuum est vitium, quod tan-
quam *ἀπορίας ἀρχή* hae duo sumat: *Imago Dei aut fuit ex-*
trinsecum aliquod accidens, aut ipsa hominis substantia. Cum ta-
men detur tertium videlicet *humana naturae concreata perfe-*
ctio, rectitudo & integritas.

C. Per-

O. Pergit in sua Disputatione Flacius his verbis : *Colof. 3. 2. Objectio*
clarè dicitur, Mentem, id est, essentiam esse renovandam. Non Flacj,
loquitur ibi de accidente Apostolus. Urgeo vocabulum Mens quod
ibi est. Idem objectum repetit in tract. cui titulus: Homo corru-
ptus in substantia, rat. 10. R. 1. Mens quidem in Epistola ad Eph.
4. cap. v. 23. (non in Epist. ad Colof. ut in conflictu disputa-
tionis citat, sed postmodum in altero libello corrigi Illyri-
cus) jubetur renovari, at secundum Spiritum. Mentem ergò fa-
cit Apostolus renovationis non materiam, sed subjectum in
quo ea perficiatur. 2. Statim Apostolus subseq. vers. 24. expli-
cat, quid per renovationem intelligi velit, nimirum non hu-
manæ substantiæ immutationem, sed novarum qualitatam
Imaginis Dei instaurationem, quarum duas exprimit justitiam
& sanctitatem seu pietatem veram. 3. Idem Apostolus discrim-
men facit inter eum qui induit, & qui induitur, inter eum qui
creatus est, & inter justitiam in qua creatus est. Quare cum a-
nima hominis principaliter sit, quæ exuto veteri induit novum
hominem, docet simul animam ratione suæ substantiæ ean-
dem semper consistere, sicut qui unum vestimentum deponit
& alterum induit, substantiam cum veteri vestimento non ab-
jicit. 4. Et hoc est quod Megalander Lutherus magna industria
inculcat in Comm. super Genes. cap. 4. & 25. discernendam esse de-
formitatem à creatura, & spirituales homines debere distinguere
inter peccatum Originale & ipsam creaturam. Et cap. 3: Manet,
inquit, Natura, sed multis modis corrupta. Manent in naturamem-
bra eadem, sed quæ antea à nuda cum gloria conspiciebantur, nunc
tanquam turpia & inhonesta velantur. Et paucis interjectis:
Sicut natura & essentia oculi est videre, ita natura rationis & vo-
luntatis in Adamo fuit nosse Deum, considerare Deo, timere Deum.
Quæ sententiæ, & aliæ magno numero à D. Jacobo Andrea in
colloquio Lindaviensi An. 1575. ex scriptis Lutheri productæ p. 195.
& seqq. probè observandæ sunt tum contra calumniam Bellarm.
capite sequenti detegendam, tum contra Flacianos, Rupium,
Schefflerũ, Ireneũ, Fraxineũ & c. qui aliàs se etiam autoritate Lu-
theri tueri volunt producendo loca, ubi Imaginẽ Dei de essetia
De dicto
Eph. 4. 5.
23. & 24.
Lutherus
falsò Fla-
cianismi in-
cusatur.

hominis fuisse astruat. Sumit namque ibi Lutherus essentiae vocabulum ἐν πλάτῃ, non ut est in prædicamento substantiæ, sed Qualitatis, ac significat naturalem substantiæ conditionem.

3. *Obiectio Flacy.*

C I. Præter duo ista recitata argumenta Flacius in Viniensi disput. nullum amplius urget, sed in *claviscript. part. 2. pag. 647. Item 655. & 659.* hoc tertium ingeminat: *Quod Satan in homine corrumpit, fuit substantia. Imaginem Dei Satan in homine corrumpit ex Imagine Dei efficiens Imaginem Diaboli. Ergo. R. 1. Si Satan corrumpit in homine Dei imaginem, consequens erit, aliud esse ipsum hominem seu humanam substantiam, aliud imaginem in substantia. Prius asserit Flacius, quare nec posterius negare debet. 2. Humana substantia à Satana per lapsum Adæ est corrupta, non ratione sui, verum ratione accidentalis perfectionis & integritatis, quæ amissa est, remanente interim ipsa hominis etsi vitiis conspurcata substantia. 3. Quandounque ἡνωσίως orthodoxi Theologi in hoc negotio usurpant *Corruptionis* vocabulum, (In quo Flacius magnum præsidium suæ causæ quærit *pag. 647.*) significare volunt eodem non humanam substantiam seu ipsum τὸ εἶναι hominis in se annihilatum & totaliter destructum, sed duntaxat naturalem hominis conditionem & accidentariam in naturalibus perfectionem penitus deperditam esse. Vid. *Colloq. Argent. p. 35.**

4. *Obiectio Flacy.*

C II. Objicit ulterius in suis *Demonstrationibus pag. 21. Natura recta integraq; hominis est substantia. Imago Dei seu justitia Originalis est idem quod natura recta integraq;. Ergo imago Dei justitiaq; Originalis est substantia. R. 1. Syllogismus est quatuor terminorum & æquivocationis fallacia laborat. Nam vocabulum *Nature* in propositione notat principium εὐρατικὸν substantiam hominis constituens, in assumpto quoddam ἐπὶ ὁμοίωσι & cum essentia hominis cohærens, alioqui assumptum esset falsum, sicuti nec simpliciter verum est, quod in *Defens. san. doct. pag. 44.* contendit Flacius, *idem esse naturam rei & ejus substantiam*, cum ista longè latius pateat quàm hæc, quod suo loco fusè declarari solet. 2. Committitur in argumento ἕλιγχος ἐπιροζητήσεως & commiscetur quæstiones diversæ, An
nempe*

nempe Imago Dei sit substantia, Et, an Imago Dei sit integritas substantiæ. Posteriores nos asserimus, priorem negamus. Adhæc 3. confunduntur distinctissima concretum & abstractum, rectum & rectitudo. Imago Dei sanè non fuit ἀκριβῶς & sine tropo loquendo natura recta & integra, sed rectitudo & integritas in natura, adeoque qualitas, quæ citra subjecti seu animæ rationalis destructionem adesse & abesse potuit. Non secus ac linea est subjectum capax rectitudinis & curvitatæ, indeque ipsa vel recta vel curva dicitur, nemo tamen mentis compos propterea rectitudinem faciet ipsam lineam rectam, aut curvitatem, lineam curvam; Ita etiam homo est substantia seu subjectum capax cùm justitiæ Originalis tùm injustitiæ, indeque denominatur justus vel injustus, interim justitia vel injustitia non est ipsa substantia sive homo nominandus.

CIII. In libro de essentia Imaginis Dei pag. 33. edit. Basil. novum se prodit Flacii objectum: *Quicquid dat homini integro ipsum esse, illud est forma adeoque substantia. Imago Dei & Originalis justitia dat homini certum esse. Verissimè ergo Imago Dei & Originalis justitia est forma hominis ac substantia.* R. I. Major est limitanda: *Quicquid dat homini integro esse absolutum, illud est forma & substantia*, quo pacto minor evadit falsa. Nam Imago Dei dat homini esse non absolutum & substantiale, qua homo est, sed (quemadmodum Flacius quoque dissimulare non potuit particulam mediæ termini *IPSIUM*, in assumpto astute pervertendo in *CERTUM*) modificatum & accidentale, quâ est homo rectus seu justus, quandoquidem *Imago in se esse habet non existentia, sed in existentia*, ut scite ait *Stephanus Brulefer*, iccirco etiam in alio quopiam nequit esse absolutæ quidditatis & existentia causa. 2. *Forma* bifariam accipitur, vel pro altera parte substantialis compositi, quam ob causam *Forma* partis aliàs vocatur; vel pro quocunque reali accidente, unde *Forma* accidentalis dicitur. Priori ratione *Imaginem Dei formam esse supra expugnâvimus*, posteriori adhuc concedimus, sicque *Imago Dei non ad substantiæ, sed Qualitatis Categoriæ erit referenda*. V. g. *Doctrina dici potest forma hominis docti, sed non est ejus substantia.* 3. *Quod*

5. Objectio
Flacii.

Esse aliud
absolutum,
aliud mo-
dificatum.

Forme
ὁμοιωµα

I. 3.

verò

Homo unus
idemq; est
Physica &
Theologica
considera-
tionis.

verò Flaciani hîc distinguunt inter *hominem Theologicum & Physicum*, tanquam à se invicem essentiâ diversos, (sicut videre est ex *colloquio Argentoratensi pag. 4. & seqq.* Item ex libro *Jacobi Andree*, cujus inscriptio, *Gegenbericht von der Erb-sünde pag. 96.*) illud merum commentum est Sacrae scripturae prorsus ignotum. Immotæ namque veritatis est istud tritum: *Modus cujusdam rei considerandi diversus, non diversificat ipsam rem.* Unicus itaque duntaxat homo est, qui consideratur & in Physica secundum essentiâ, essentialisque partes & affectiones, & in Theologia non alius, licet alio hîc consideretur modo, nempe quatenus is in Adamo ad Imaginem Dei perfectus creatus erat, & quatenus hodie illâ perfectione amissâ in peccatis concipitur & nascitur τῆ φύσεως filius iræ, & quomodo idem numero homo ἰσπρόσωπον Christi λύτρωσις iterum à divinâ maledictione liberatus, per Spiritum sanctum mediante verbo & Sacramentis convertitur, & tandem per fidem in Christum justificatur ac salvatur. Proin quando scriptura discernit inter veterem & novum hominem, non duos specie diversos homines in mundi theatrum inducit, sed unius ejusdemque Physici hominis duplicem statum, alterum peccati, alterum sanctitatis & justitiæ exprimit. Quâ de re doctè & nervosè disputat *Tertullianus lib. de Resurrect. carnis.*

6. Objeçtio
Flacy.

CIV. Postremò objicit in *lib. de Origin. peccat. edit Basil. pag. 28*: *Quicquid illud in homine integro fuit, quod in eo regnare eumq; regere, & fons, radix ac scaturigo omnis recti officij & facti erga Deum ac proximum esse debuit, id ipsum potissimum fuit illa Imago Dei & justitia Originalis. Atqui anima rationalis illud fuit in homine integro &c. Ergò.* R. 1. Neutra præmissarum scripturae dicto, vel evidenti aliqua ratione stabilitur, quapropter conclusio quoque eâdem facilitate rejicitur quâ affertur. 2. Major ut admittatur limitatione aliqua opus habet: *Quicquid in se, & formaliter in homine integro regnare debet &c.* Verum sic iterum negatur assumptum. Anima enim rationalis in homine regnare, fonsque ac radix omnis recti officij esse debuit, non formaliter & in se, sed materialiter & in Originali justitia, quæ in anima tanquam in propria sua

sua fede hærebat. Sed satis sit crambem repositam insufflasse, interim si libet, reliquas Flacii objectiunculas refutatas lege apud *D. Wigandum in tract. de Imag. Dei*, & *Jacobum Andree in disput. Argentoratensi cum Flacio susceptâ. Tilemannum Hesbustum in Anal. argum. Illyrici.*

CAPUT IX.

UTRUM IMAGO DEI ET ORIGINALIS JUSTITIA IN PRIMO HOMINE FUERIT DONUM ALIQUOD NATURALE, AN SUPERNATURALE?

CV. Ardua circa præsens quæsitum intercedit nobis controversia cum Romanensibus, qui isthinc primarium fundamentum & latibulum petunt, unde suam *ερεποδοξίαν* de Naturalibus adhuc post lapsum integris, de concupiscentiâ & morte ex ipsa Natura promanante, de Liberi arbitrii cooperatione & ad Spiritus sancti gratiam recipiendam præparatione, de merito congrui, justitiâ operum, deque aliis plurimis religionis capitibus stabilire & palliare queant. Præterea non minus dolendum, quod Jesuitarum antesignanus *Bellarminus* (qui sua doctrinâ mirifice purpuram Ecclesie Romanæ exornat, sic censente *Adamo Contzen in præf. def. Bellarmin.*) statum quæstionis adeò callidè hoc loco involvat, & nostram sententiam malitiosè pro sua fallaciloquentiâ depravet. Nam statim *cap. 1. lib. de Gratia primi hominis splendide mentitur, Lutheranos contendere nulla supernaturalia dona in primo homine fuisse. Quod postmodum cap. 6. ejusdem libri reperit. Insuper cap. 5. novam de nostris Theologis spargit calumniam, quod statuunt justitiam Originalem dici naturalem eo sensu, quia fuerit pars natura, aut fluxerit à principijs natura.*

CVI. Neutiquam verò à nostratibus talia doceri, testantur publica scripta quæ in omnium versantur manibus. Scendum igitur quoad primum accusationis membrum, nos quidem omninò inficias ire primævâ justitiâ donum aliquod supernaturale

*Bellarmini
calumniæ.*

*An donum
aliquod
supernaturale
in Adamo
& quodnam
illud?*

rale fuisse, ex eo tamen criminosè nobis Pelagianorum hære-
sin affricat Bellarminus, quasi nulla alia supernaturalia dona
in primo homine agnoscamus, cum contra firmiter credamus,
quod (quemadmodum ad Naturalium agentium actionem
non tantum requiritur principium motus sive actionis, verum
necesse etiam est ut actio primi moventis accedat, quod in
corporeis rebus statuitur cœlum.) Adam *ἐν ἀκαταστασίᾳ* agens
naturâ id quidem possederit, ut sanctè & justè operari posset,
sed ut reapse operaretur Deumque supra omnia amaret, gratiæ
moveris auxilio excitabatur & adjuvabatur. Erat quippe
homo in innocentia statu *Dei domicilium ac templum*, quod
Spiritus S. immò tota sacrosancta Trinitas gratiosè inhabita-
bat, sicut & hodiè in renatis, quando in iis instauratur Imago
Dei, habitare dicitur, *Job. 14. v. 23. 1. Corinth. 3. v. 16. & cap.*
6. v. 19. Hic autem aliqua occurrit annotanda diversitas,
quandoquidem in renatis Spiritus S. adest & habitat tanquam
restaurator obortam per peccatum caliginem ex mente dispel-
lens, & egregios motus voluntati divinæ conformes excitans.
At quia in Protoplastis hæc *ἐνταξία* naturalis erat, quâ omnes
inferiorum partium motus *καὶ ὁρμαὶ* rationi *ἐυχημόνας*, ratio di-
vinæ legi *ἀπειρασίως* adhærebant ac parebant, Spiritus sanctus
ejusmodi purgatione opus non habuit, sed solummodò con-
creatam eorundem perfectionem lucæ gratiæ suæ illustravit &
confirmavit, ut *θεὸν* (verba sunt *Damasceni lib. 2. de Orth. fide*
cap. 11.) *ἔχοντας οἴκῳ καὶ ἰνοίκῳ* vitam verè spirituales beatamque
coram Deo & sanctis Angelis continuarent. Ista itaque S S.
ἰνοίκησις, inhabitatio & assistentia non erat pars neque proprietas
humanæ naturæ, adeoque nec Originalis justitia & con crea-
tus habitus homini inhærens, sed erat conditio gratiæ gratum
facientis (quam *Marsilius* & alii quidam ex Scholasticis Adamo
ante lapsum malè denegant, sicut videre est ex *Bonavent. lib. 2.*
sent. dist. 29. art. 2. q. 1.) in Deo residens, sicque donum superna-
turale, cujus tamen splendor, sensus, experientia, & per effe-
cta abundans cognitio in ipso homine animadvertēbatur.
Summatim: Fuit in Protoplastis antè lapsum *1. Supernaturalis*
Dei gratia & favor, quo Deus illos sibi gratos & acceptos fa-
ciebat,

Spiritus S.
aliter habi-
tat in ren-
tis, aliter in
Protoplas-
tis.

ciebat, & præ cæteris creaturis visibilibus omnibus amabat.
2. *Supernaturalis Spiritus sancti fulgor*, hominis animam effi-
caciter irradians, ut is in concreata perfectione & integrita-
te perseverare, Dei que voluntati æternum obtemperare potu-
isset, si modò voluisset. 3. *Supernaturalis beatitudinis &*
vita splendor, qui in communiione cum tota S S. Trinitate, Pa-
tre, Filio & Spiritu sancto consistebat.

CVII. Quibus itaq; stantibus probare minimè possumus,
quod Calvinista Heidelbergensis Pareus in Castig. Bell. de Grat.
primi hom. c. 1. p. 19. edisserit, *Nihil supernaturale habuisse hominem*
in primo statu. Et quod p. 21. addit: *Supra naturam integram nihil*
habere potuit homo, nisi angelicum, vel divinum, per quod homo
non homo fuisset, sed vel Angelus, vel Deus: quod est absurdum.
Hæc inquam, Parei placita probare non possumus, quia labe-
factant 1. Dei omnipotentiam, quam sic decempedâ rationis
suae metiri solent Calvinii discipuli. 2. Incarnationis mysteri-
um, quoniam ibi supra naturam humanam integram Deus ali-
quid addere potuit, eam *ὑποστατικῶς* divinæ personæ τῷ λόγῳ u-
niendo; at juxta hujus *πρὸς τὸ φῶς ἀμβλυώτερον* sententiam, Chri-
stus Homo non amplius Homo, & per consequens nec Media-
tor noster dicendus esset. Blasphemum & hæreticum! 3. Re-
clamant manifestis paulo ante pro supernaturalibus donis in
Adamo adductis fundamentis.

CVIII. Verum misso Pareo revertimur ad Bellarminum,
à quo pari ratione alterum accusationis membrum falsò no-
stris imponi, statumq; quæstionis sophisticè ab eodem perversi
ἰσχυρισμοφανῶς elucebit, si vocabuli *Naturalis* æquivocatio ob-
servetur. Initiò igitur *Natura* aliter Physicis, aliter Ethicis, ali-
ter Theologis significat. *Physici* per naturam in homine intel-
ligunt principium motus & quietis, *Aristotel.* 2. *ἀκροῦσ.* c. 1. *Ethici*,
dispositionem quandam connatam ad virtutes, quo sensu ite-
rum *Philos.* 6. *Ethic.* c. 13. dicit, nos *per naturam* possidere virtu-
tem. *Theologi* per humanam naturam denotant partim homi-
nis substantiam, partim accidétia, qualitates videlicet, affectio-
nes, operationes nativas, bonas sive malas pro diverso homi-
nis statu. Porro quia *cum unum è conjugatis est ambiguum, & al-*

Hallucina-
tio Parei.

ὁμωνυμίας
Nature &
Naturalis

K

τερμῶν

terum tale est, hinc vocabulum *Naturalis* quoq; aliquot modis sumi oportet, quod sanè fit accipiturque *Naturale* 1. *Constitutivè* pro eo, quod ipsi naturæ dat esse. Sic naturalia homini dicuntur essentialia principia, anima videlicet rationalis & corpus humanum. 2. *Consecutivè* pro eo, quod naturam specificam necessariò consequitur, ita ut ex rei essentia seu forma essentialiter fluat, quo pacto naturalis est homini risibilitas. 3. *Subjektivè* pro eo, quod naturæ arctissimè est infixum. Sic naturale quibusdam hominibus dicitur abhorrere ab esu casei. 4. *Perfectivè* pro eo, quod naturam promovet & perfectiorem reddit. Quo sensu naturalis quibusdam dicitur εὐφροσύνη seu bona temperatura & indoles, quâ præ aliis ad virtutis habitum recipiendum aptiores existunt. 5. *Transitivè* pro eo, quod cum natura simul in alios propagatur. Sic natiuitatis generositas, quam à parentibus nobilibus trahunt filii ingenui, dicitur iis naturalis.

ὁμωνυμία
Vocabuli *Supernaturalis*.

CIX. Ubi simul ἐν ταῖς ἀρεταῖς observandum, *Supernaturale* etiam aliquid homini dici non uno, sed tribus modis, 1. pro eo quod natura hominis nulla ratione agit seu operatur, sed sola gratia. 2. quod natura humana in se capere haud potest, atque sic supra naturæ conditionem est. 3. quod naturali ratione non propagatur, sed modo divino supra naturæ ordinem communicatur.

Justitia prima
Protoplastis
erat naturalis,
1. Ob inhabitationem,
2. perfectiorem,
3. propagationem

CX. Jam quando Dei Imago seu Originalis justitia à nobis quippiam *Supernaturale* in Protoplastis fuisse negatur, *Naturalis* verò asseritur, tum quidem *Supernaturale* in quavis significatione acceptum intelligimus, *Naturale* verò accipimus non in sensu primo vel secundo, quemadmodum impudenter nobis affingit os Crètense, sed in sensu tertio, quarto & quinto. Quamvis enim ista justitia non fuerit humanæ naturæ pars aut constitutivum principium, neque animæ rationalis essentialis facultas, non tamen statim *Supernaturale* donum est nuncupanda, quia supra naturæ principia & dotes primo homini non adfuit, nec extrinsecus adhæsit. Econtrariò quia dicta Dei Imago seu Originalis justitia 1. naturæ humanæ constitutæ ante divinam execrationem penitissimè & per se, ut naturalis aliqua

qua

qua proprietates, ex creatione infixæ erant. 2. naturam excellenter exornabat, & accidentali perfectione intrinsecè complebat ac illustrabat, & quia 3. per traducem & naturalem generationem ipsa quoque naturaliter fuisset traducta & derivata in posterios, si Adam in prima integritate perstitisset, ideò rectissimè eadem donum naturale seu connaturale à nobis statuitur.

CONFIRMATIO ORTHODOXÆ SENTENTIÆ.

CXI. Quæ ipsa sententia nostra multiplici partim sacræ scripturæ, partim rationis fidei analogæ, partim probatæ autoritatis humanæ præsidio munitur. (α) Omne concreatum est naturale. Atqui Imago Dei seu Originalis justitia est quoddam homini concreatum. Ergò Imago Dei seu Originalis justitia est homini naturalis. Minor *διαγγέλλειν* patet ex c. 1. Gen. v. 27. Major inductione omnium creaturarum liquet. Quicquid enim concreatum est cælo, astris, elementis, piscibus, avibus, animantibusq; universis & singulis, id non ceu extrinsecum & adventitium, sed naturale illis ab Autore naturæ inditum esse nemo mentis compos dubitat, multò minus negat. Quî igitur de natura hominis ex prima creatione aliter judicabimus, & concreatam ei rectitudinem non dicemus naturalem?

*Probatur
Orthodoxæ
assertio.
1. Argu-
mentum à
divina Ima-
ginis con-
creatione.*

CXII. (β) In quocunque omnis accidentalis humanæ naturæ perfectio consistit, istud homini est naturale. Ratio desumitur ex Gen. 1. v. 31. ubi Moses testatur, *omnia ea quæ Deus fecerat fuisse מאד טוב* valdè bona, videlicet in se & suâ naturâ, non morbida quædam & langvida. Atqui in Imagine Dei omnis accidentalis humanæ naturæ perfectio consistit. Quemadmodum n. eodem Gen. 1. c. reliqua animalia dicuntur esse creata secundum genus suum, ita homo creatus ibidem dicitur ad Imaginem Dei. Jam verò animalium natura minimè fuisset integra & perfecta, si abfuisset illa cum genere suo conformitas; quocirca ipse homo quoque perfectus & integer dicendus non esset, si nativâ cum Deo conformitate seu Imagine Dei per naturam caruisset.

*2. Argu-
mentum ab
humana
naturæ in
Imag. Dei
perfectione.*

3. Argu-
mentum à
Rectitudi-
nis γὰρ Οὐ
σὺν perpetua
inbasione.

CXIII. (γ) Quodcunque jam inde à creationis primordio Adamo secundum naturam actu inerat, illud non demum post creationem personæ tanquam donum supernaturale est superadditum, adeoque naturale non personale fuit. Atqui rectitudo seu Originalis justitia jam inde à creationis primordio secundum naturam actu inerat Adamo. Dicit enim Ecclesiastes, quod *Deus FECIT hominem RECTUM* cap. 7. v. 30, non quod prius factum, postea ejusmodi qualitate ornavit. Ergò rectitudo seu Originalis justitia naturale, non supernaturale seu personale donum fuit.

4. Argu-
mentum à
divina legis
naturalis co-
gnitione.

CXIV. (δ) Si reliquiæ Imaginis Dei, nempè aliqualis legis divinæ notitia, hominum cordibus adhuc hodiè per naturam sive naturaliter extant inscriptæ, utique perfecta & integra divinæ legis notitia, atque sic Originalis justitia primo homini ante lapsum naturalis erat. Etenim *particulae homogeneæ ejusdem sunt naturæ & conditionis cum toto*. Jam verò prius est manifestum ex *Roman. 2. v. 14*, ubi dicit Apostolus, *Gentes quibus natura quæ legis sunt facere*. Et *vers. 15*: *Ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, contestante ipsorum conscientia*. Quod legis opus & conscientiæ testimonium in Ethnicis non supernaturale, sed naturale donum est, ni statuere velimus Ethnicis etiam ante regenerationem dona Spiritus sancti supernaturalia conferri, quod ἀπόλογον. Ergo & posterius planum totaque Imago Dei donum aliquod naturale erit.

5. Argu-
mentum à
peccati Ori-
g. contra-
ria opposi-
tione.

CXV. (ε) *Contrariorum eadem est ratio*, ait *Philosophus 6. Topic. cap. 9. §. 4*. Atqui primæva Justitia & Originis peccatum sunt contraria. Ergo genere non differunt, sed eadem ratione participant. Ulterius, peccatum Originis est naturalis qualitas humanæ naturæ intimè inhærens, non ὑπερφυσικόν τι, unde *Naturâ filij iræ* dicimur *Ephes. 2. v. 3*, habentes *νηξίαν naturalem Sapient. 12. v. 10*. & ab ipsa conceptione seu *nativitate* penitissimè infixam *Genes. 8. v. 21. Psal. 51. v. 7*. Ergò quoque Originalis justitia ante lapsum primo homini naturalis fuit.

6. Argu-
mentum à

CXVI. (ς) Quicquid ex nativitate hæreditarium esse, &
cum

cum carne ac sanguine in singulos homines propagari debuit, illud naturale non supernaturale donum fuisse necessum est. Siquidem supernaturale gratiæ donum per carnalem generationem in alios propagari, non minus absurdum est, quam equi pullos nasci cum fræno, quandoquidem & ipsi Adversarii primigeniam justitiam fræno comparant, quo vagi & effræni carnis impetus in rationis gyrum cogantur. Atqui Imago Dei & Originalis justitia, si homo perstitisset in integritatis statu, ex nativitate hæreditarium quid esse, & cum carne ac sanguine in singulos propagari debuit, ut supra *cap. 4.* probatum dedimus. Ergò.

*naturali
Imag. Dei
propagati-
one.*

CXVII. (ζ) Sicut se habebit Imago Dei in statu gloriæ, ita quoque se olim habuit in statu innocentia. Nam glorificationis & integritatis status sibi invicem certa ratione correspondent. Atqui in statu gloriæ non erit Imago Dei quidam externum & superadditum, sed interior & *quædam* corporis glorificati qualitas. Quemadmodum enim *animalitas* in statu miseriæ naturale accidens est, sic quoque in statu gloriæ erit *spiritualitas*, juxta illud Apostoli *1. Corinth. 15. vers. 42. & seqq: Seminatur nunc in corruptione, resurget in incorruptione, seminatur in ignominia, excitabitur in gloria, seminatur corpus animale, resurget corpus spirituale.* Ergò Imago Dei fuit interior & naturalis corporis qualitas.

*7. Argu-
mentum à
glorifican-
dorum con-
ditione.*

CXVIII. (η) Si justitia Originalis supernaturalis fuisset, sequeretur concupiscentiam carnis etiam in integritatis statu fuisse naturalem futuram. Sed posterius est absurdum. Sic namque illa concupiscentia ortum traxisset à Deo, cui effato Scriptura expressè reclamationat *1. Johan. 2. v. 16. Roman. 7. v. 15. & Augustinus lib. 6. cont. Petilian. & passim alibi probat concupiscentiam esse malam ac naturæ contrariam.* Ergò & prius asserendum non est.

*8. Argu-
mentum ab
absurdi con-
secutione.*

CXIX. Bellarminus astutè prætermisissis superioribus argumentis nostris omnibus ex Scriptura petitis, in quibus præcipuum robur ponimus, hoc octavum, & nonnulla alia insequentia à Patrum autoritate imprimis formata argumenta aggredditur, eaque eludere conatur *lib. de grat. primi hominis cap. 7.*

*Exceptio
Bellarmini.*

*Absurda ex
hypoth. Bel-
larminia-
na.*

*Contradi-
ctoria.*

Sed videamus quid præstet: *Concupiscentia carnis*, inquit ille, nunc quidem pœna peccati est, tamen homini condito in puris naturalibus fuisset sine dubio naturalis, non quidem ut bonum aliquod natura, sed ut defectus & morbus quidam nature ex conditione materiae consequens. R. 1. Hæc nugatio tanti momenti est apud Romanenses, ut quando hodiè superbiæ, invidiæ & libidinum stimulis urgentur, non nature suæ corruptionem agnoscant, verum pravas istas cupiditates materiae conditioni transcribant, quibus ne Adamum quidem in innocentia statu caruisse fabulantur. At quid est Deum bonitatis fontem omnis peccati autorem facere, si hoc non est? Etenim si concupiscentia est *natura defectus ex conditione materiae ortum trahens*, utique Deus, qui materiam, materiae conditionem, & omnes corporis vires homini concessit, defectus illius Auctor erit, adeoque peccati, quia concupiscentia verè est *à viciis* & peccatum contra præceptum: *Non concupisces.* 2. Si carnis concupiscentia seu inclinatio ad vitia est nature seu materiae humanae perpetuum consequens, dicendum erit (α) illam quoque Christo, utpote qui humanam naturam plenè cum omnibus suis naturalibus affectionibus assumpsit, adhæsisse, (β) eandem in statu gloriae futuram, quippè in quo materia ratione essentia cum omnibus suis facultatibus necessariis permanebit. Quod utrumque absolum. 3. Si brutorum natura à Deo sine defectu & morbo condita fuit, multò magis excellentissima hominis natura sine defectu & morbo extitisset. 4. Bellarminus ipse sibi repugnat. Nam concupiscentiam ex *conditione materiae* sequi, & nihilominus eam *natura contrariam* statuit. Contra argumentor: Quodcunque alicui est contrarium, id ex ejus conditione non oritur. Atqui concupiscentia est nature humanae contraria. Ergò concupiscentia ex materiae vel nature humanae conditione non oritur. Quod Bellarminus disertis verbis ibidem fatetur *propos. 1: Homo non fuit creatus, qualis nunc nascitur (seu ex natura sua) pronus ad malum, infirmus, ignorans, sed rectus, justus, sapiens, SINE CONCUPISCENTIA & difficultate.* 5. Equè Dei omnipotentiam & sapientiam conta-

contaminat, quod Bellarminus subdit, *Concupiscentiam illam præter Dei intentionem in homine extitisse*, quasi nempe Deus non potuerit ad nobilissimam hominis structuram, etiam materiam ab isto malo liberam adhibere, sed locum ibi habuisset illud Horatianum:

————— *Amphora caput*
Institui, currente rotâ mox urceus exit.

Horat. in
Arte,

6 Habet sibi Cardinalis Bellarminus contradicentem Cardinalem Bonaventuram, qui in *Breviloquio cap. 10. tom. 6. oper.* clarè scribit: *Quia Deus optimus & justissimus, non debuit facere hominem nisi bonum, ac per hoc innocentem & rectum. Ideoque etiam animæ rationali tale corpus constituit, quod sibi esset ita obtemperans, ut nulla esset in eo pugna rebellionis, nulla pronitas libidinis, nulla imminutio vigoris, nulla corruptio mortis. Quam sententiam idem repetit in compend. Theolog. lib. 2. cap. 42. tom. 7. oper.* Et postmodum *Ægidius Romanus in tr. de Orig. peccat. cap. 2.* Item *Jesuita Salmeron in comm. super Evang. tom. 6. tr. 35. p. 225.*

CXX. Verum nil non molitur *Adamus Contzen* Moguntinus Professor, ut suum Bellarminum adversus hosce aculeos tueatur, ideoque *pag. 220. lib. de grat. prim. hom.* taliter infit: *Jam olim respondit Augustinus, concupiscentiam non esse peccatum, nisi quia peccato facta est, & peccatum, si vicerit, facit, sic locutio, lingua, manus, peccatum.* R. 1. Petit principium Jesuwita, & id quod in questione est pro novo probandi medio assumit. 2. Confundit concupiscentiam licitam & in genere quamvis, de qua ibi Augustinus, cum prava in specie de qua hîc nobis sermo. 3. Contradicit Apostolo, qui hanc concupiscentiam *Roman. 7. v. 17. & 20. apertè vocat peccatum vers. 18. non bonum vers. 19. malum vers. 21. malum adjacens vers. 15. & 23. malum sicut dicitur, propter quod non perficiatur bonum.* His adjunge loca alia *Gal. 5. v. 24. Col. 3. v. 5. 1. Job. 2. v. 16,* accurratum item Reverendi & Clariss. Dn. D. Baldvini *Comment. super Epist. ad Roman. part. 2. quest. 2. & seqq.*

Contzenij
exceptio
prima pro
Bellarmino.

Concupiscentia prava verè est peccatum.

Quæ

Quæ probè itidem notanda contra *Welsingium*, *Arminium*, *Corvinum*, & alios apud *Festum Hommum in spec. controvers. Belgic. pag 53. & 54.* citatos Remonstrantium sectæ Calvinianos, qui hac in parte Pontificiis & Pelagianis se associant. 4. Contradicit Jesuitæ *Pererio*, cujus *lib. 5. in Genes. de 3. Exc. quæst. 4 pag. 534.* hæc sunt ad locum Apostolicum verba: *Cur à rebellionem carnis cupiens Paulus liberari dicit, se velle liberari à corruptione & morte corporis? nisi quia illa rebellio SIMIL cum corruptione & morte corporis, evenit homini PROPTER PECCATUM.* 5. Contradicit ipsi *Bellarmino*, qui concupiscentiam hanc *Odio non amore dignam* esse pronunciat. Jam verò Deus nihil eorum odit, quæ fecit, nec sancti aliquid odisse debent, præterquam solum peccatum.

*Contzenii
exceptio se-
cunda.*

CXXI. Deinde negat *Contzenius pag. 218.* in tertiâ nostrâ ad effugium *Bellarmini* datâ responsione consequentiam: *Non enim eadem, ait, est naturalis naturæ conditio & brutæ; hæc corruptibilis bono corruptibili paratur, illa æterno, sed externis egens adjuvantiis infirma respectu sui finis, melior tamen brutis.*

R. 1. Etiam si diversitas quædam detur inter conditionem hominis & brutorum, non tamen propterea enervatur vis nostri argumenti. Regula enim illa Philosophi certis limitationibus (quarum nulla nobis hic obstat) intellecta est verissima: *Si id, quod minus inesse videtur, inest, multò magis id inest, quod magis inesse videtur.* 2. Falsum est, quod incorruptibile tantum externis, & non multò magis internis & connatis adjuvantiis indigeat, quia externa facile possunt separari, non autem naturalia & interna. 3. Quomodo rationalis natura melior esse posset brutis, si hæc ab interno, fixo & nativo, illa tantum ab externo, mutabili & peregrino dono suam perfectionem nancisceretur?

*Contzenii
exceptio
tertia.*

CXXII. Instat porrò ibidem Jesuita: *Imò nulli bruto suus deest naturalis defectus, nullam bestiam Deus esse voluit sine pari. Nam tot modis deficiendi potestas, defectus quidam est, ipsa mutabilitas morbus quidam est, & Rom. 8. v. 20: Omnis creatura vanitati subjecta est. Licet ipsi defectus absq; autoris intentione sunt.*

ſint. Reſp. 1. Negamus defectum quendam & vanitatem brutis eſſe naturalem, quippe ad id nequaquam creata ſunt, verum condidit ea Deus in ſtatu perfecto, in omnibus perfectis accidentibus & proprietatibus, in uſum, non in abuſum hominis, etſi poſt hujus lapſum horribilis iſta *μεταμόρφως* per accidens in mundum venerit. 2. Aliud eſt perfectum *ἀπλῶς* & in ſuo genere, aliud *ἐπικρῶς* & in reſpectu ad aliud. Quantumvis ergo bruta in comparatione ad Angelos & hominem non adeo perfecta fuerint, non tamen propterea abſolutè omnis perfectio iis eſt detrahenda, vel defectus aliquis & morbus iis aſcribendus. 3. Dicitur Deus vanitati ſubjeciſſe creaturas non ratione *creationis*, quod Contzenio hinc probandum incumbit, ſed *ordinationis*, quia videlicet vanitatem illam per lapſum inductam ad bonum finem direxit, ut peccati humani crimen ſemper hominibus antè oculos poneret, quo *ſe hi à vanitate ſeparare, veritati connectere & Spiritui S. ejusmodi motus in nobis perficienti obedire ſtuderent*, quemadmodum *Augustinus loquitur lib. 1. de Gen. cont. Manich. c. 13.* 4. Quàm absurdum ſit præter Dei intentionem ex materiæ conditione defectum fluxiſſe, antea ostendimus.

CXXIII. (θ) Si primus homo conditus eſt, ut Deum agnoſcat & agnitum in beatitudine vivendo colat, necesse eſt quod naturales vires habuerit, quibus id præſtaret, niſi forte affirmare non erubescimus, Deum, quod ſingulis creaturis per naturam contulit, nempe ut idoneis viribus ad ſuas operationes polleant, ſoli homini, id eſt, operi longè nobiliſſimo invidiſſe & denegaſſe. Atqui prius verum, ſicuti præter Scripturæ dicta innuit pulcherrima *Lactantii ſententia lib. 7. Inſt. cap. 6: Iccircò mundus factus eſt ut naſcamur; ideò naſcitur ut agnoſcamus Deum; ideò agnoſcimus ut colamus; ideò colimus ut immortalitatem pro laborum mercede conſequamur.* Ergo & poſterius verum erit.

9. Argum.
ab hominis
ad beatitudinem
direm deſtinatione.

CXXIV. Excipit ad hoc argumentum Bellarminus *l. 1: Beatitudo, inquiens, ſinis hominis naturalis eſt, quoad appetitum, non quoad conſecutionem. Neq; eſt aut novum aut hominis natura indignum, ut naturaliter appetat, quod non niſi ſupernaturali auxilio conſequi valeat, ſiquidem animæ hominum*

Prima Bellarmini exceptio ad 9. argum.

L soluta

soluta corporibus naturalem habent ordinem & propensionem ad corpora, quorum forma fuerunt, nec tamen iterum conjungi corporibus sine supernaturali auxilio poterunt. Idem acriter quoque urget Contzen in defens. Bellarm. p. 225.

Bonab. 2.
sent dist. 19
quaest. 1.

Resp. 1. Omnino finem naturae humanae naturalem & genuinum voluit Deus esse Beatitudinem, utpote cum hominem non tam ad hanc quam futuram vitam condiderit, *ut pace aeterna & gaudio perfrueretur caelesti*, astringente etiam Pontificio Doctore Heft. Pinto tom. 3. Oper. de vera human. nat. cognit. cap. 5. pag. 14. Ergo quia finis imponit necessitatem his, quae sunt ad finem, ut recte Scholasticorum loquuntur Magistri, etiam media ad Beatitudinem naturalia Deus simul homini indidit, sin secus, in necessariis ipse defecisset, *ἀλογον!* 2. Putida est illa h. l. distinctio inter finem naturalem quoad appetitum, non quoad consecutionem. Nam appetitus qui ad consequendum impossibile fertur, est frustraneus, sicque Deus temere & frustra eundem homini impressisset, quod non solum in Theologia, verum quoque in sana Philosophia perquam absurdum est. Et enim huius axiomatis (*ὁ θεὸς καὶ ἡ φύσις ἐδὲν μάτην ποιεῖ*) usus adeo frequens Aristoteli, ut superfluum sit citare loca pro testimoniis, ait Scaliger Exerc. 61. sect. 1. 3. Exemplum ab animabus hominum ἀπεσδιόυσαν est. Distinguendum namque inter naturam institutam & destitutam. In ista, quia natura humana non erat vanitati subiecta, sed integra & perfecta in vera sanctitate & iustitia creata, ideo aeterna beatitudo finis ipsi fuit non tantum appetibilis, sed & possibilis; In hac vero quia per peccatum Ada mors introiit in mundum, Rom. 5. v. 12. omnisque creatura jam vanitati subiecta est, Rom. 8. v. 20. ideo fit, quod anima hominis a suo corpore separetur, neque alio quam supernaturali auxilio vicissim cum eo uniri queat.

Secunda
Bellarmini
exceptio.

CXXV. Pergit in allatrando nostro argumento Bellarminus: *Tametsi summa illa beatitudo sit finis hominis naturalis, tamen est finis improportionatus, & praeter cum habet homo alium finem naturalem sibi omnino proportionatum, qui est ratio- nando inquirere veritatem.*

R. 1. Pro dictatore Bellarminum non agnoscimus, & nisi rationes afferat ei non credimus. 2. Iniquus est in Deum & hominem. In istum, quod hominem naturam imperfectum condiderit,

derit,

derit, in hunc, quod ad Imaginem Dei quidem creatus fuerit, nihilominus instar *Vespertilionis* (cujus exemplum manifestò huc accommodare nititur Jesuita) DEUM verè cognoscere veraque beatitudine (quæ juxta Bellarminum *finis hominis improporcionatus* & nimium sublimis) frui non potuerit.

3. Si homini in innocentia statu Beatitudo improporcionatus finis fuit, quî quæso is in corruptionis statu DEI gratiam propriis viribus sibi applicare, ac suis operibus vitam eternam promereri poterit, ut Pontificiorum habet fidei Symbolum? Confer Bellarminum lib. 2. de pœnitent. cap. 12. & libr. 1. de Justific. cap. 21. Item Andr. Vegam. lib. 8. in Concil. Trident. Hoc sanè est seipsum proprio gladio jugulare & frustra garrere, cum etiam ipsum credere, quod est consensum præbere veritati, à Deo detur, ait Petrus Diaconus lib. de Incarnat & Grat. c. 6.

4. Subordinata non sunt sibi invicem opponenda. Veritatis inquisitio finis quidem hominis est, sed nec principalis, nec ultimus, de quo hîc nobis controversia. 5. ἐν περιστάσι placet ad præsentem objectionem Bellarminianam, audire definitivam conclusionem Bonaventuræ Scholasticorum lucernæ libr. 2. sent. dist. 19. art. 1. q. 1. ubi disertè scribit: Adeò verum & certum est hominem FACTUM ESSE ad participandum summam Beatitudinem, ut nullus de eo dubitet, nisi cujus ratio est omninò subversa. Quod emphaticum Cardinalis de Cardinali judicium sincerioribus Pontificiis ruminandum relinquimus.

CXXVI. (1) Quemadmodum se istud habet in Angelis ut Deo jungantur & ei adhæreant, ita quoq; se id habet in homine primo. Nā & Angeli & homo sunt creaturæ rationales ad agnoscendum Deum in rectitudine conditæ, immò eadem est hîc ratio hominum & Angelorum, ait ipse Bell. de gratia primi hominis c. 5. Jam v. in Angelis se habet ut bonum aliquod naturæ. Id quod nervosè probat Aug. libr. 12. de C. D. c. 1: Sicut, inquit, cum vitium oculorum dicitur cœcitas, id ostenditur, quod ad NATURAM oculorum pertinet visus: & cum vitium aurium dicitur surditas, ad earum Naturam pertinere demonstratur auditus; Ita cum vitium creaturæ Angelicæ dicitur, quod non adhaeret Deo, hinc apertissimè declaratur, ejus NATURÆ, ut Deo adhaereat convenire. E. quoq; in homine è adhærere Deo sicq; originalis justitia bonum naturæ fuit.

10. Argum.
à naturali
Angelorum
cum Deo
conjunctione.

exceptioni.
Bellarmi

CXXVII. Contra assumpti probationem ex Augusti-
no cristas hinc erigit Bellarminus inferendo, *Docere quidem
Augustinum Angelicæ naturæ convenire, ut per charitatem adha-
reat Deo, sed non docere id Angelorum naturæ convenire natu-
raliter.*

Ejusdem
dokus.

Resp. I. Ipsa *ἁποψία* testatur clarissima quæq; negare &
depravare Jesuitam, quandoquidem non tantum verba se-
quentia, quæ ab antecedentibus in sua objectionis formatione
temerè discerpit Cardinalis, sed totus contextus attendendus
est, in primis illa Augustini comparatio: *Sicut ad Naturam
oculorum pertinet visus, sic Naturæ Angelicæ convenit adherere
Deo.* Subsumo ego. Visus seu vis videndi naturaliter ad natu-
ram oculorum spectat. Ergo & adherere Deo naturaliter
convenit naturæ Angelicæ, & per consequens etiam humanæ,
cum utraq; in rectitudine à Deo sit creata. 3. Adhuc aliud ibi-
dem addit Augustinus, quod Bellarminus, quia contra se face-
re videt, similiter sicco pede transilit. Est autem istud: *Omne
vitium naturæ nocet, ac per hoc contra naturam est.* Hinc colli-
go: Quicquid est contra naturam, ejus contrarium est secun-
dum Naturam ac naturale. Atqui omne vitium est contra
naturam. Ergo vitii contrarium scilicet Originalis justitiæ
erat homini secundum naturam naturalis. 3. Confunditur ab
Adversario Justitiæ Originalis origo cum ejusdem inhærendi
modo. Nam Dei gratiam à bona Angelorum operatione non
excludimus, sed ex ipsa Dei gratia Angelicam naturam ita
creatam esse asserimus, ut naturalis ejus esset proprietas Deo
adherere, prout Augustinus sua comparatione ab oculis de-
desumptâ evidenter demonstravit.

II. Argum.
à Patrum
consensione.

CXXVIII. (12) Nostræ sententiæ accedit insuper con-
sensus omnium propè Patrum. Ita enim alibi Augustinus in
*Enchir. cap. 11: Quæcunq; animorum vitia sunt, ea privationes
NATURALIUM bonorum sunt.* Hinc argumentamur: Omnes
privationes naturalium bonorum præsupponunt eorundem
habitum. Atqui vitia animorum in nobis, teste Augustino,
sunt privationes naturalium bonorum, videlicet rectitudinis
& justitiæ Originalis. Ergo hæc animorum vitia præsuppo-
nunt habitum naturalium bonorum, & per conseq. Originalis
justi-

justitia juxta Augustinum est naturale bonum. Idem August. lib. 3. de Libero arbitrio cap. 18: Approbare falsa, inquit, pro veris ut erret invitus, & non posse à libidinosus operibus temperare, non est Natura instituti hominis, sed damnati. Et lib. de contin. cap. 7: Langvorem istum culpa meruit, Natura non habuit. Macarius homil. 12. expressius: Adam, ait, transgressus mandatum duob. modis periit, uno quidem, quod perdidit possessionem puram NATURÆ suæ speciosam & secundum Imaginem ac Similitudinem Dei conditam: altero verò, quod perdidit ipsam Imaginem, in qua reposita ei erat juxta promissionem tota hæreditas cælestis. Petrus Diaconus lib. de Incarnat. & Grat. Christi cap. 6. inter monum. Orth. Latin. Patr. p. 1244: Adam totus, secundum corpus & secundum animam, in deterius commutatus, amissâ libertate propriâ sub peccati servitio mancipatur. Beda lib. 4. in Lucam cap. 12: Natura humani generis ad auctoris sui similitudinem creata est. Anselmus in 3. cap. ad Roman: Humana Natura sic est, ex primitivo lapsu corrupta, ut sine mendacio peccatorum non existat in hoc seculo. Leo sermon. 1. de jejunio & serm. 13. de pass. Dom. itemq; Cælestinus I. Epist. prima ad Gallie Episcopos (quæ extat tom. 1. Concilior. pag. 593.) innocentiam & dignitatem primi hominis Naturalem appellant, quod pronunciatum repetitur in Breviario Romano Dom. IV. Advent. lect. 4. Bernhardus sermon. 1. in Fest. annunciat. Mariæ: Ego, inquit, divinam arbitror esse Imaginem, quæ non assuta sed insita, atq; ipsi impressa Naturæ, scindiq; dividiq; non potest. Hugo part. 6. de Sacram. cap. 2: Factus est homo ad similitudinem Dei secundum innocentiam & justitiam, quæ in mente naturaliter sunt, &c.

CXXIX. Verùm enim verò invenit etiam hoc loco Bellarminus, quod ad nonnulla ex Patribus citata testimonia regerat. In specie igitur ad Augustini ex cap. 11. Enchir. dicit:

1. VIDETUR Augustinus eo loco per naturalia bona non formas, sed subjecta intelligere. 2. Loquitur Augustinus de vitiis, quæ sunt habitus quidam per iteratos malos actus acquisiti, non de concupiscentia, ignorantia, infirmitate, malitia, cum quibus nascimur. 3. Vitia omnia privationes sunt naturalium bonorum, id est, naturalis rectitudinis, non qualis in primo homine fuit, sed qualis esse potuit, si is in puris naturalibus conditus fuisset.

Bellarmini
 exceptiones
 ad quædam
 Patrum dis
 cta.

De dicto
 Augustini
 ex Enchir.

4. SI COGEREMUR (adverte lector veritatis evidentiam) per naturalia bona apud Augustinum intelligere justitiam Originalem divinitus datam & super additam naturæ, promptum esset respondere, donum illud naturale bonum vocari, quia naturam non destruat, sed perficiat.

Bell. bellum
intestinum.

Resp. 1. Ista in coacervandis responsionibus fluctuatio palpabile indicium est malæ causæ. Nam ut ille ait apud Epict. l. 2. diß. c. 5: Sicut in corpore agro humor malus modò in hanc, modò in illam fertur partem; sic animus imbecillis & errore imbutus nunquam consistit, quove inclinet semper incertus. 2. Tò Videtur refutari potest per Non videtur. 3. Prima & secunda responsio evertunt tertiam. Si enim Augustinus per naturalia bona intelligit subjecta, hæc q; statim cum homine extiterunt, utiq; etiam bona naturalia homini indidit, non in statu quo esse potuit, sed quo fuit. Et si per vitia Augustinus intelligit habitus qui malis actibus acquiruntur, (loquitur verò Augustinus universaliter: ANIMORUM QUÆCUNQUE SUNT VITIA) qui rursus de natura in puris naturalibus talia pronuciari queunt, cum natura sic considerata, dicitante Bellarm. sit sine justitia & sine peccato? Si que sic homo nec bonus nec malus fuit, qui bonum vitii contrarium habere potuit? 4. Augustino ne quidem per somnium in mentem venit, ut de homine illo phantastico in puris naturalibus ageret, sed diametraliter opponit bona & mala seu animorum vitia, atque hæc asserit privationes naturalium bonorum, quæ naturæ primæ verè inerant, & nunc inesse debebant, sicut id verborum ἀγαθία & textus οὐκ ἔστιν clarè indicant. 2. Promptè quidem Jesuita coactus respondet, sed nil promptè probat. Nos sanè libenter amplectimur, Originalem justitiam donum dici naturale perfectivè, quod naturam perficiat, interim non excluduntur reliqui significandi modi, quo minus etiam Naturale bonum dicatur subjectivè & transitive, quemadmodum nostra argumenta evincunt.

De dicto
August. ex
lib. 3. de li-
bero arbit.

CXXX. Ad alterum Augustini testimonium ex lib. 3. de Libero arbitrio cap. 18. infert Bellarminus: Loqui Augustinum de natura, qualis fuit in primo homine, non qualis esse potuit.

Resp.

Resp. 1. Etiam nos de homine agimus, quatenus fuit re-
verà à Deo creatus, non de larva hominis, & quatenus ex men-
te & phantasia Pontificiorum creari potuisset. Cum itaque,
eo respectu Augustinus affirmet *pœnam hominis damnati, non
de Natura instituti esse, ut quis erret ac falsa pro veris approbet,*
vi contrariorum sequitur, non errare, neq; approbare falsa,
id est, Originalem justitiam & sapientiam habere, esse homini
naturale. 2. Si natura hominis ita condita fuisset, ut non
posset rejectis falsis vera approbare, seq; à libidinosis operibus
temperare, certè Deus naturæ Conditor, peccati autor erit sta-
tuendus. Quod impium & blasphemum.

CXXXI. Ad dictum Leonis Papæ judicis, secundum Bel- *De dicto*
larminum, controversiarum infallibilis excipit Cardinalis, *Leonis Pæ*
Innocentiam cum vocare naturalem, quia ab initio creationis cum *pæ.*
ipsa natura tributa, & per modum naturæ in posteros propagan-
da fuerat. Quemadmodum nunc peccatum Originis natura-
le dici potest.

Resp. 1. Fingit & pingit sibi Adversarius varias exceptio-
nes, sed nullas probat. 2. Neq; tamen his ipsis causam suam
meliolem reddit, sed potius pluribus laqueis & contradic-
tionibus se implicat. Nam *cap. 5.* sibi contrarius Durandi verba *Contradi-*
cit & approbat, inquit: *Justitia Originalis NON FUISSET* *ctio Bellar-*
transfusa à Parente in prolem, sed fuisset proli à Deo infusa, sicut *mini.*
Parentibus fuit à Deo gratis collata. 3. Si innocentia per mo-
dum naturæ in posteros propaganda fuisset, sicut hodiè pro-
pagatur peccatum Originis, consequens est, Protoplastis in
natura integra eam naturalem fuisse, non secus atq; nunc in
natura corrupta Originis peccatum naturale dicitur. 4. Quin-
imò ut Originis peccatum Naturale appellatur, non solum
quia ab initio homini competit, & per traducem in posteros
propagatur, verùm imprimis quia totam naturã in primo ho-
mine adeò infecit, ut hominum post lapsum natorũ naturalis
indoles evaserit; Ita Originalis justitia potissimùm Naturalis
nuncupatur ratione inhærentiæ, quod penitissimè naturæ hu-
manæ infixæ fuerit, aliàs enim sequeretur, quod directè iterum
contra Bellarmin. est, nulla in Adamo innocente fuisse dona
super-

supernaturalia, v. g. inhabitationem Spiritus sancti, quæ tamen à creationis initio sic Adamo competebat, ut omnes quoq; ejus posterii templa Spiritus sancti extitissent.

æ2. Argum.
à Pontificiis
ciorum pro,
pria con-
fessione.

CXXXII. (19) Postremo ex ipsis Pontificiis atq; Scholasticis haud pauci, etiamsi hinc inde mussitent mansisse homini & Dæmoni naturam post perpetratum peccatum integram, & duntaxat externam gratiam esse ablatam, lapsique hominis statum ab Adami in puris naturalibus, ut vocant, statu non aliter differre, quàm spoliatus differt à nudo, interim veluti dilucida sui furoris nacti intervalla sæpè cum Augustino & verè Orthodoxis exclamant, *Naturalia in homine esse corrupta*, quemadmodum videre est apud Scholasticorum *Magistrum lib. 2. sent. dist. 25. lit. H. Bonaventuram in 2. sent. dist. 29. art. 2. Henricum Gandavens. Quodlib. 6. quest. 11.* Adeò magnam vim habet veritas, ut etiam eos, qui ipsi acerrimè reluctantur, testimonium sibi aliquando dari compellat. Sic *Conciliabulum Tridentinum decret. 1. sess. 5: Si quis non confiteatur totum Adamum, per illam prevaricationis offensam, secundum corpus & animam in deterius commutatum fuisse, anathema sit.* Hoc igitur si verum, quomodo Originalis justitia externum & supernaturale donum esse potuit, cum hujus ablatio naturam tam turpiter depravare, & in deterius commutare nequeat? Sic *Alfonsus Salmeron ex primis decem Jesuitis, tom. 1. comm. in Evang. hist. can. 45. pag. 216: Ubi hominis culpa peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, homo incidens in latrones, quod ad Naturæ bona attinet, vulneratus fuit.* Sic *Jesuita Pererius lib. 5. in Genes. disp. 3. quest. 1. dist. 110: Si quis ex nobis querat, utrum justitia Originalis fuerit donum supernaturale, respondebimus simpliciter & absolute donum fuisse supernaturale.* Sed confestim *ἡμιτελοῦσιν καὶ ἄρτι* sui oblitus & quasi cæstro percitus subjicit: *Potest tamen aliqua ratione appellari Naturale donum, quia propriè ac per se non perficiebat hominem in ordine ad finem supernaturalem, neque ad actus supernaturales, sed supplebat defectus Naturæ & Naturalem duntaxat homini integritatem, rectitudinem & perfectionem præstabat.* Idem *lib. 4. in Gen. in Moral. pag. 388: Obsignavit Deus hominem sigillo suæ Imaginis tam altè ac tenaciter impressæ,*

ut salva hominis Naturâ signaculum illud auferri nullo modo posset. Et lib. 5. disp. de scientia Adami quest. 1. dist. 19: Quemadmodum Adam creatus est perfectò corpore, ita credendum est, factum esse eum animo menteq; perfectum, sed Naturalis perfectio mentis scientia est, hanc igitur habuit Adam ab initio. Hisce proinde Papæ satellitibus Bellarminus respondeat, nobis satis est monstrasse veritatem ab ipsis Adversariis proditam esse.

CXXXIII. Unum hîc regerit Bellarminus, & Concil. Tridentini decretum cum sua sententia conciliare conatur: *Nemo nostrum, inquit, negat propter peccatum Originis non solum iustitia Originali & gratia nos esse miserè spoliatos, sed etiam incurrisse in Diaboli potestatem, & totum hominem secundum animam & corpus in deterius esse mutatum. Neque illud dicimus, hominem in puris naturalibus conditum, futurum fuisse in Diaboli potestate, sed futurum fuisse quales nos sumus quoad mortalitatem corporis, rebellionem membrorum, ignorantiam, difficultatem & similia.*

*Exceptio
Bellarmini
ad decretum
Tridentis
num.*

Resp. Hæc conciliatio hypothesibus Bellarminianis haudquaquam consonat. Nam si Originis peccatum nihil aliud est, quàm doni supernaturalis integrâ persistente hominis naturâ privatio, utique nullo modo affirmari quit, hominem propter peccatû demum in Diaboli potestatem incurrisse. Et si mortalitas corporis, rebellio membrorum &c. saltem supernaturali dono amoto ex ipsis Naturæ principiis orta, iterum verè affirmari nequit, quod per peccatum Originis totus homo secundum animam & corpus in deterius sit mutatus.

EXAMEN ARGUMENTORUM PAPISTICORUM EX MALE DETORTIS Scripturæ dictis.

CXXXIV. Explicatâ verâ sententiâ unâ cum *καὶ ἐπειὴ* Adversariorum ad rationes nostras, videamus nunc porrò argumenta Bellarmini, quibus suam propositionem, *Rectitudinem* videlicet. *Adami donum supernaturale fuisse, contra Lutheranos, ut ipse c. 5. loquitur, asserat & confirmet.* Ut enim in aliis articulis magis veritas elucet impugnata, juxta aphorismum,

M

Augu-

Augustini sermon. 99. de temp. ita hinc etiam manifestior fiet
διὰ τὴν ἀντίθεσιν. Id verò facere Jesuwita satagit *cap. 6. libr. de
grat. prim. hom.* quatuor Scripturæ dictis, novem Patrum &
Scholasticorum testimoniis, & quinque rationibus.

1. *Argum.*

Bellarmini *Genes. 3. v. 19: Pulvis es, & in pulverem reverteris.* Quorum
verborum hunc sensum esse ait Bellarminus: *Quanquam te
De dicto* *valde gloriosum meâ benignitate effecerim, ita ut posses neq; mor-*
Gen. 3. v. 19 *tem, neq; mala ulla formidare, tamen ex natura tua pulvis eras,*
mortalis, fragilis, doloribus, laboribusq; obnoxius, & quia dono
illo meo superaddito culpâ tuâ spoliatus es, & in statum tuum
naturalem recidisti, ideo nunc etiam pulvis es, & in pulverem re-
verteris.

Resp. 1. Imbellis hic miles est, quem Cardinalis in pri-
ma acie collocat. Nam si pulvis ille, ex quo homo conditus, no-
stram & formam, & conspectum, & cultum à Deo consecutus
fuit, utiq; aliud factus est, atq; sic non potuit cum eo de nomine
sociari, à cujus conditione desciverat, quemadmodum rectè dis-
putat *Tertullianus libr. adversus Hermogenem & Materialios*
hereticos. 2. Confundit Bellarminus in paraphrastica dicti
Scripturæ explicatione, conditionem rationalis animæ, quæ
justitiæ Originalis sedes fuit, cum prima corporis humani
origine. Homo quidem per tropum pulvis seu terra appel-
lari poterat, sicuti *Sapient. 7. γηυσιν* nuncupatur, sed id tan-
tùm ratione corporis, quod desumptum erat ex pulvere vel so-
lo, ut *Toletus in cap. 9. Johannis*, vel ex eodem cum aqua per-
mixto, ut *Barradius tom. 3. comment. in Evangel. lib. 2. cap. 4.*
contendunt; alioquin anima quoq; ex pulvere seu terra fuisset
fabricata mortalis atq; corruptibilis, quod valde absurdum.
Vide *Clementem Alexandr. in Orat. ad Gentes, & Gen-*
tianum Hervetum in comment. 3. Committit elenchum *πῦρ*
τὸ πῦρ ἢ ἀπλῶς λεγόμενον, quando quidem qui non simpliciter,
nec secundum omnes partes naturâ suâ est pulvis, illi rectitudo
naturalis esse quit. Jam verò Adam non simpliciter, nec
quoad omnes partes naturâ suâ pulvis erat. Ergò 4. Ad-
huc nulla est in argumento consequentia. Etenim licet
corpus Adami ex terra formatum & potentiâ remotâ mortale
fuerat,

fuerat, tamen quia animam immortalem & ad Imaginem Dei in perfecta sanctitate conditam sibi penitissimè & arctissimè unitam habuit, ideò & corpus ipsum factum est immortale. 5. Reversionem in pulverem, id est, mortem & corruptionem post lapsum Adamo denunciat Deus, non quasi in *statum suum naturalem reciderit*, ut Bellarminus fingit, quippe natura primi hominis iusta, sancta & exēpta erat à mortis periculo; sed quia à statu suo naturali in alium contra naturam peccando, vel, ut *Ennodius in bened. cerei loquitur, voluntario errore* desciverat, iccirco Deus hanc erroris & peccati pœnam, quam *Genes. 2. vers. 27.* minatus fuerat, Protoplasto infligit, ut ejus corpus ex terræ pulvere productum, vitæ communicatæ usu vicissim privatam ad suam originem detruderetur, & in pulverem per mortem redigeretur, *Gen. 3. v. 17. Rom. 6. vers. 23.* Videatur *August. lib. 13. de C. D. c. 15.* Et Doctissimus August. interpres *Ludovicus Vives in d. l.*

CXXXVI. Unum hîc objectat *Adamus Contzen in de-Instantia fens. Bellarm. pag. 180:* [Reliqua enim ex Parei & Calvinii placitis deprompta ad hypothesium autores nos remittimus.] *Contzenii.* Qui naturâ pulvis est, inquit, etiam secundum unam essentiae partem, illi restitudo Originalis non est naturalis. Namque naturâ secundum eam partem fragilis, mortalis, doloribus, laboribus, omnibus ejus partis affectibus obnoxius est. Donum ergo quo contra illa mala munitur, non est illi parti naturale, sed supernaturale. Atqui talis fuit primus homo. Ergò.

Resp. Amabo lector in re tam seria hęcine strophæ Responsio. erit satis? 1. enim invertimus argumentum: Quicquid tantum secundum unam & quidem ignobiliorem essentiae partem alicui ut supernaturale convenit, illud toti essentiae non est ceu supernaturale ascribendum. At Originalis justitia &c. 2. Disting. inter corpus hominis consideratum ante, & post factam animæ inspirationem atque essentialem unionem. Priori respectu justitiam Originalem ei non fuisse naturalem concedimus, posteriori modo negamus. Prout namque anima corpori naturalis erat: ita quoq; naturales animæ dotes corpori communicabantur. 3. Carentia aliqua est Carentia vel duplex.

vel simplex, vel cum dispositione prava. Quamvis in Adami corpore ante animæ inspirationē ista naturalis qualitas abfuerit, non tamen hæc carentia erat pravæ dispositionis, quæ vitiosis affectibus scateret, sed simplex, includens simul proximam potentiam ad nobilissimas quasque qualitates recipiendas; alioqui Deus instar Telephi fuisset, qui primum hominis naturam fauciasset, postea demum sanasset. 4. Denique quoniam facies Mosis virtute præsentiae divinæ mirifico splendore imbuta fuit, adeo ut Israëlita vix eum intueri potuerint, similiter quoniam, ut quidam docti viri arbitrantur, tabulae lapideæ, in quibus Deus Decalogi præcepta digito suo descripsit, pellucidæ factæ sunt & splendidæ, quis sanæ mentis amplius dubitaverit, corpus quoque Adami, quod ipse *Jehova familiari suâ manu efformavit* juxta *Tertull. styllum lib. 2. adv. Marcion.* præsentiae divinæ splendorem, nitidam munditiem, & incorruptibilitatis nativos radios ad primum contactum accepisse?

2. Argum.
Bellarm.
De dicto
Ps. 8. v. 5. &
48. v. 13.

CXXXVII. Secundum argumentum ducit Bellarminus ex *Psal. 8. v. 5*: *Quid est homo &c.* Item ex *Psal. 48. v. 13*: *Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus, & similis factus est illis.* Unde ita infert: *His duobus modis indicatur fuisse primum hominem donis supernaturalibus ornatum. Primum quoniam miratur Prophetæ hominem naturâ suâ corporatum, mortalem, animalium ceterorum affectibus obnoxium, ad eam gloriam evectum, ut parum omnino ab Angelis abesset. Deinde accedit, quod dona alia primo homini initio collata vocat honorem & gloriam, honor autem & gloria sine dubio aliquid extrinsecum & superadditum designant.*

Συμπληρωμα
inter Antesignanos
hæresium.

R. Respondet ad istud *Pareus in castigat. Bellarmin. pag. 70.* *Mirari Prophetam in Psalmo octavo, non quod Deus hominem in prima sua natura mortalem Angelis æquaverit, sed quod hominem olim quidem naturâ suâ Angelis proximum, nunc verò suâ culpâ miserum, humi repentem, mortalem, suâ bonitate & amore paterno dignetur.* Eadem est sententia *Petri Martyris class. 2. Loc. comm. cap. 2.* quæ tamen minimè nobis placet, quandoquidem, ut aliàs Photinianismum sapit, (quemadmodum inter cætera constat ex *Socini respons. advers. Puccium cap.*

cap. 2. pag. 84. & 87.) in toto Psalmo ne verbulo quidem attingitur lapsus primi hominis. Deinde dominium in creaturas tale ibi describitur, quod post lapsum nulli hominum ex virili semine pronatorum convenit. Ut taceam hominem in hoc statu non parum, sed longis parasangis à bonis Angelis distare. Quid multis? Psalmus octavus propriè & in literali sensu de Salvatore nostro agit, juxta infallibilem Spiritus Sancti explanationem, 1. Cor. 15. v. 27. Ephes. 1. v. 22. Hebr. 2. vers. 6, 7, 8, 9. Dicimus igitur utriusque & Bellarmini & Parei glossam sacrae Scripturae oraculis è diametro esse oppositam. Quaecunque enim S.S. unicè de Christo interpretatur, ille ad hominem merum *innocentem*, hic ad eundem *suà culpâ miserum*, *bumi repentem* & *mortalem* transferunt; & quæ de summo exinanitionis Christi gradu intelligenda esse docet, ambo malitiosè ad summum *gloriae* & *dignitatis humane* gradum detorquent. 2. Si *en* *περ* *εως* concederemus Bellarmino, Psalmum istum ad genus humanum in integritatis statu trahendum esse, nullam tamen argumento inesset consequentia: *Homo primus fuit ornatus donis supernaturalibus. Ergò justitia Originalis fuit donum supernaturale*. Falsum enim est, quod dicit cap. 6. §. 1: *omnibus testimoniis suam sententiam confirmari, quæ ostendunt aliquod donum supernaturale primo homini fuisse collatum*. Si quidem & nos contra Pareum, præter concreatam naturæ perfectionem, in Adamo dona supernaturalia statuimus, non tamen ea ipsam Originalem justitiam fuisse probavimus. 3. Vocabula *Honoris* & *Gloria* sunt ambigua, nec semper aliquid externum innuunt, hinc sæpiùs de Deo in Scripturis prædicantur. At Dei gloria & honor est ipsa interna Dei majestas. Nil ergò obstat, quo minus etiam hoc loco (præsuppono autem ex mente Adversariorum de nudo homine hîc agi) de interna seu nativa animi integritate accipi queant. 4. Distinguunt alii inter *Gloriam*, quam internam, & *Honorem*, quem externam dignitatem denotare volunt. Quo pacto iterum rectè diceretur, Deum coronasse primum hominem intus *Gloria*, nempè vera sanctitate, justitiâ, sapientiâ, foris verò honore, scilicet dominio super creaturas, sicque nostra assertio ex Psalmo octavo non everteretur, sed magis confirmare-

Psalmus 8.
unicè agit
de Christo.

Honor &
Gloria sunt
voces ambiguae.

Psalms 48.
non agit de
Adamo in
tegro.

tur. 4. Dictum *Psalms 48.* perperam ex vulgata versione citat Cardinalis, quia juxta fontes ita reddendum est: *Homo in honore non pernoctabit,* (sive diu permanebit, in Hebræo enim est לָּיַל tertia persona sing. fut. Hiphil à Radice לָּיַל , quæ convenit cum dictione לָּיַל , sicut & literæ ל & י sunt ejusdem instrumenti & inter se commutabiles, proinde significatio ejus est *pernoctavit, permanebit, commoratus fuit, & metaphoricè quievit.*) *assimilatur jumentis quæ intereunt.* 5. Agit itaque ibi Psalter, quemadmodum ex integro quoq; contextu patet non de statu Adami ante lapsum, sed hominis cœcitate & miseria post lapsum, ubi plurimi anxie laborant de divitiis & nominis celebritate in magnificis hîc illic extructis operibus acquirendâ, per quæ tamen ne unam quidem noctem consistere queunt, verum instar jumentorum citius extinguuntur. Conjunge locum *Eccles. 3. vers. 19.* 6. Potest & 2. & 3. nostra modò data responsio contra Adversarium hîc accommodari.

3. *Argum.*
Bellarmini.

De dicto Si,
racid. 17. 6.
1. & 3.

CXXXVIII. Tertium dictum affert ex *Sirac. cap. 17. vers. 1. & 3:* *Deus hominem creavit de terra, & secundum se vestivit illum virtute.* Quo loco, inquit Bellarminus, creatio refertur ad naturam, indumentum virtutis ad superaddita dona. De indumento verò rectè dici potest esse quid extrinsecum & superadditum.

Vestimentū
non semper
notat quid
extrinsecū
& superna
turale.

Resp. Neque hoc argumentum firmæ armaturæ est. Nam 1. liber Apocryphus ad novum religionis dogma probandum haudquicquam confert. 2. Tota hominis creatio non in uno, ut Jesuwita fingit, sed in utroq; versiculo describitur. In priore scilicet natura corporis de terra, in posteriore natura animæ cum suis naturalibus dotibus ex nihilo, nisi asserere velimus & animam humanam ex terra esse formatam, quod ἀθεόλογον. 3. *A posse ad esse non valet consequentia.* Quapropter vitiosè colligitur: *De indumento seu vestimento rectè dici potest, quod sit aliquid extrinsecum & superadditum.* Ergò & hîc. Constat enim vestiendi vocabulum haud rarò metaphoricè sumi. Sic Deus dicitur *indutus Gloria & decore, & amictus lumine sicut vestimento, Psalm. 104. vers. 1. & 2.* Idem Deus

Deus dicitur vestire hominem carne & pelle, Job. 10. vers. 11. gramina agri pulchris coloribus, Matt. 6. vers. 30. Luc. 10. v. 30. in quorum locorum nullo extrinsecum vel superadditum quid significatur. 4. Quinimò vestitionem illam in textu Siracidis de interno Naturæ, non externo superaddito dono intelligendam esse, perspicuum est ex verbis, quæ immediatè ἐξ ἑαυτῶν ἐνεκεν subnectuntur: *Et ad Imaginem suam fecit eos.* Quemadmodum igitur DEI Imago se habebat, non tanquam aliquid externum homini superadditum, sed tanquam concreatum & intrinseca humanæ naturæ perfectio; itaque illa vestitio accipienda est, & quidem eò certius, quia emphaticè dicitur: καὶ ἑαυτὸς ἐνέδυσεν αὐτὸς ἰσχύϊν, *induit eos virtute JUXTA SE IPSOS*, i.e. virtute hominum propriâ & naturæ ipsorum convenientissimâ, non, ut vulgata Latina (quam Bellarminus cum Tridentino Conciliabulo hîc authenticam facit) legit, *secundum SE*, id est, secundum Deum.

CXXXIX. Quartus Scripturæ locus, quem Adversarius ad probandam suam opinionem adducit, est parabola ex Luc. 10. de homine spoliato & sauciato, Ubi, ait Bellarminus, non solum intelligimus ex nomine vestium, quæ extrinsecum, quid significant, colligi posse donis supernaturalibus privatam fuisse primum hominem, sed etiam animadvertimus, plagas Naturæ humanæ ex despoliatione consecutas esse. Neq; enim sine causa Dominus in parabola illa prius dixit hominem spoliatum, posterius autem vulneratum fuisse.

Resp. 1. Theologia parabolica non est argumentativa, Non agit de scribit Angelicus Papicolarum Doctor Thomas, & astruente ipso Bellarmino libro 3. de Verbo Dei cap. 3. ex SOLO sensu literali peti debent argumenta efficacia. 2. Parabolæ extramentem & scopum dicentis non sunt extendendæ, proindè salvâ Patrum autoritate, quibus nimis familiare fuit allegorias qualescunque venari, indubitanter asserimus, Salvatoris nostri scopum in ista parabola non fuisse, per viatorem spoliatum & vulneratum, Adami lapsum & humani generis reparationem explicare, sed solummodò doctrinam de

4. Argum.
Bellarm.
De parabola
Luc, 10.

Non agit de
lapsu Adami.

de

de quovis proximo nostrâ operâ indigente & charitatis officiis ob oculos ponere. Id quod & Legisperiti quæstio, *vers. 29.* & Christi responsio *vers. 31, 34, 35.* & gravis tandem ejusdem *παροῦσις*, adhortatio seu conclusio *vers. 37.* evincit. Consule *Harmoniam Evangel. Polycarpi Lyseri libr. 4. part. 2. cap. 105. Meelfubrer. in Vindic. Evangel. dec. 5. disp. 4. thes. 70. & disp. 8. thes. 135. 3.* Quantumvis largiamur parabolam ad lapsum primi hominis, (quo in Diabolo latrones incidit, à quibus quoad gratiosam Dei inhabitationem & animi tranquillitatem spoliatus, verâ sanctitate & justitiâ exutus, atq; in omnibus animæ & corporis viribus sauciatus fuit) accommodari posse, inde tamen nullâ evidenti sequelâ colligitur, Originalem justitiam non fuisse primo homini naturalem, aliàs pari ratione liceret inferre: Homo cæcus est spoliatus facultate videndi. Ergò facultas videndi ipsi non est naturalis. Ubi argumenti futilitatem quivis deprehendit. 4. Argumentum ex vocabulo Vestimenti malè vestitum paulò antè denudavimus. Quib. adde memorabilem Bellarmini contradictionem, ex *libr. 2. de Justific. c. 12.* ubi bis scribit, *Similitudinem INDUMENTI seu vestimenti APTISSIMÈ convenire justitiæ INHERENTI.* Quâ fronte igitur eam hîc tantùm de extrinseco dono accipiendam esse Jesuita garrit. 5. Spoliatio etiam in Naturalibus fieri potest, quod exemplo cæci oculorum lumine spoliati apertè patet. Sic qui in *μαγιά* aut *φελίτι* incidit, rationis usu spoliatus dicitur, etsi is quoq; homini sit naturalis. 6. Si omninò prædictam parabolam velimus ad hominem lapsum, qui relictus fuerit semivivus trahere, fidei analogia evincit intra cancellos vitæ naturalis, non spiritualis, quâ homo planè emortuus fuit, comparisonem esse coarctandam, Vid. *Joban. 5. v. 25. Ephes. 2. vers. 5.* 7. Immò hac ipsâ parabola Bellarminus propria vineta cædit, & quæ ex Pelagii sentina hausit dogmata scil. 1. *Corruptionem humanæ naturæ in sola amissione supernaturalis vestis consistere.* 2. *nullam pravam qualitatem ex ista amissione in homine ortam esse.* 3. *Omnia Naturalia in homine integra mansisse,* prorsus evertit. Quandoquidem viator iste non solùm veste foris spoliatus externorum bonorum jacturam fecit, sed insuper naturæ intrinsecâ læsione ad mortem usque

Contradi-
ctio Bellar-
mini,

Pontificior.
ἀνεροῦματα
Bellarmino
adversa.

usque vulneratus fuit, non secus atque alibi Scriptura de vulneribus humano generi per lapsum inflictis agens, talia ea indigitat, quæ hominem non tantum feminecem reliquerunt, sed penitus enecarunt. Huc spectat *B. Cyrilli* *σφραγίδος τῶν πατέρων* (si *Anastasio* credimus in *Hodeg. cap. 7.*) testimonium: RA-
 PUIT hominis NATURAM Adam, statim quippe maledictioni obnoxiam reddidit, *θανάτω καὶ φθορᾷ* morti & corruptioni subjecit, *comment. in Hos. c. 6.* Et *Fulgentius lib. de Incarnat. & Grat. c. 13:* Adam peccans, inquit, in eo, quod animæ sanitatem delinquendo perdidit, etiam illa cogitandi, quæ ad Deum pertinent, facultatem PROTINUS AMISIT. O ergo deploratam Jesuitarum causam, quæ talibus utitur præfidiis?

EXAMEN DICTORUM, QUÆ EX
 PATRIBUS PRO SUA SENTENTIA
 affert Bellarminus.

CXL. Hactenus evictum fuit, Bellarminum nihil solidi in universo Codice Biblico invenire potuisse, quo suam sententiam probaret. Nunc igitur porro ad alteram argumentorum classem, quam ex Patrum dictis instruit, descendemus, eandem examinaturi, sed paucis, quippe cum ab autoritate humanâ argumenta petantur infirma, quæ per se nihil concludunt, præsertim in articulis fidei, ubi

Unica Scriptura est recti certissima amussis,

Cui quod non penitus congruit, omne malum est.

Et primò quidem in aciem producit *Dionysium Areopagitam*, qui *lib. de divinis nominibus cap. 4. part. 4.* de Dæmonibus loquens dicat: *Nec Angelica munera his tributa aliquando permu-
 tata, sed integra esse penitusq; conspicua.*

*De dicto
 Areopagita
 ex lib. de
 diō. nomio
 nib.*

Resp. 1. Autor lib. de divin. nominib. non est ille, quem Paulus in religione Christiana instituit *Actor. 17. vers. 34;* sed alius quidam Pseudo Dionysius & personatus Areopagita, quod tredecim rationibus demonstrat *Andreas Rivetus in Critico sacro libr. 1. cap. 9.* Neq; satis est Christi discipulis ad auctoritatem isti libro conciliandam, quod is à Papa Gregorio, Martino, Nicolao & c. probetur, quemadmodum sibi imaginatur Bellar-

N

minus

minus in lib. de script. Eccles. pag. 65. 2. Falsum & impium est
asserere naturalia post lapsum in Dæmonibus mansisse integra,
sive hæc (ut præter Bellarminum Ludovicus Carbo lib. de sui co-
gnit. cap. 36. & Sixtus Senensis libr. 5. Bibliothec. sanct. annot.
49. ebuccinant) sit Dionysii, sive potius communis Scholasti-
corum sententia. Semper namq; distinguendum est inter
ipsam essentiam Angelicam, quæ etiam post lapsum in Diabo-
lis integra mansit, & inter concreatam virium & facultatum
perfectionem per lapsum spontaneum deperditam, quæ omni-
nò iis Naturalis fuit, quia conditi erant, ut tanquam intelligen-
tes spiritus naturæ instinctu ad laudes & ministerium Dei fer-
rentur, cum hodiè contrarius iis insit naturæ impetus ad offer-
dendum & blasphemandum Deum, Job. 8. v. 44. 3. Edisserat
Cardinalis, cur adeò vehementer pugnet pro integritate natu-
ralium in homine & Dæmonibus, cum illa non integra re-
mansisse statuatur in serpente, qui tamen dicente ipso, nec pec-
cavit, nec peccatum persuasit, sed suadentis Satana tantum instru-
mentum fuit. Cui enim ante Naturale erat incedere erecta figurâ
& vesci pro cibo herbis, eidem serpenti Naturalibus istis amissis
pænæ loco impositum fuit super pectus progredi, & terram perpe-
tuò comedere, ut sonant verba Bellarmini lib. 3. de amiss. Grat.

Contzen in cap. 11. Quamvis Jesuita Pererius à Nobili illo Romana Ecclesiæ
præfat. def. membro etiam hîc dissentiat lib. 6. in Genes. quest. 4. pag. 208.
Bellarmin.

Bellarmini
ἀντιλογία
4. Marsilii Ficini commentatio in Dionysii erroneam senten-
tiam ejusdem est notæ cum ipso textu, quam dum Bellarmi-
nus approbat, sibi ipsi iterum spiritu κατανόησις pulsus contra-
rius existit, siquidem paulò antè docuit Naturam humanâ per
Adæ peccatum vulneratam & corruptam esse, quod Marsil. negat.

Ejusdem
elabendi
studium.

CXLI. At conciliationem quærit hujus ἀντιλογίας Je-
suita in quadam distinctione: Eadem nostra, inquit, &
Dæmonum natura, si referatur ad eum statum, in quo esse po-
tuisset, si in puris naturalibus creata fuisset, integra dici debet. Si
verò statum respiciamus, ad quem benignitate conditoris fuerat
ejecta, vulnerata & corrupta dicenda est.

Resp. Quæstio planè non est de puro puto figmento
seu commentitio isto statu hominis in sola ἀκακία & puris na-
turalibus, qui nullo tempore fuit, est, aut erit, immò divinam
boni-

bonitatem & gratiam labefactat, ut superius *cap. 2.* ostensum; sed controvertitur unicè quæ sit integritas, & quis status, in quo homo reverâ à Deo creatus est, & quomodo is post lapsum comparatus sit. Iccircò putida est illa distinctio & Pelagiana glossa.

CXLII. Proximum locum à personato Dionysio assignat Bellarminus *Basilio*, qui in *lib. de S. S. c. 16.* dicat, *Sanctificationem non esse absq; Spiritu, neq; naturâ sanctas esse cælorum virtutes, sed sanctificationis mensuram à Spiritu sancto habere.* *De dicto Basilii ex lib. de S.S.*

Resp. 1. Iterum suum dogma ex lib. dubio & non satis probato roborat Robertus. Nam certum est stylum in lib *Basilio de Spir. S.* sibi non constare. Unde *Erasmus in Epist. ad Johannem Episcopum Culmensem*: *Sunt, inquit, in his quedam erudita, sed à caractere Basilii discrepantia, quedam rursus ejusmodi, ut indole referant Parentem suum, videlicet eum, qui doctissimis Athanasii libellis de Sp. S. suas loquaces & elumbes at-textuit nenas.* 2. Loquitur ibi *Basilius* non de homine, de quo nobis jam est sermo, sed Angelis, quorum perfectionem etsi vel maximè Naturalem esse negaret, tamen non magis id nos ad assentiendum obligaret, quàm quod Angelos in loco, eorundemq; substantiam aëream aut igneam esse ibidem affirmat. 3. Naturâ aliquid sanctum dupliciter potest dici, primò quod per essentiam tale est, sive est ipsa Sanctitas. Quo sensu dicit *Hieron. dial. 2. cont. Pelag. solum Deum immortalem & sanctum esse*, quia talis est nullatenus per gratiam, sed tantùm per naturam; Deinde Naturâ sanctum vocatur, quod verâ sanctitate tanquam interna & naturali qualitate, separabili licet ab ipsa essentia, præditum existit. Priori ratione nos ipsimet Angelos naturâ sanctos esse negamus, posteriori verò ratione asserimus. 4. Atq; istam & non aliam esse ipsius *Basilii* quoq; hoc in loco mentem, planum est ex ratione & verbis annexis, quæ *Bellarminus* callidè & fraudulentè omisit. Ita enim habet integer contextus: *Non naturâ sancta sunt cælorum virtutes. Nam si id esset, NULLA RE differrent à Spiritu sancto, sed juxta portionem qua se invicem superant, à Spiritu habent sanctificationis mensuram.* *Naturâ sanctum dicitur dixos.*

CXLIII. Conatur suam assertionem ulterius munire, Bellarminus autoritate *Chrysofomi hom. 15. in Genes. ubi gloriam Originalis justitiæ vestimento comparat.* Quod ipsum etiam urget in dictis *Cyrilli, Ambrosii, Hieronymi, Augustini, Anselmi & Bernbardi*, quorum quidam primi hominis dona etiam *Gratiam* appellant.

*Responso
Generalis
κτ' ου γω
εντιν.*

Resp. Primum in genere. Lubentissimè largimur, Originalem justitiam supernè homini in ipsa creatjone concessam esse, eandemq; vestimento comparari, itemque Gratiaè nomine appellari posse, quia integritatem illam Adam non à seipso habuit, sed ex singulari Dei gratiâ, cui omnia dona ascribenda, *Tbren. 3. v. 22. Rom. 11. v. 35. Jacob. 1. vers. 16.* accepit, inde verò nequaquam sequitur, Originalem justitiam Adamo non naturalem, sed supernaturalem, & aliquid extrinsecus super-

*Resp. Spe-
cialis ad
dict. Chry-
sofomi.*

additum fuisse, ut passim supra probatum dedimus. In specie autem respondemus ad *Chrysofomi* locum, illum esse supposititium, cum tota homilia *de Adamo & Heva* nusquam apud Græcos inveniatur. Vide *Andr. Rivetum in Critico sacro lib. 4. cap. 1. & Bellarminum ipsum lib. de Scriptor. Ecclesiast. pag. 157:* ubi *Chrysofomi homiliis à posteriori quodam auctore nonnulla*

Cyrilli.

dubia fidei inserta esse asserit. Deinde *Cyrilli* locus ex *lib. 1. in Joban. cap. 9.* præposterè & diversissimo sensu citatur. Etenim hominem creaturam parvam & secundum naturam abjectam dicit, non qualis ante lapsum in sua integritate erat, quia hanc in eodem loco appellat *priscam NATURÆ pulchritudinem & integram NATURÆ dignitatem*, sed qualis factus est per lapsum, quod nostram fortius confirmat sententiam. Præterea

Ambrosii.

Ambrosii autoritatem, quâ conscientia hinc magni æstimat Cardinalis, cum tamen *Petrus Damianus* Pontificis Romani Legatus eum appellet *hominem dogmatis diversi à sede Petri.* Vid. *Mornæus in mystec. Iniquit. pag. 553.* Interim minimè nobis adversatur *Ambrosius*, quando primævam rectitudinem vestimento confert, eamque gratuitam fuisse statuit, scilicet quia à DEO orta, quia eadem non extrinsecus homini superaddita, sed simul naturæ concreata, adeoque naturalis fuit.

Hieroymi.

Sic *Hieronymus comment. in Hos. cap. 3.* concreatam seu (ut ipsius verbo utar) *propriam dignitatem*, nominat *antiquam Gratiam*

Gratiam, quia scilicet in sua naturâ ceu propriam affectionem
 Protoplasti acceperant, quod per peccatum amiserunt. *Au. Augustini.*
Augustinus quoq; (quē aliàs cum 126. sanctis Episcopis damnarunt
 Bonifacius I. & II. Pontifices Romani, & iudices secundum
 Bellarminum infallibiles, *Morn. in myst. Iniquit. p. 197. & seqq.*)
 in citato loco nos à nativitate in membris nostris *vitiatam Na-*
turam trahere asserit, quod cum integritate naturæ Bellarmi-
 niana post lapsum è diametro pugnat. Idem *Augustinus libr.*
de spir. & anima cap. 48. Originalem integritatem expresse
 nuncupat *Bonum Naturæ*. Quod ipsum etiam *Anselmus Anselmi.*
facit libr. de concept. virgin. & peccat. Origin. hominem suâ spon-
te ea bona deseruisse statuens, *quæ non solum sibi, sed & aliis ser-*
vanda acceperat, id est, generatione carnali adeoque natura-
 liter propagare debuerat. Denique *Bernhardus Bernbardi.* quamvis di-
 stinguat alicubi (non enim id discrimen perpetuò observat)
 Imaginem à similitudine, nihilominus clarè edisserit, divi-
 nam Imaginem *non assutam esse sed insitam, & ipsi impressam*
Naturæ, adeoque Bellarmino in faciem contradicit.

EXAMEN ARGUMENTORUM BELLARMINI EX RATIONE depromptorum.

CXLIV. Tertiam argumentorum classem consti-
 tuit Bellarminus in ratiunculis, quas quinq; subdit, sed maxi-
 mam partem ita distortas, ut facilè appareat, eum lectoribus
 voluisse insidias struere. Prima est: *Naturale est corpori* 1. *Ratio*
animali sensu & appetitu prædito concupiscere bonum sensibile, *Bellarmini.*
naturale est spiritui rationali concupiscere bonum spirituale,
quare si fiat una natura ex spiritu rationali & corpore animali
constata, naturale erit illi habere diversas & inter se pugnantes
propensiones. Quod igitur primi Parentes nostri ante peccatum
pugnâ istâ diversarum appetitionum carerent, donum erat super-
naturale, non conditio naturalis. Idem hoc argumentum
 urget Calvinista *Timplerus in sua Anthropol. cap. 7. prob. 17.* quo
 pugnam rationis & appetitus homini, quâ tali, naturalem
 fuisse concludit.

Bonum sensibile & spirituale non contrariantur.

Aliud appetere, aliud malè appetere.

Alius appetitus bestialis, alius humanus.

Resp. 1. *Subordinata non pugnant.* Tota verò argumentatio fuit ex falsa hypothese, quasi bonum sensibile, & spirituale ceu contraria opponantur, cum respectu hominis ad Imaginem DEI conditi sint subordinata. Ita namque Adam conditus fuerat, ut superior potentia *κατασκευαστικὴ* ornatâ sapientiâ & justitiâ rectè prospiceret inferiori, & inferior perfectè obtemperaret superiori, sicque ratio in suum, & appetitus in suum ferretur objectum, ideò nulla erat in Adamo propensionum *συντάξις*, sed perpetua & constans *ἀρμονία*. 2. Distinguendum inter ipsum appetitum, & appetitus *ἁταξίαν*. Appetere sanè rem sensilem simpliciter malum non est. Nam & Adamo licuit omnium Paradisi arborum, unicâ exceptâ, fructus appetere, & secundus Adam CHRISTUS cibum *Matth. 4. vers. 2.* potum *Johan. 4. vers. 7.* somnum *Matth. 8. vers. 24.* & alias res sensiles appetiit; sed malè, *ἀτάκτως καὶ πικρῶς* appetere, sicut hodiè solet caro (*quæ animæ rationalis organon est*, asserente *Philastrio heres. 96.*) adversus spiritum *σεννιάξιν*, hoc demùm malum est. Quod tamen non ex natura humana per se, prout in initio integra fuit condita, oritur, sed per accidens, quatenus per lapsum miserè est corrupta & contaminata. 3. Distinguendum inter appetitum in genere, & appetitum humanum. Etsi appetitus generaliter sumptus, prout bestiis & hominibus communis est, hoc quasi proprium habere videatur, ut *εἰς ἐπιθυμιῶν καὶ τοῖς ἑφθαλμοῖς ἀρετὸν* feratur, attamè appetitus humanus, quia à forma humana ad Imaginē Dei cōdita coarctabatur, & ad certum modū suæ speciei congruentem & proprium revocabatur, nunquam ad illicitum objectum tendebat, quamdiu ista natura mansit incorrupta. *Sicut enim homo Paradisi delitiis potitus nullam in anima poterat sentire esuriem, ita etiam omnem, quæ ex carne nascitur, ignorabat passionem*, ait verissimè *Gregorius in Pœnitential. Psalmos.* 4. Quoniam Protoplasti ex malo sensibilibus appetitu non solùm Originalem justitiam amiserunt, verùm quoque ob illam ipsam amissionem in Diaboli potestatem inciderunt, utique consequitur ex Pontificiorum doctrina, eos secundum naturam in innocentia statu, ad eundem modum

dura

dum Diaboli arbitrio fuisse obnoxios, talesque in vita æterna aliquando fore, quippe qui secundum illam, nostrâ miserâ naturâ minimè saniozem, non potuerint non malè appetere. Igitur sic homo quâ Dei opificium, Diaboli erit mancipium, quod perabsurdum.

CXLV. Secunda ratio: *Si corruptio quæ nunc est in* 2. *Ratio*
natura humana, non est consecuta ex sola remotione doni super- Bellarm.
naturalis, neque fuisset in homine in puris naturalibus condito,
tum causa rebellionis carnis ad spiritum vel exit D E U S, vel po-
mom vetitum, vel flatus serpentis. Sed nulla ex his causa con-
stitui potest. Ergo conditio materiæ est hujus corruptionis cau-
sa efficiens, demeritoria causa peccatum Adami, & divina justitiæ
donum illud removens, in his est acquiescendum, neq; alia causa
querenda.

Resp. 1. Sophistica hæc digressio est cum scopo disputationis minimè congruens. Probandum Jesuwitæ erat, ut ipse cap. 5. statum controversiæ format, *Reëitudinem illam,* cum quâ Adam creatus fuit, donum supernaturale fuisse. At hic concludit, *nostræ corruptionis causam esse conditionem materiæ.* Quis adeò bardus ut istum non deprehendat fucum? 2. Est in argumento fallacia *πρωτὸ τὸ πῦρ* & insufficiens membrorum enumeratio. Licet nec Deus, nec pomum, nec serpentis flatus sit causa efficiens corruptionis, non statim inde sequitur, quod causa vera sit materiæ conditio, sed aliæ dari possunt, nempe Satanae (quem propterea meritò *divine Imaginis Prædonem* nominat Tertullianus libr. adv. Valentin. cap. 2.) suggestio, hominis consensus & arbitrii liberi abusus, quibus excellens illa virium humanarum harmonia destructa, & grassantis Originalis peccati lues introducta est. Lege Gregorium in tert. cap. Jobi libr. 4. cap. 25. Quemadmodum enim positâ privatione in subjecto habili, ponuntur habitus contrarii; ita in homine positâ aversione à Deo, succedit conversio ad Diabolum, quæ habitualis corruptio est & pravitas. Et quemadmodum qui per plures actus vitiosos virtutem exturbat, vitii habitum consequitur, qui rationem exuit amens redditur, qui intemperantiâ sanctitatem

Causa
corruptio-
nis in ho-
mine.

tem

*Materia
non medi-
tatur cor-
ruptionem.*

*Prudent. in
Hamarti-
gen.*

*3. Ratio
Bellarmini.*

tem perdit, morbum contrahit, qui vitam sibi adimit, mortem immittit; sic primus homo primam legis divinæ transgressionem (quæ ob insignem turpitudinem multis actibus in statu corrupto deterior erat) amisit, rectitudine, contrarias qualitates, scilicet pro excellenti sapientiæ luce mentis cæcitatem, pro justitiæ habitu voluntatis pravitatem, pro vitæ sanctitate cordis & appetitus deformitatem sibi induxit, ut aliam causam immittentem quærere planè non sit necesse. 3. Quod cum Socino ex cap. 7. respons. adversus Puccium pag. 201. materiam corruptionis in homine causam constituit Cardinalis, insulsus est, siquidem & in Dæmonibus est talis corruptio & rebellio, quâ cervicem adversus Dominum omnipotentem attollendo, ut Damascenus loquitur orat. 34. naturalem suam sanctitatem perdiderunt, & corruerunt casu omnium miserrimo & calamitosissimo, nihilominus tamen carent omni materia, ni iis corpora affingere velimus. 4. Præterea materia attribuere actionem per se absurdum est, ait subtilissimus Scaliger Exerc. 17. Qui enim condidit materiam, & formas condidit, & voluit suæ quæquæ, cuiq; acquiescere. Neq; posuit appetitum in materia mutationis, sed perfectionis tantum, ait idem Exerc. 61. sect. 1. 5. Et quomodo sic Deus non erit autor peccati? Nam causa causæ est etiam causa causati. Si ergò per se ex materiæ conditione fuit malum, utique illud Deo erit ascribendum, non saltem obliquè, ut nugatur Pererius in Gen. lib. 4. dist. 165. pag. 201. sed etiam directè, ad quod effatum quivis Christianus meritò cum Prudentio in lib. de orig. peccat. exclamat:

*Damna aures, Pater alme, meas, & claude meatus
Obrutescentis capitis, ne pervia tales
Concipiat flexura sonos!*

Igitur Bellarmini ratiocinationes mera nugæ sunt, inscitie soboles, alumnae pertinaciæ atq; supinitatis, ita concludit iterum nobiscum Scaliger Exerc. 17.

CXLVI. Tertia ratio: Peccata actualia non corrumpunt donum aliquod naturale, neq; acquiritur aut augetur iis pro pensio ad omnia vitia, neq; minuitur inclinatio ad omnes virtutes, sed

sed amittitur illis solummodo donum gratiæ supernaturalis. At peccatum Adæ fuit actuale & certum quoddam peccatum, & ejusdem generis cujus sunt cætera, quæ ab hominibus committuntur. Ergo non videtur alium effectum producere potuisse, quam producant cætera, neque probabile est ex peccato Adæ dona naturæ corrumpi potuisse, aut concupiscentiam illam nasci, nisi ea remoto Originalis justitiæ dono ex ipsa natura composita ex contrarijs consecuta fuisset. R. 1. Neque hæc ratio directè infert, quod est in quæstione, sed cum præcedenti extra limites ad corruptionis & pravæ concupiscentiæ causas divagatur. 2. Si tamen istum condonemus tanto Cardinali paralogismum, laborat nihilominus ejus discursus fallacia consequentiæ, quod ipse Bellarminus agnoscens consultò ponit: *Videtur, probabile est.* 3. Propositionem pronunciamus falsam, quamvis ex alio fundamento ac Calviniani. *Pareus enim in Castig. Bellarm. pag. 81. ad præsentem objectionem responsurus negat actualibus peccatis renatorum donum gratiæ, fidei, justificationis &c. penitus amitti.* Verùm nos contrarium alibi lucidissimis scripturæ dictis, rationibus & exemplis contra *Scultetum Parei in Heidelb. Academia collegam demonstravimus. Hinc rectissimè contra Pareum Contzenius: Si omnia, inquit, quæ Achab, quæ Manasses, quæ cæteri singuli fecere, in se unus suscipiat Calvinista, fidem non perdet, non justitiam. At justitia illa latronum, Temperantia ebriosorum, castitas meretricum est. Apage ergo cum isto Atheismo.* Nos igitur Bellarmino respondemus, omninò etiam per actualia peccata dona naturalia corrumpi & diminui. Ita per *ἀσωτίαν* & scortationem videnti naturalis facultas læditur, & cœcitas animi atque corporis inducitur, quemadmodum in exemplo videre est *Gen. 19.* Unde illud Ethicorum exortum monitum: *Vitia frequentius iterata immutant naturam, & expulso virtutum fomite pravum intus causantur habitum, Erasmi in Theol. meth. pag. 201.* 4. Immo per unum peccatum voluntarium augeri potest propensio ad omnia vitia. Qui enim in uno legem Dei transgreditur eamque contemnit, haud abhorrebit id tentare in aliis, *Πᾶτα γὰρ ἀμαρτία ἐστὶν ἀρεμία. 1. Job. 3. v. 4.* 5. Assumptio itidem Bel-

*Parei cras-
sus error.*

*In disp. ho-
mil Dom.
Oculi quæst.
7.*

*Discrimen
inter pecca-
tum Adæ &
renatorum.*

O

larmi-

larminiani objecti est falsa, quasi scilicet ejusdem planè generis sit peccatum Adæ cum modernis hominum Renatorum peccatis, eundemque habeat effectum. Nam illud fuit peccatum Universale, hæc sunt individualia & Personalia, iccirco illud universalem corruptionem tam hominum, quos omnes in natura depravavit, quam vitiorum respectu, ad quæ nos assidue inclinatur, invexit. 6. Adam peccavit merè spontaneâ inobedentiâ, cum naturam adhuc haberet integram & perfectè Deo conformem, ideò non duntaxat supernaturalia dona, verùm naturales etiam vires eo peccato perdidit, & se totamque suam posteritatem spirituali veneno infecit. At renatorum peccata fluunt ex natura corrupta, proinde privatione boni supernaturalis potissimum puniuntur. 7. Renatorum justitia comparari debet cum Originali integritate, non tam ut in hac vita est, inchoata, sed qualis erit in altera consummata, ubi iterum intrinsecum, naturæque beatorum penitissimè infixum, atque sic naturale donum erit.

4. Ratio
Bellarmini.

CXLVII. Quarta ratio: *Si natura humana, qualis nunc est, remotâ culpâ mala est, & necessario labitur in peccata, & ideo non potuit à Deo creari sine justitia Originali, certè sequitur non posse hominem mortuum à Deo revocari ad vitam, nisi præditum Originali justitiâ. At novimus multos divinâ virtute excitatos à mortuis, & ex ijs nonnullos, quos omnino credibile est à peccato Originis fuisse purgatos, qualis fuit Lazarus & infantes illi, quos Elias & Heliseus à mortuis revocarunt: qui tamen sine dubitatione ulla etiam in nova illa vita justitiâ Originali carebant, & tales erant quales sunt ceteri, qui ex parentum carne per generationem via ordinaria propagantur.*

R. 1. Aliud iterum sonat cithara in quæstione, aliud pes in probationis conclusione, quod desperatæ causæ certissimum indicium est. 2. Nusquam dicimus (quod tamen in antecedenti, tanquam nostra esset hypothesis, assumitur) *naturam humanam remotâ culpâ malam esse*, sed ingenuè affirmamus, naturam humanam in statu lapsus sine culpa esse nullam, in statu innocentiae fuisse integram & valdè bonam. 3. Neque asserimus (quod altero loco nobis falsò ascribitur) *naturam*

nam

nam in parvis naturalibus necessario labi in peccata, sed talem naturam simpliciter statuimus commentitiam, quæ nulla ratione sive necessario sive contingenter labatur, cum non entis nullæ sint affectiones. 4. Licet omnes hypotheses in antecedente majoris concederentur, tamen nulla esset in eadem consequentia. Nam si Deus creavit quos & quales voluit, utique etiam mortuos suscitare potuit, quomodo & quales voluit. Nemo hominum divinam omnipotentiam in gyrum & angustias suæ rationis cogere præsumat. 5. Alia est ratio creationis, alia ad vitam resurrectionis. Etenim si Deus hominem creasset cum ejusmodi *Naturæ langvore odio digno*, (sicut Bellarmini habet glossema in Deum creatorem blasphemum) omnino macula hæc ei impingeretur, ut Autor peccati diceretur; verum quando Deus homines Originali labe pollutos postliminio ad hanc vitam resuscitat, minime fit Autor peccati, quia naturæ corruptionem non efficit, sed eam in hominum corporibus superstitem reperit, quæ intimè depravata non nisi totali destructione ab Originali peccato purgari queunt. Quemadmodum igitur Deus sine ulla peccati culpa impios in hac vita conservat, eosque demortuos in extremo judicio vicissim cum peccato resuscitabit, ita nullius peccati reus erit, etiamsi quorundam corpora à peccati labe nondum liberata denuò huic vitæ restituant. 6. Temerarium est ex rebus dubiis & miraculis illis resuscitatorum extraordinariis, quorum conditio plenè nullibi nobis in verbo Dei est explicata, articulum fidei extruere, & ignotum per ignotius probare. In sacris non sapiendum ultra id quod scriptum est. 7. Principium petit Jesuwita & secum colluctatur, quando Lazarum & quosdam infantes resuscitados ad hanc animalem vitam Originali peccato caruisse asserit. Sanè resuscitados illos, qui resurgente ex mortuis Christo, ipsi quoque è monumentis simul prodierunt & in cælum translati sunt, Originali peccato destitutos fuisse non imus inficias, inde verò minime licitum est colligere, etiam eos, qui nondum in pulverem redacti fuerunt, & in vitam rursus revocati diutius in terris vixerunt, omnem nati-

*Bellarmini-
niana ἀνα-
κόλυθια.*

*An resusci-
tati carue-
rit Orig.
peccato?*

In Origin.
peccato/unt
tria 1. Do-
minium,
2. sensus,
3. radix.

5. Ratio
Bellarmini.

Titulus Fi-
lii Dei qui-
bus & quo-
modo com-
petat.

vam maculam deposuisse. Si enim hoc, tum vel reliquam vitæ partem absque ullo peccato transegissent, sicque absque interventu mortis in cœlum translati fuissent, quod omni fundamento destituitur; vel exemplis aliorum provocati spontaneo lapsu sese de novo coinquinassent, & ex peccatorum imitatione sibi mortem contraxissent, quod Pelagianum est. Proinde ut peccati dominium regeneratione, omnis peccati sensus morte, ita ejusdem radix ἀφάνισι seu totali abolitione corporis humani demum extingvitur, quæ quia in istis resuscitatis nondum facta erat, ideò eos à peccato Originali nondum plenè purgatos, atque sic secunda vice mortuos esse censemus.

CXLVIII. *Quinta ratio*, ait Bellarminus, *proprie pugnatur adversus illos, qui non solum qualemcumque rectitudinem, sed etiam omnia dona primis parentibus in creatione concessa, naturalia fuisse contendunt.* Habet autem ita: *Primi parentes eventi fuere ad eam dignitatem, ut essent filij Dei & Dij quidam. At profecto absurdissimum est, rem creatam, qualis est homo, Deum vel Dei filium naturaliter facere.* R. 1. Quia nos præter naturalia etiam supernaturalia quædam dona primis parentibus concessa statuimus, ideo juxta ipsius Bellarmini confessionem hæc ratio proprie adversus nos non pugnatur. 2. Ludit Sophista insidiosè in ambiguo, quia filii Dei non unius sunt generis & conditionis. Quandoquidem (α) est Filius Dei tantum per naturam & æternam ex Patre generationem, non per creationem vel adoptionem. Et talis filius Dei est solus Λόγος, qui intimo complexu & sinu Patri junctus, nec essentiâ, nec amore, nec bonorum communionem ab eodem disparatur, sed ἐμπριχωρήσας ἢ μονοθεότως καὶ ἐξαρέτως unitur, juxta illud *Johan. 17. v. 10.* Neque Christus duntaxat secundum naturam divinam, verum quoque secundum humanam est Dei filius, per & propter unionem hypostaticam. Quod enim πρὸς λόγῳ Dei Patris filio competit naturaliter per æternam à Patre generationem, id etiam convenit filio Mariæ personaliter, per & propter unionem hypostaticam, ni cum Nestorio & Elipando fingere velis alium filium Dei, alium hominis. Confer Clariss. Dn. D. Mentze-

Mentzerum in Defens. collat. August. diss. 6. (β) est filius Dei per creationem, hoc est, partim per naturam, partim per gratiam, qualis est primus homo, qui per naturam, seu naturæ humanæ cum divina conformitatem Filius Dei dicitur, quia Deus eundem ad suam Imaginem creavit, & propter illam concreatam adeoque naturalem justitiam paterno amore complexus est; per gratiam verò idem filius Dei dicitur, quia Deus ex mera gratia eum tanto naturali dono affecit, & ad summum creaturarum fastigium evexit. (γ) est quoq; filius Dei per gratiam seu gratiosam adoptionem, & quidem per adoptionem tantum, non per naturam, quales sunt renati, qui quidem concreatam Dei imaginem amiserunt & naturâ sunt filii iræ, nihilominus tamen per & propter Christum reconciliantur Deo, & adoptione iterum filii Dei fiunt. Vide accuratè de hoc negotio differentem Reverendum Dn. D. Majorem in diss. πρὸς γεννῆσιος καὶ υἰότητος τῆ χειρῶ. 3. Nihil ergò amplius ultimo hoc suo argumento efficit Bellarminus, quàm protoplastum non fuisse naturaliter, id est, per essentiam, seu substantiam naturæ Deum aut Filium Dei, quod ambabus manibus largimur. Etiam si enim ejus creatio correspondeat nostræ nativitati, & id quod à nativitate trahitur, naturale sit & naturaliter haberi dicatur; attamen rectè præcipiunt Theologi, ad vitandam ambiguitatem & erroris suspicionem solum λόγον dicendum esse filium Dei Naturalem, Adamum autem filium ex creatione, quia filium esse naturaliter, maximè propriè notat filium esse substantiâ, quod Adamo minimè conveniebat. Interim manet adhuc Imaginem Dei seu Originalem justitiam in eodem donum aliquod Naturale fuisse 1. Subjectivè, quia naturæ infixum hæsit penitissimè. 2. Perfectivè, quia naturam intus & extus ornavit perfectissimè. 3. Transitive, quia cum natura in posteros propagandum fuit felicissimè. ὅπερ εἰδει δεῖξαι.

CAPUT X.

An Imago Dei in homine per lapsum penitus sit amissa?

O 3

CXLIX. De

CXLIX. De Ecclesia vera pronunciabat olim Tertullianus : *Semper est inter duos hæreticos media, sicut Christus inter duos latrones crucifigitur.* Idem ferè de omni potest affirmari veritate, quod in medio consistat, & quod circa illam

Circa quæstionem quidam errant in excessu.

utrinque vitiosa & falsa reperiantur extrema. Manifestum id est in præsentia quæstione, ubi ex utraque parte peccatur, &

ἡμεῖς ἄλλοι ἢ ἐν ἐκείνῃ. In excessu peccant, qui omnes Naturales notitias nobiscum natas de Deo & discrimine honestorum ac turpium negant, atque adeò ne quidem rudera & vestigia Imaginis Dei post lapsum in homine remansisse contendunt.

Quem errorem præter Flacianos arripiunt moderni Photiniani, ut patet ex *Socini prælect. Theol. cap. 2. & ex respons. ad object. Cutteni pag. 86. Ex Ostorodi Institut. cap. 7. pag. 10. Vorstij (qui tamen inter Calvinianos numerari mavult) Exeges. Apolog. c. 1.* In defectu errant, qui Imaginem Dei per lapsum Adæ

Quidam peccant in defectu.

vel parum duntaxat esse obscuratam; (quæ sententia communiter Origeni Adamantio tribuitur) vel prorsus nihil immutatam, sed plenam & integram relictam esse statuunt. In qua

opinionem olim fuit Epiphanius Constantiæ Cypri Episcopus, sicut constat ex *Panar. lib. 2. tom. 1. hæres. 64. & ex Epist. ad Johannem Episc. Hierosolymitanum.* Quamvis idem lib. 3. tom. 1. hæres. 70. dubitabundus scribat, *obscurum & soli Deo notum esse, quid fuerit Imago Dei in homine.* Epiphanio calculum suum

adjiciunt ex Pontificiis Bellarminus lib. 4. de militant Eccles. cap. 9. omnibus illis hæreseos notam impingens, qui Adamum perdidisse dicunt Imaginem Dei, ad quam creatus fuerat. Item

Raymundus de Sabunde in *Theol. natur. cap. 121. & seqq.* Cornelius à Lapide in *comm. super Genes. pag. 26. & in cap. 4. ad Ephes. pag. 539.* Camillus Cautius LL. Doctor in Schol. pro relig. in *catech. Lutheri pag. 7. Torniellus tom. 1. annal. An. 1. pag. 38.* Ex

Calvinianis Remonstrantibus in eodem luto hærent *Welfingius in tr. de Offic. homin. Christ. & Venator declarat. pag. 173. apud Festum Hommum in specim. contro. Belgic. pag. 43. & 53.*

Photiniani de utroque extremo participant

Nec abhorrent ab altero hoc extremo mendacii & contradictionis spiritu pulsus Photiniani, scil. eo tantum fine, ut Originale peccatum planè negent, Christi que meritum ener-

vent.

vent. Videatur *Catechismus Racov. major pag. 22. & 285. Sæ-
cinus in prælect. pag. 8. & in Antipuccio pag. 7. ut & in lib. de
Christo Servat. part. 4. cap. 6. pag. 355. & seqq. Gittichius in
discept. Scholastica pag. 51. Ostorodus in Institut. Germ. cap.
33. pag. 267. & 271. Item in diss. Germ. Trudel. oppos. p. 2.*

CL. Nos contraregiam tenentes viam absque ulla hæ-
sitatione asserimus, Imaginem Dei quoad Originalem justi-
tiam, in qua propriè & potissimùm consistit, per lapsum Adæ
penitus destructam & deperditam esse, remansisse nihilomi-
nus quasdam reliquias, veluti rudera de magno ædificio, &
debiles scintillulas de ingenti flamma, quæ communiter *νοῖναι
ἐνοικεῖν*, *Notitie naturales* appellari solent. Prius membrum
hac vice, posterius alio tempore & loco *σὺν θεῷ* probatum, &
ab Adversariorum *φλυαρίων* vindicatum dabimus. Primum
argumentum sumimus à naturæ humanæ vitiositate: Quicun-
que naturâ sunt imbuti vitiis atque peccatis, illi carent Ima-
gine Dei. Atqui omnes homines post lapsum naturâ sunt im-
buti vitiis atque peccatis. Ergò omnes homines post lapsum
carent Imagine Dei. Major sua luce radiat. Nam contraria
non possunt simul & semel esse in eodem subjecto. Iccircò
posito peccato & naturæ depravatione, necessariò tollitur
Imago Dei seu Originalis justitia, quæ è diametro peccato op-
ponitur. Assumptum quoq; ex scripturis liquet. Sumus enim *in
peccatis concepti & nati Psal. 51. v. 7. immundi de immundis Job.
14. v. 5. caro de carne Joh. 3. v. 6. adeoque naturâ mortui in
peccatis Ephes. 2. v. 1. Colos. 2. v. 13. & servi peccati Joh. 8. v.
34. ut non sit justus quisquam Roman. 3. v. 10. non intelligens non
requirens Deum v. 11. omnes declinavimus, omnes inutiles facti
sumus, non est qui faciat bonum, non est usq; ad unum v. 12. &c.
Confer Psalmum 14.*

CL.I. Secundò. Ubi est mera mentis ignorantia & tene-
bricosa divinæ lucis obscuratio, ibi exulat Imago Dei. Atqui
in hominibus post lapsum est mera mentis ignorantia, & te-
nebricosa divinæ lucis obscuratio, eaque non simplex tantum
& *κατ' ἀπόφασιν*, sed etiam prava & *κατὰ διάθεσιν*. Ergò. Major
evidens

*Veritas men-
dia ingreditur
tur via.*

*Quæ proba-
tur aliquot
argumentis.*

*1. à natura
humanæ vitio-
sitate.*

*2. Argus-
mentum à
mentis hu-
manæ cæcitate.*

evidens est ex natura Oppositorum. Etenim mentis ignorantia & cœcitas, nihil aliud est quàm privatio Imaginis Dei, quæ in sanctitate & justitia consistebat. Ubicunque igitur sunt meræ tenebræ, ibi primæva Imaginis divinæ lux locum habere nequit. Minorem præter quotidianam experientiam & omnium saniorum confessionem, evincunt multa scripturæ dicta, in quibus homines ante regenerationem per Spiritum sanctum præstitam dicuntur esse tenebræ, *Ephes. 5. v. 8. habentes intellectum tenebris obscuratum, Ephes. 4. v. 18. ambulantes in tenebris & umbra mortis, Iesa. 9. v. 2. Luc. 1. v. 79. viventes in temporibus ignorantia, Act. 17. v. 30.* Hinc *ἄνθρωπος ἀνθρώπου* animalis homo (vel ut Syrus Paraphrastes perpulchrè reddidit, *בֶּרֶךְ נֶפֶשׁ בְּבִנְיָן הוּא* Filius hominis qui in anima est, hoc est, qui tantum ex proprio sensu seu ingenio sapit) non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei, *1. Corinth. 2. v. 14. & non est idoneus cogitare quicquam ex se tanquam ex se, 2. Cor. 3. v. 5. quoniam sapientia carnis est inimicitia adversus Deum Rom. 8. v. 7. ideoque* *ἄνθρωπος* captivandum est sub obsequium Christi *2. Cor. 10. v. 5. qui lux illa vera illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum Johan. 1. v. 8. & à tenebris ad lucem convertens Act. 26. v. 18.*

3. Argumentum à cordis perversitate.

CLII. Tertiò: Ubicunque locum habet horrenda cordis seu voluntatis perversitas, ibi Imaginem Dei deperditam esse oportet. Jam verò in hominibus post lapsum locum habet horrenda cordis seu voluntatis perversitas. Ergò Imaginem Dei in hominibus post lapsum deperditam esse oportet. Major iterum firmo illo nititur fundamento ex oppositorum & simul contrariarum definitionum naturâ deprompto, quo præcedentem etiam Syllogismum confirmavimus. Minor expressè extat in codice Sacro. Quandoquidem *omne figmentum cordis humani* *עֲרֵץ רָע* tantum malum est omni die *Gen. 6. v. 5. & à pueritia Gen. 8. v. 21.* Unde homines per naturam extra regenerationis statum considerati secū habere dicuntur *cor lapideum Ezech. 36. v. 26. fraudulentum & perversum Jerem. 17. v. 9. durum & impœnitens Rom. 2. v. 5. stultum & tardum Prov. 22. v. 15. Luc. 24. v. 25. Quapropter bonum perficere non valent, videntes*

dentis scil. aliam legem in membris suis repugnantem legi mentis
eosq; captivos ducentem Rom. 7. v. 19. & 23.

CLIII. Quartò: Quicquid Spiritus sancti speciali opera-
tione per novam quandam creationem in homine restauran-
dum est, illud necessariò prius est amissum. Atqui Imago Dei
speciali Spir. sancti operatione per novam quandam creatio-
nem in homine restauranda est. Ergò Imago Dei in homine est
amissa. Majoris connexio ipso Hespero est splendidior. Quod
enim adhuc fieri debet, illud nondum factum esse oportet
Et quod non est amissum, sed adhuc retinetur, illud ipsum
non restituitur. Ex quo fundamento rectè Athanasius dial. 3. de
S. Trinit. infit: *ὅτι πάντες εἰς κατ' εἰκόνα ἀέτιοι, καὶ πάντες πνεύμα
ἁγίου ἔχουσιν.* Minoris probatio quoque præstò est in dictis Apo-
stolicis 2. Cor. 3. v. 18. Eph. 4. v. 23. Col. 3. v. 10. in quibus hæc em-
phatica probè observanda, 1. Imaginis Dei restorationem esse *με-
ταμῶσεως* seu prioris formæ transmutationem. 2. esse ipsius intimi
spiritus renovationem & novi hominis induitionem. 3. esse *ἔργον*
μα opus Dei, fieriq; à spiritu Dei, qui olim Adamum ad Dei Im-
ginem creavit. 4. Consistere illam Imaginis novitatem in vera ju-
stitia & sanctitate salutariq; cognitione, quorum nihil hæredita-
rio jure homini hodiè convenit.

CLIV. Quintò ita progredimur: Inter quæ maxima tam
ratione internarum affectionum, quàm externarum operatio-
num reperitur pugna & diversitas, illa non habent unum idem-
que harum rerum principium. Similia quippè similiter sunt af-
fecta, & ubi unum idemque est agendi principium, ibi actio
quoque solet esse eadem. Atqui inter hominem ante in statu
Innocentiæ, & post lapsum in Miseriæ statu consideratum,
maxima tam ratione internarum affectionum quàm externa-
rum operationum reperitur diversitas & pugna. Ergò homo
ante & post lapsum consideratus non habet unum idemque
suarum affectionum & operationum principium. Et per Con-
seq. quia homo ante lapsum directricem suarum actionum ac-
cepit Dei Imaginem, rectè infertur, quod eam homo post la-
psum non amplius retinuerit, sed amiserit. Assumptum patet:
Siquidem ante lapsum figmentum cordis humani erat valdè

P

bonum

4. Argu-
mentum à
restaurans
da Imagi-
nis Dei ne-
cessitate.

5. Argu-
mentum ab
hominis an-
te & post las-
psum diversi-
tate.

bonum Gen. 1. v. 31. ejusque natura fuit conformis legi Dei, h. e. dilexit Deum ex toto corde, ex toto animo, & ex totis viribus, proximumq; suum sicut seipsum Deut. 6. v. 5. Lev. 19. v. 18. Sed post lapsum omne figmentum cordis malum est à pueritia Gen. 6. v. 5. & cap. 8. v. 21. quia nempe post lapsum homo ex sapiente ignorans, ex justo injustus, ex pio impius, ex divite pauper, ex sano æger, ex immortali mortalis, ex libero servus, ex vivente mortuus, ex filio & amico Dei hostis, ex hærede vitæ æternæ mancipium gehennæ factus est, atq; sic pulcherrimâ Dei Imagine per peccatum excussâ, tetram Satanæ larvam & peccatricem Imaginem induit, quemadmodum universa scriptura, & ipsa, proh dolor, experientia satis abundè testantur. Hinc Apostolus 1. Cor. 15. v. 49. scribit, nos non gestare amplius Imaginem Dei & Adami cœlestis, sed Imaginem terrestris, qui obnoxius calamitatibus & morti destituitur innocentia & gloria apud Deum, Rom. 3. v. 23. Confer Damasc. lib. 2. de Orth. fide cap. 30. Fulgent. lib. de Incarn. & Grat. cap. 13. Innocent. III. lib. 1. de contem. mundi c. 1.

6. ab Ade
& Christi in
communis
candis do-
nis impari-
tate.

Prudent. in
Hamarti-
gen.

CLV. Confirmat nostrâ sententiâ ulterius sextò inter Adamum & Christum, illius quoque peccatum & hujus meritum, collatio, quam Paulus instituit Rom. 5. v. 12, & 19. tum in re simili, tum in contraria. Similes in eo sunt, quod uterq; id quod suum est, cum suis communicat; sed in eo planè sunt dissimiles, quod Adam suam Imaginem, hoc est, Originale peccatum in suos naturali generatione derivat ad mortem, Christus verò suam justitiam & veram Dei Imaginem spirituali regeneratione communicat ad vitam. De quo scitè Prudentius:

*Labi hominis, servare Abyc est; Meritis perit iste,
Ille abolet pereuntis opus, meritumq; resolvit.*

Hinc jam argumentor: Quodcunque per Christi meritum & obedientiam acquiritur, & per spiritualem regenerationem nobis confertur, illud τῆ φύσε nobis non adest, sed per lapsum est amissum. Atqui justitia & sanctitas in quibus Imago Dei consistit, sunt tale quid. Confer dictum 1. Cor. 1. v. 30. & c. 15. v. 49. Ergò justitia & sanctitas, adeoque Dei imago τῆ φύσε nobis non adest, sed per lapsum Adæ est amissa.

7. ab homi-

CLVI. Adhæc septimò. Qui nascitur reus iræ divinæ & mortis
sive

sive damnationis æternæ, is justitiam seu Imaginē Dei à primo parente hæreditario jure non habet. Deus namque suam Imaginem & justitiam non odit, sed diligit, *Psal. 45. v. 8.* non in infernum deprimit, sed in cœlum evehit; sicut contrà impios, injustos & à sua Imagine alienos perdit, omnemque iniquitatem averfatur, *Exod. 23. v. 7. Job. 11. v. 20. cap. 18. v. 5. c. 21. v. 18. Ps. 5. v. 5. Prov. 2. v. 22. 1. Cor. 15. v. 49. & 50. & c.* Jam verò omnis homo post lapsum nascitur reus iræ divinæ & mortis æternæ, quemadmodum videre est *Job. 3. v. 5. Rom. 3. v. 23. Ephes. 2. v. 23. & c.* Ergò nullus homo post lapsum Imaginem Dei à primo parente hæreditario jure habet.

*nis in reatu
mortis na-
turalitate.*

CLVII. Accedunt denique præcipuorum patrum testimonia, qui Imaginem Dei in nobis periisse disertè pronunciant. *Irenæus lib. 3. adv. hæres. cap. 20: Filius Dei, inquit, incarnatus & homo factus longam hominum expositionem in seipso recapitulavit, in compendio nobis salutem præstans, ut quod perdidimus in Adamo, id est, secundum Imaginem & similitudinem Dei esse, hoc in Christo Jesu reciperemus. Athanasius in serm. τῆς ἐνανθρωπίνσεως τῆς λέγου, & Orat. 4. cont. Arianos: Homines propter prævaricationem Adæ sub ea, quæ est contra naturam, corruptione detinentur, gratiamq; Imaginis in se perdididerunt, ideo congruebat ut ea persona, quæ est substantialis Dei patris Imago, restitueret Imaginem in nobis. Basilius in Psal. 48: Homo postquam supercœlestis opificis Imaginem amisit, terreni similitudinem assumpsit. Ambrosius lib. 6. Hexaem. cap. 7: Adam ubi lapsus est, deposuit Imaginem cœlestis, & sumpsit terrestris effigiem. Sic ex ipsis Scholasticis Thomas apud Becanum in Theol. Scholast. part. 1. tr. 4. cap. 3. quest. 1: JUSTITIAM, ait, PRUDENTIAM, TEMPERANTIAM, Fortitudinem Adamus, quando peccavit, per peccatum AMISIT. Cui adde quod ipse Jesuita Becanus ibidem de suo subjungit: Constat TOTAM NATURAM HUMANAM infectam & CORRUPTAM esse; ergò peccatum, quo corrupta est, fuit TOTIUS NATURÆ peccatum: ergò & gratia, quæ per illud peccatum AMISSA est, fuit TOTIUS NATURÆ gratia. Hæc quomodo cum Bellarmini, Cornelii à Lapide, Torielli & aliorum Papicolarum*

*S. à Patrum
auctoritate.*

*Pontificiorū
dixos auct.*

placitis de Imagine Dei & naturalibus post lapsum in homine integris conciliari queant, ipsi viderint. Interim plura ejusmodi pro nostra sententia tum veterum Ecclesiæ Doctorum, tum etiam scriptorum Pontificiorum testimonia annotata reperies à *Dn. D. Gerbardo, tom. 2. Loc. Comm. pag. 459.*

*Confutatio
contraria,
rum obje-
ctionum.*

*1. Objectio.
De dicto
Gen. 9. v. 6.
Et Jac. 3.
v. 9.*

*ὁμοιωσις
Imag Dei.*

*Quo se usu
Imago Dei
dicatur de
homine post
lapsum imo
proprie.*

CLVIII. Hactenus argumentis sat firmis evicimus, per lapsum Adæ Imaginem Dei quoad potissimam sui materialis partem, & quoad integrum formale tum *χετικόν* seu relativum, quod fuit gratiosa Dei in homine habitantis presentia, & gratuita personæ acceptatio, tum absolutum, quod uno verbo est Originalis justitia, penitus amissam & dirutam esse. Nunc adducemus præcipua partis adversariæ tela, eaque paucis abigemus. Primò itaque objiciunt: *Homo adhuc post lapsum Dei Imaginem in se habet, sicut dicitur Gen. 9. v. 6. ubi prohibetur sanguis hominis effundi, quia Deus eum ad suam Imaginem fecit. Sic Jac. 3. v. 9: Lingvâ maledicimus hominibus ad similitudinem Dei factis. Ergo per lapsum Imago Dei non est amissa.* R. Illa scripturæ dicta diversimodè juxta analogiam fidei explicari possunt, quoniam Imago Dei interdum *ἀνύπερος*, interdum *υπερίως* accipitur, undè & hominibus post lapsum aliter atque aliter debet assignari. Nam si 1. Imago Dei latè & *ἐν πλάτῃ* intelligitur de generali quadam conformitate & analogia, quâ anima hominis quædam *τὰ θεῖα* exprimit, ut quod sit immortalis, spiritualis, intelligens & liberæ voluntatis in rebus suæ potestati subjectis, quo respectu nonnulli Patres Imaginem Dei sumunt, concedimus ultrò Imaginem Dei non esse amissam, cum ista omnia in hominis anima post lapsum reperiantur. 2. Si in hoc lato sensu Imago Dei quoque accipitur de dignitate imperii, quod homo in animantia exercet, itidem largimur (quod tamen facere abnuit *Hugo de S. Victore in Genes.*) Imaginem Dei penitus non interiisse. Quantumvis enim ista dignitas multis modis sit debilitata, ita ut animalia, quæ antea solo nutu regebantur, hodiè excusso jugo non nisi callidâ vi & subdolâ arte ad officium adduci queant, nihilominus aliqua adhuc ejus supersunt vestigia, dum hominum ingenio & industriâ ex omnibus ferè animalium generibus quædam domantur,

tur,

tur, qua de re præter Apostolum *Jacob. cap. 3. Epist. v. 7*, videatur *Augustinus lib. 9. de Gen. ad lit. c. 14. & Autor lib. 83. quest. in N. & V. T.* (qui à multis falsò Augustinus fuisse creditur) *quest. 13. Plinius lib. 8 c. 17. & lib. 10. c. 74. Diogen. Laertius in vita Heracl. Ravisus Textor in officina, Zwingerus in theatr. vit. hum. 3.* Si ulterius Imago Dei sumitur pro principiis nobiscum natis tum theoreticis, tum practicis de Deo, deque discrimine honestorum & turpium, quæ homicidam à sanguinis humani effusione, & maledicum à maledictione meritò abstertere deberent, affirmamus iterum Imaginem Dei post lapsum in hominibus superesse. At hinc nondum sequitur, mansisse (vel etiam non obstante mortali peccato manere potuisse, quemadmodum *Tostatus & Catharinus in cap. 3. Gen.* contendunt) illam Imaginem quæ *κεφάλως* sic dicitur, & definitur justitiâ ac sanctitate verâ. 4. Sin verò dictum ex *Gen. 9. cap.* ut & alterum ex *Epist. Jacobi* omninò de hac speciali Imagine quispiam intelligi velit, dicimus respectum fieri in iis partim ad primam Adami creationem, in quo ceu capite totius generis humani sicut omnes immundi atque inutiles facti peccavimus, ita in eodem omnes in initio ad Imaginem Dei creati sumus; partim ad Imaginis Dei per Christum partam reparationem, qui in mundum venit ut dissolveret opera Diaboli, hoc est, peccatum & mortem *1. Job. 3. v. 8.* atque instauraret in homine amissam Dei imaginem, non beneficio carnalis generationis, sed spiritualis regenerationis, in præsentem quidem vitam inchoativè, in futura (quæ ideo *παλιγγενεσία* appellatur *Matt. 19. v. 28.*) consummativè. *Συλλήβδην*: Conditum dicimur post lapsum ad Imaginem Dei tum latè sumptam, ratione generalis conformitatis quoad intelligentiam & rationis usum, dominium item in reliquis creaturas, & nobiscum natas *διακεριτάς* notitias, tum propriè dictam, & quidem partim ratione primæ creationis in Adamo, partim ratione restitutionis in Christo, vel jam actu factæ vel faciendæ. Committitur igitur in hac prima objectione *ἐπιγχοσ* æquivocationis, item à dicto secundum quid ad dictum simpliciter. Vid. supra *th. 69.*

Quo sensu
Imago Dei
post lapsum
de homine
dicatur
propriè.

CLIX. Sed instant hinc nonnulli: *Cujus adhuc supersunt*

P 3

rudera,

ἐνστασις Ad-
versario-
rum.

Imag. Dei
rudera non
sunt proprie
Dei imago.

*rudera, illud totaliter non est amissum. At verò Imaginis Dei supersunt rudera. Ergò. R. 1. Nulla inest argumento consequentia. Licet n. quædam rudera post lapsum remanserint, nihilominus tota Imago Dei verè dicitur amissa, quia ejus formale tam *τελὸς* quam *ἀπλὸς* sumptum totum est deperditum. Sublato autem alicujus formali tollitur etiam formatum, reliquæ contra tantum ad materiale Imaginis divinæ referuntur. 2. Quemadmodum totum ædificium penitus devastatum rectè enunciat, quando id suam amisit formam & solo adæquatum est, quamvis adhuc aliquot lapilli & materialia rudera remanserint; Ita quoq; formâ Imaginis divinæ deperditâ, & ipsa Imago tota rectè amissa dicitur, etsi quædam primi ædificii *εἰρημωτα* & portiunculæ supersint, præsertim cum eæ in se sint ut exiguæ, ita valdè languidæ & imperfectæ. 3. Quæ omnia ut dextrè intelligantur, necessariò tenenda est inter diversos religionis Christianæ articulos distinctio, de quâ nuper sic ad me Theologorū nostri seculi Phosphorus Dn. D. Mentzerus scribit: *In articulo creationis de bono naturali superest aliquid in homine post lapsum. Ergò non debent negari *κοινωνία ἐννοια*. Et hic lapsus est Flacius. In articulo redemptionis nihil habem⁹ quod nostrum est, sed omnia Christus nobis acquisivit. Hic igitur nulla nostra spiritualis justitia, nulla vita, nulla perfectio. In sanctificationis articulo tantum fide accipimus, quantum Evangelij promissio nobis offert. Unde conclusio emergit: In rebus externis reliquias esse Imaginis divinæ: in spiritualibus esse non nudos, vacuos, inanes, immo mortuos in peccatis. Hic larva Satanae, non Dei imago. Haftenus Mentzerus.**

2. Objectio.

De dicto
Gen. 5. v. 34

CLX. Objectant porrò Adversarii: *Adam post lapsum genuit hominem ad imaginem suam, Gen. 5. v. 3. Ergò hæc post lapsum in Adamo & posteris mansit. R. 1. Invertimus argumentum: Adam post lapsum non ad Dei, sed SUAM Imaginem dicitur genuisse filiū. Ergò Imago Dei in Adamo & posteris post lapsum non mansit. 2. Et hanc ipsam antithesin egregiè Apostolus illustrat 1. Cor. 15. v. 49. dicens: *Sicut portavimus Imaginem terreni, portemus & Imaginem cælestis.* Quare simul in fumum abit cavillatio Smalcij, quâ nervum argumentorum nostrorum infringere conatur asserendo, potuisse Imaginem primi hominis (quam ipse fragilitatem & mortalitatem alibi appellat) simul esse
ipsius*

*ipsius Dei Imaginem, in refut. D. Frantzij disp. 2. p. 42. & 50. 3. Favet nostræ sententiæ Hebraistarum diligens observatio, quâ moment, vocabulum תולדות quod Generationem significat, tantum in duobus scripturæ locis plenè & sine defectu à Spiritu sancto scriptum inveniri, nimirum ubi vel natura adhuc integra describitur, ut *Gen. 2. v. 4.* vel de Messia perfectissima generatione agitur, ut *Ruth. 4. v. 18.* In reliquis verò locis, quemadmodum etiam fit *cap. 5. Gen.* id ipsum vel in principio, vel in fine deficere, ad indicandum, nostram generationem jam post lapsum imperfectam, & cum primordialis integritatis amissione esse. Coniunge *Polycarp. Lyserum in Adamo cap. 5.**

CLXI. Isti objectioni additur alia ex *Psal. 39. v. 7.* ubi dicitur, *quod homo ambulet in Imagine.* R. Trahunt quidem nonnulli Patres hunc locum ad Imaginem Dei inde eruedam, sed perperam, cum antecedentia & consequentia Psalmi sic prorsus non cohærent. Igitur committitur in argumento ελεγχος λέξεως. Nihil namque ibidem legitur de Imagine Dei, verum de schemate tantum sive umbra, quæ per vocabulum שֶׁמַחַת sæpe denotatur, & in qua homines ambulare dicuntur, dum horam mortis suæ ignorantes vitæ humanæ brevitatem in exemplis quotidie experiuntur, nihilominus ope tam anxie & magno sudore conquirunt, ac si ipsis perpetuò in hac lacrymarum valle vivendum esset, ut non immeritò illud Poëtæ hic usurpare liceat:

O miseræ hominum mentes, ô pectora ceca!

Quam genuinam istius loci expositionem esse, præter fidei analogiam, ipse contextus & scopus Psalmistæ luculenter demonstrant. Hinc B. noster *Lutherus* plenissimè assecutus Spiritus sancti mentem, ita hunc versiculum Germanicè reddit: *Sie gehen daher wie ein Schemen / vnd machen ihnen viel vergeblicher Bnrube. Sie sammeln / vnd wissen nicht wer es frigen wird.*

CLXII. Producent postremò in medium contra nos Adversarii dicta ex *Sap. 2. v. 23. item ex 1. Cor. 11. v. 7.* ad quæ tamen itidem satis responsum à *Dn. D. Rungio in Exam. contro. de Imag. Dei & à Dn. D. Gerhardo tom. 2. Loc. comm. pag. 463.* proinde isto labore supersedemus. Confer quæ de Apostolico loco supra notavimus *cap. 7. th. 89.*

Finem

3. Obiectio.
De dicto
Psal. 39. v. 7.

4 & 5. Obiectio.

Finem itaque huic disputationi nostrae imponentes ro-
gamus Deum Patrem, ut nos ad Imaginem suam conditos, &
sanguine unigeniti Filii sui à larva Diaboli, quam per pecca-
tum attraximus, liberatos, ablutos, mundatos, atque Sancto
suo Spiritu donatos gubernet & perficiat, ut sic palatia, tem-
pla & organa ipsius maneamus, & quemadmodum in Adamo
primo divinâ Imagine exuti omnes morimur, ita in Adamo
secundo justitiæ vestimento induti, & stolis candidis, quas
credentes laverunt in sanguine agni, circumamicti, æternum
omnes vivificemur.

1. Cor. 15.

v. 22.

Apoc. 7.

v. 14.

*Christe, qui vitæ liber es beata,
Quam tuo partam roscro cruore
Reddis electis, tibi laus honorq;
Omne per ævum.*

F I N I S.

Coll. Ross. A. 17.